Kayseri Rekabet Endeksi 2013 - 2014

ORAN Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Middle Anatolia Development Agency

KAYSERİ TİCARET ODASI 1896

TÜRKİYE CUMHURİYETİ KALKINMA BAKANLIĞI

KAYSERİ REKABET ENDEKSİ

2013-2014

Hazırlayanlar

Doç.Dr. Murat ŞEKER

Yrd.Doç.Dr. Arif SALDANLI

Ar.Gör. Hakan BEKTAŞ

ISBN: 978-605-86616-5-3

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı 2014 yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı kapsamında hazırlanan bu yayının içeriği Orta Anadolu Kalkınma Ajansı ve Kalkınma Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk Kayseri Ticaret Odası'na aittir.

ÖNSÖZ

Yaklaşık 5.000 yıldan beri ticari geçmişe sahip olan Kayseri, ülkemizin ekonomik alanda katma değer yaratan önemli şehirleri arasındadır. Küreselleşmenin her alanda hissedildiği ve rekabetin giderek yaygınlaştığı günümüzde, ülkelerarası yaşanan rekabet ortamı iller arasında da hissedilmektedir. Dolayısıyla bölgesel kalkınma, hem yerel politikalar hem de ulusal politikalarda sıkça gündeme getirilen bir olgudur.

Bölgesel kalkınmada önemli bir aktör olan Kalkınma Ajansları, bölge düzeyinde açtıkları mali destek programlarıyla kamu kesimi, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektöre yönelik hibe programları yürütmekte; kurumların projelerini kalkınma ekseninde değerlendirerek desteklemektedir. Bu noktada TR72 Bölgesinde yer alan Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde yürütülen projelere destek veren Orta Anadolu Kalkınma Ajansı bölgemizin kalkınmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

ORAN, Doğrudan Faaliyet Desteği programında bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesinde acil tedbirlerin alınmasına ve kritik öneme sahip araştırma ve planlama çalışmalarının yapılmasına katkı sağlayacak olan faaliyetlere desteklerini sürdürmektedir. Bu bağlamda Odamız tarafından ORAN'a ***"Kayseri Ticaret Odası'nda Kayseri Ekonomik ve Sosyal Rekabet Endeksleri Sisteminin Kurulması Projesi"*** başlıklı bir proje önerilmiş ve destek hakkı kazanılmıştır. Elinizdeki bu eser projenin çıktılarından birisi olup, Odamızın web sitesinde yayına geçirilen ***Kayseri Ekonomik ve Sosyal Rekabet Endeksleri Sistemi*** ile projenin sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Proje kapsamında akademik danışmanlardan destek alınarak, Kayseri ilinin 81 il içindeki ekonomik ve sosyal konumu analiz edilmiştir. 81 il arasında yapılan rekabet sıralamasında 11. sırada yer alan Kayseri; demografik yapı, altyapı, sağlık, sosyal yaşam, makroekonomi, inovasyon, girişimcilik ve yükseköğretim alanlarında Türkiye'de öne çıkan iller arasındadır. Raporda Kayseri'nin 15 farklı alanda rekabet gücü ortaya konulmuş, güçlü ve zayıf yönleri öne çıkarılmıştır. Bu haliyle raporun kamu ve özel kesimdeki karar alıcılara ve politika yapıcılara yol göstereceği açıktır. Ayrıca proje kapsamında hayata geçirilen ***Kayseri Ekonomik ve Sosyal Rekabet Endeksleri Sistemi*** ile Türkiye'de il düzeyinde 300 verinin incelenip, karşılaştırılabileceği; aynı zamanda rekabet haritalarının takip edileceği güncellenebilir ve sürdürülebilir bir yapı kurgulanmıştır. Böylece Kayseri'nin rekabet gücünün artırılmasında faydalanılabilecek geniş bir veritabanı tüm paydaşların kullanıma açılmıştır.

Kayseri'de ve bölgemizde yer alan tüm karar alıcılara, kamu ve özel sektör kesimine ve sivil toplum kuruluşlarına rehberlik edecek; ekonomik ve sosyal gelişime katkı sağlayacak ve rekabet gücünü artırmaya yönelik bir altlık oluşturacak bu projeyi destekleyen Orta Anadolu Kalkınma Ajansı yönetimine ve uzmanlarına, projenin yürütülmesinde ve bu raporun hazırlanmasında emeği geçen Doç.Dr. Murat ŞEKER, Yrd.Doç.Dr. Arif SALDANLI ve Ar.Gör. Hakan BEKTAŞ'A teşekkür ederim.

Mahmut HİÇYILMAZ

Kayseri Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

1. ARAŞTIRMA KAPSAMI VE YÖNTEMİ 8
1.1. ARAŞTIRMA KAPSAMI 8
1.2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ 9
1.2.1. Metodoloji 10
1.2.2. Değişkenler 14

2. 2013-2014 REKABET ENDEKSİ – 81 İL 26
2.1. REKABET ENDEKSİ (ANA ENDEKS) 26
2.2. DEMOGRAFİK YAPI ENDEKSİ 30
2.3. ALTYAPI ENDEKSİ 34
2.4. ULAŞIM ENDEKSİ 38
2.5. SAĞLIK ENDEKSİ 42
2.6. EĞİTİM ENDEKSİ 46
2.7. SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ 50
2.8. MAKROEKONOMİ ENDEKSİ 54
2.9. DIŞ TİCARET VE SANAYİ ENDEKSİ 58
2.10. FİNANSAL PİYASALAR ENDEKSİ 62
2.11. TURİZM ENDEKSİ 66
2.12. TARIM ENDEKSİ 70
2.13. İNOVASYON ENDEKSİ 74
2.14. GİRİŞİMCİLİK ENDEKSİ 78
2.15. YÜKSEKÖĞRETİM ENDEKSİ 82
2.16. TEKNOLOJİK ALTYAPI ENDEKSİ 86

3. KAYSERİ İLİNİN REKABET GÜCÜ 90
3.1. DEMOGRAFİK YAPI ENDEKSİ - KAYSERİ 91
3.2. ALTYAPI ENDEKSİ - KAYSERİ 92
3.3. ULAŞIM ENDEKSİ - KAYSERİ 93
3.4. SAĞLIK ENDEKSİ - KAYSERİ 94
3.5. EĞİTİM ENDEKSİ - KAYSERİ 95
3.6. SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ - KAYSERİ 96

3.7. MAKROEKONOMİ ENDEKSİ - KAYSERİ 97
3.8. DIŞ TİCARET VE SANAYİ ENDEKSİ - KAYSERİ 98
3.9. FİNANSAL PİYASALAR ENDEKSİ - KAYSERİ 99
3.10. TURİZM ENDEKSİ - KAYSERİ 100
3.11. TARIM ENDEKSİ - KAYSERİ 101
3.12. İNOVASYON ENDEKSİ - KAYSERİ 102
3.13. GİRİŞİMCİLİK ENDEKSİ - KAYSERİ 103
3.14. YÜKSEKÖĞRETİM ENDEKSİ - KAYSERİ 104
3.15. TEKNOLOJİK ALTYAPI ENDEKSİ - KAYSERİ 105

EK 1: REKABET ENDEKSLERİ – 81 İL 106
EK 2: REKABET VERİTABANI 123
KAYNAKLAR 130

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. Rekabet Endeksi 27
Grafik 2. Demografik Yapı Endeksi 31
Grafik 3. Altyapı Endeksi 35
Grafik 4. Ulaşım Endeksi 39
Grafik 5. Sağlık Endeksi 43
Grafik 6. Eğitim Endeksi 47
Grafik 7. Sosyal Yaşam Endeksi 51
Grafik 8. Makro Ekonomi Endeksi 55
Grafik 9. Dış Ticaret-Sanayi Endeksi 59
Grafik 10. Finansal Piyasalar Endeksi 63
Grafik 11. Turizm Endeksi 67
Grafik 12. Tarım Endeksi 71
Grafik 13. İnovasyon Endeksi 75
Grafik 14. Girişimcilik Endeksi 79
Grafik 15. Yükseköğretim Endeksi 83
Grafik 16. Teknolojik Altyapı Endeksi 87

HARİTA LİSTESİ

Harita 1. Rekabet Endeksi 28
Harita 2. Demografik Yapı Endeksi 32
Harita 3. Altyapı Endeksi 36
Harita 4. Ulaşım Endeksi 40
Harita 5. Sağlık Endeksi 44
Harita 6. Eğitim Endeksi 48
Harita 7. Sosyal Yaşam Endeksi 52
Harita 8. Makro Ekonomi Endeksi 56
Harita 9. Dış Ticaret-Sanayi Endeksi 60
Harita 10. Finansal Piyasalar Endeksi 64
Harita 11. Turizm Endeksi 68
Harita 12. Tarım Endeksi 72
Harita 13. İnovasyon Endeksi 76
Harita 14. Girişimcilik Endeksi 80
Harita 15. Yükseköğretim Endeksi 84
Harita 16. Teknolojik Altyapı Endeksi 88

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Rekabet Endeksleri Literatürü 9
Şekil 2. Rekabet Endeksi Kapsamı 10
Şekil 3. Endeks Hesaplama Yöntemi 11
Şekil 4. Rekabet Endeksi Kapsamı – Veri Sayısı ve Ağırlıkları 12
Şekil 5. Rekabet Endeksi - Kümeleme Analizi 29
Şekil 6. Demografik Yapı Endeksi - Kümeleme Analizi 33
Şekil 7. Altyapı Endeksi - Kümeleme Analizi 37
Şekil 8. Ulaşım Endeksi - Kümeleme Analizi 41

Şekil 9. Sağlık Endeksi - Kümeleme Analizi 45
Şekil 10. Eğitim Endeksi - Kümeleme Analizi 49
Şekil 11. Sosyal Yaşam Endeksi - Kümeleme Analizi 53
Şekil 12. Makro Ekonomi Endeksi - Kümeleme Analizi 57
Şekil 13. Dış Ticaret-Sanayi Endeksi - Kümeleme Analizi 61
Şekil 14. Finansal Piyasalar Endeksi - Kümeleme Analizi 65
Şekil 15. Turizm Endeksi - Kümeleme Analizi 69
Şekil 16. Tarım Endeksi - Kümeleme Analizi 73
Şekil 17. İnovasyon Endeksi - Kümeleme Analizi 77
Şekil 18. Girişimcilik Endeksi - Kümeleme Analizi 81
Şekil 19. Yükseköğretim Endeksi - Kümeleme Analizi 85
Şekil 20. Teknolojik Altyapı Endeksi - Kümeleme Analizi 89

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Demografik Yapı Göstergeleri 14
Tablo 2. Altyapı Göstergeleri 15
Tablo 3. Ulaşım Göstergeleri 15
Tablo 4. Eğitim Göstergeleri 16
Tablo 5. Sağlık Göstergeleri 17
Tablo 6. Sosyal Yaşam Göstergeleri 18
Tablo 7. Makroekonomi Göstergeleri 18
Tablo 8. Dış Ticaret - Sanayi Göstergeleri 19
Tablo 9. Finansal Piyasalar Göstergeleri 20
Tablo 10. Turizm Göstergeleri 20
Tablo 11. Tarım Göstergeleri 21
Tablo 12. İnovasyon Göstergeleri 22
Tablo 13. Girişimcilik Göstergeleri 23
Tablo 14. Yükseköğretim Göstergeleri 23
Tablo 15. Teknolojik Altyapı Göstergeleri 23
Tablo 16. Rekabet Endeksi (Ana Endeks) 107
Tablo 17. Demografik Yapı Endeksi 108
Tablo 18. Altyapı Endeksi 109
Tablo 19. Ulaşım Endeksi 110
Tablo 20. Sağlık Endeksi 111
Tablo 21. Eğitim Endeksi 112
Tablo 22. Sosyal Yaşam Endeksi 113
Tablo 23. Makroekonomi Endeksi 114
Tablo 24. Dış Ticaret-Sanayi Endeksi 115
Tablo 25. Finansal Piyasalar Endeksi 116
Tablo 26. Turizm Endeksi 117
Tablo 27. Tarım Endeksi 118
Tablo 28. İnovasyon Endeksi 119
Tablo 29. Girişimcilik Endeksi 120
Tablo 30. Yükseköğretim Endeksi 121
Tablo 31. Teknolojik Altyapı Endeksi 122

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA KAPSAMI VE YÖNTEMİ

1. ARAŞTIRMA KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Çalışmanın bu bölümünde araştırma kapsamı ve izlenilen yöntem açıklanmıştır. Araştırma kapsamı ve yöntemi belirlenirken ulusal ve uluslararası literatür araştırılmış, ayrıca yazarların önceki çalışmalarından faydalanılmıştır.

1.1. ARAŞTIRMA KAPSAMI

Bu araştırmada rekabeti etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla odak grup çalışması ve mikro çalıştaylar yapılmıştır. Bu etkinliklerde rekabeti konu alan ulusal ve uluslararası çalışmalar incelenmiştir. Bu bağlamda incelenen çalışmalar aşağıda yer almaktadır.

- The World Economic Forum tarafından her yıl hazırlanan ***Global Competitiveness Report*** (2011)
- ***Financial Development Report*** (2011)
- IMD Business School'un ***IMD World Competitiveness Yearbook*** (2011)
- Beacon Hill Institute'nin ***State Competitiveness Report*** (2010)
- Master Card'ın ***Worldwide Centers of Commerce Index*** (2008)
- Florida State University Center Economic Forecasting and Analysis'in ***The Tallahassee Economic, Quality of Life and Investment Climate*** (2008),
- Northern Illinois University ***Keeping Illinois Competitive*** (2006)
- DPT'nin ***İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*** (2003)
- DPT'nin **İlçelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması** (2004) yayınları
- EDAM'ın ***Türkiye İçin Bir Rekabet Endeksi*** (2009)
- URAK'ın ***İllerarası Rekabetçilik Endeksi*** (2010)
- Master Card ve Boğaziçi Üniversitesi'nin ***Türkiye'nin Şehirleri Sürdürülebilirlik Araştırması*** (2010)
- CNBC-e Business dergisinin ***Yaşanabilir İller Araştırması*** (2010)
- İTO ve İstanbul Üniversitesi'nin birlikte yürüttüğü ***İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması*** (2011)
- İSTKA ve İstanbul Üniversitesi'nin birlikte yürüttüğü ***İstanbul Rekabet Endeksi – 39 ilçe*** (2012)
- İSTKA ve İstanbul Üniversitesi'nin birlikte yürüttüğü ***Küresel Rekabet Endeksi 26 Bölge 81 İl*** (2012)
- DOĞAKA' nın yayımladığı ***TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Analizi*** (2014)
- DOKA ve Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin birlikte yürüttüğü ***Trabzon'da Yaşam Kalitesi Araştırması*** (2014).

Şekil 1. Rekabet Endeksleri Literatürü

1.2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Literatürde yer alan çalışmaların incelenmesi ve yapılan çalıştaylar neticesinde rekabet endeksini meydana getiren alt boyutlar belirlenmiştir. Bu alt boyutlar demografik yapı, altyapı, ulaşım, sağlık, eğitim, sosyal yaşam, makroekonomi, dış ticaret ve sanayi, finansal piyasalar, turizm, tarım, inovasyon, girişimcilik, yükseköğretim ve teknolojik altyapı olarak ortaya konulmuştur. Söz konusu alt boyutlar; temel göstergeler, ekonomik yapı ve girişimcilik-inovasyon göstergeleri başlığı altında ele alınmıştır.

Araştırmada kapsamında toplam 300 veriden faydalanılmış olup, rekabet endeksini meydana getiren on beş alt boyut için 276 değişken kullanılmıştır. Ancak projenin çıktılarından biri olan web tabanlı haritalama sisteminde tüm verilere erişme imkânı sağlanmıştır. Söz konusu değişkenlere ait verilere, ikincil veri kaynaklarından ulaşılmıştır. Yani, kurum ve kuruluşlar tarafından tutulan istatistiklerden faydalanılmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, nicel veri kullanan araştırmalar başlığı altında ele alınmaktadır.

Şekil 2. Rekabet Endeksi Kapsamı

1.2.1. Metodoloji

Bu çalışmada, araştırdığımız kavram rekabettir. Dolayısıyla rekabet kavramını ölçmemiz gerekmektedir. Ancak rekabet kavramı, doğrudan (direkt) gözlenen bir kavram değildir. Dolayısıyla rekabet kavramını ölçebilmek için doğrudan gözlenen birtakım değişkenlerden yararlanılmıştır. Örneğin; rekabet kavramını meydana getiren alt boyutlarından biri olan demografik yapının ölçülebilmesi için nüfus, yüzölçümü, yaş bağımlılık oranı gibi gözlenen değişkenler kullanılmıştır. Böylelikle 81 il için rekabet endeksi skorları hesaplanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ağırlıklandırılmış ortalama yönteminden faydalanılmıştır. Çünkü rekabet kavramını meydana getiren birçok alt boyut bulunmaktadır. Ayrıca söz konusu alt boyutlar kendi alanlarında farklı değişkenleri kapsamaktadır. Dolayısıyla söz konusu veri setini tek bir değer ile temsil etme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Veriyi temsil etmek, onu özetleyerek genel karakterini ortaya koymak ve farklı veri setlerini birbirleri ile kıyaslamak için merkezi eğilim ölçüleri adı verilen ölçülerden yararlanılmaktadır. Aritmetik ortalama, en yaygın olarak kullanılan merkezi eğilim ölçüsüdür. Veri setindeki tüm değerlerin toplamının, o verideki birim sayısına bölünmesiyle aritmetik ortalama hesaplanmaktadır. Ağırlıklandırılmış ortalama hesabında ise önem derecesine göre ilgili değişkenlere ağırlık verilmektedir.

Bu çalışmada ikincil veri kaynaklarından elde edilen 300 veri içerisinden endeks hesaplamasında 276 değişken kullanılmıştır. Bu değişkenlerin birçoğunun ölçü birimi diğerlerinden farklıdır. Bir değişken kilometrekare cinsinden ölçülmüşken diğeri ton cinsinden ölçülmüş olabilmektedir. Dolayısıyla ham veri setinde ton, kilogram, kilometre, dekar gibi farklı ölçü birimlerine sahip değişkenler ele alındığından

analiz neticesinde ulaşılan bulgular yanıltıcı olabilmektedir. Dolayısıyla veri madenciliği ile veri yığınları arasından anlamlı ilişkileri ortaya koyabilmek için veriler ölçü biriminden bağımsız hale getirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, veri matrisinde yer alan değişkenlere ait gözlemlerin, farklı ortalama ve farklı varyansa sahip olmaları nedeniyle veriler z skoruna dönüştürülmüştür. Verilerin transformasyonu ile orijinal veriler, ortalaması 0, varyansı 1 olan skorlara dönüştürülmüştür. Böylelikle ölçü biriminden bağımsız ve ölçeklendirilmiş veri seti elde edilmiştir.

Standartlaştırma için $z = \frac{X-\mu}{\sigma}$ dönüşümü uygulanmıştır.

$\mu: aritmetik\ ortalama$

$\sigma: standart\ sapma$

Dönüştürülen veriler ile çok sayıda ve farklı boyuttaki bilgi setinin kapsadığı ortak ve temel anlamı tek boyutta tanımlamak mümkün olmuştur. Tüm verilerin standardize edilmesi sonucunda, her değişken için belirlenmiş ağırlıklar ile endeks hesaplanmıştır.

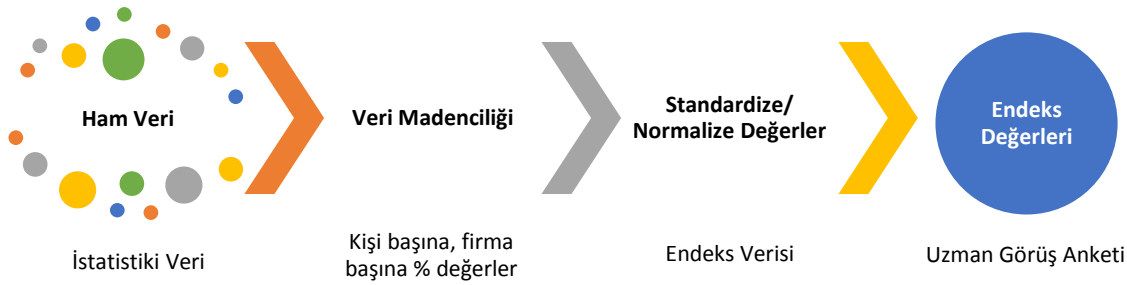
$\boldsymbol{Endeks} = \frac{\sum_i A_{ji} X_{ji}}{\sum_i A_{ji}}$ formülü ile endeks hesaplama süreci tamamlanmıştır.

$$\boldsymbol{Endeks} = \frac{\sum_i \boldsymbol{A_{ji} X_{ji}}}{\sum_i \boldsymbol{A_{ji}}}$$

$A_{ji}: j\ ana\ değişkeninin\ i'inci\ alt\ değişkenin\ ağırlığı$

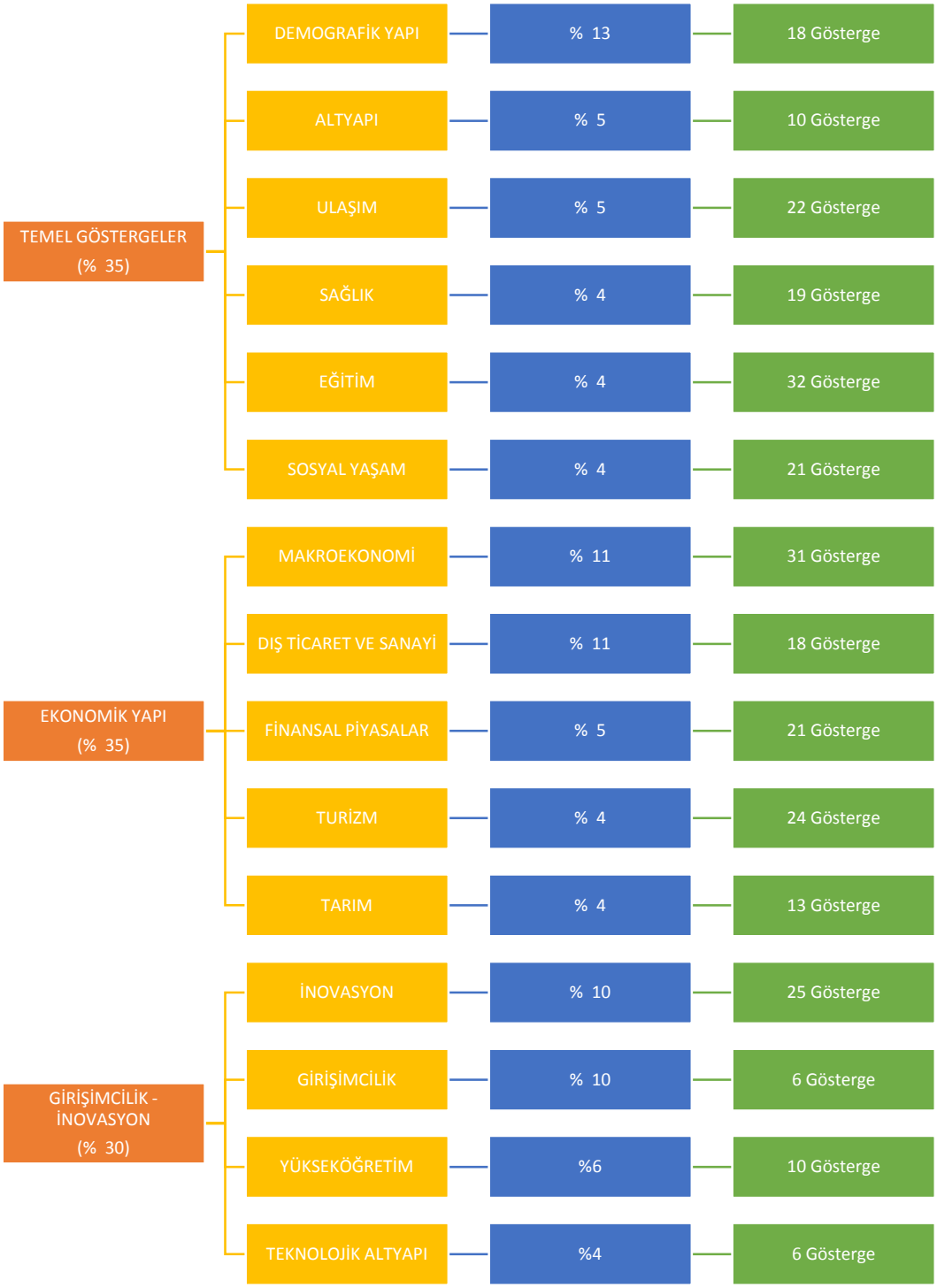
$X_{ji}: j\ ana\ değişkeninin\ i'inci\ alt\ değişkeninin\ standardize\ edilmiş\ değeri$

Şekil 3. Endeks Hesaplama Yöntemi

Şekil 3 incelendiğinde öncelikle çalışmanın amacı doğrultusunda gerekli verilerin toplandığı anlaşılmaktadır. Söz konusu veriler, nüfus, yüzölçümü, sinema salonu varlığı, toplam vergi tahsilatı gibi farklı değişkenler olup farklı ölçü birimlerine sahiptir. İncelenen değişkenlerin farklı birimlere sahip olması sonuçların yanıltıcı olmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla değişkenlerin ölçü biriminden bağımsız hale getirilmesi yani birimsiz olması için değerler standardize edilmiştir. Böylelikle veriler, belli bir sınır altında ölçeklendirilmiştir. Söz konusu verilerden hareketle ağırlıklandırılmış ortalama yöntemi ile endeks skorları hesaplanmıştır.

Şekil 4. Rekabet Endeksi Kapsamı – Veri Sayısı ve Ağırlıkları

Yapılan analizler sonucunda rekabet endeksi bileşenlerinden temel göstergeler % 35, ekonomik yapı % 35 ve girişimcilik-inovasyon göstergeleri % 30 ağırlığa sahip olduğu saptanmıştır. Bu süreçte 70'i aşkın uzman ile yapılan derinlemesine mülakatlardan elde edilen tecrübeler ve literatürde yer alan çalışmalar incelenerek uygun ağırlıklar tespit edilmiştir.

Değişkenlerin belirlenmesinde ilgili literatürden* faydalanılmıştır. Literatür taramasının ardından araştırmaya temel teşkil edecek veriler, temel göstergeler, ekonomik yapı ve girişimcilik-inovasyon göstergeleri başlıkları olarak 3 ana kategoride gruplandırılmıştır. Temel göstergeler alanında demografik yapı, altyapı, ulaşım, sağlık, eğitim ve sosyal yaşam verileri derlenmiş ve alt endeksler üretilmiştir. Ekonomik yapı alanında ise makroekonomi, dış ticaret ve sanayi, finansal piyasalar, turizm ve tarım alt endeksleri oluşturulmuştur. Girişimcilik-inovasyon başlığı, inovasyon, girişimcilik, yükseköğretim ve teknolojik altyapı verilerini kapsamaktadır.

Çalışmada belirlenen değişkenlerden hareketle incelenen illerin birbirine benzerliklerinin ortaya konulması amacıyla çok değişkenli istatistiksel tekniklerden biri olan kümeleme analizi kullanılmıştır. Kümeleme analizi, analitik bir teknik olup öncelikli amacı grup sayısı bilinmeyen birimleri sahip oldukları özelliklere göre anlamlı gruplara ayırmaktadır. Doğal gruplamaları bilinmeyen bir kitleden birimlerin karakteristik özelliklerini dikkate alarak benzerliklerine ya da farklılıklarına göre alt gruplara ayırırken grupların kendi içlerinde homojen, diğer gruplar ile heterojen bir yapı sergilemesini sağlayan yöntemleri kapsamaktadır[1].

Kümeleme analizinin etkinliği için uygun kümeleme algoritması seçimi önemlidir. Hiyerarşik ve hiyerarşik olmayan olmak üzere iki temel algoritma mevcuttur[2]. Hiyerarşik kümeleme analizi birimleri nesneleri uzaklık ölçü birimleri ile benzerlikleri derecesine göre belirli aşamalarda birtakım tekniklerle[3] birleştirilmesini amaçlamaktadır. Çalışmada ise hiyerarşik olmayan kümeleme yöntemlerinden k-ortalamalar tekniği kullanılmıştır. K-ortalamalar tekniği birimleri grup içi değişkenliği minimum, gruplararası değişkenliği maksimum yapacak şekilde k gruba ayırmayı amaçlayan iteratif bir kümeleme algoritmasıdır[4]. K-ortalamalar tekniğinde önsel bilgi ile k küme sayısı belirlenmektedir. Bu çalışmada k değeri 5 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla incelenen iller, benzerliklerine göre 5 kümeye ayrıştırılmıştır.

---

* Değişkenlerin belirlenmesinde faydalanılan bazı kaynaklar:
- Şeker, M., vd.; TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Araştırması, DOĞAKA Yayınları, Hatay, 2014.
- Şeker, Murat; *İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması,* İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2010-13, İstanbul, 2011, http://www.ito.org.tr/itoyayin/0023050.pdf
- Şeker, M. vd; *Küresel Rekabet Endeksi 2012 – 81 İl 26 Bölge*, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.
- Şeker, M. vd; *İstanbul Rekabet Endeksi – 39 İlçe*, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.
- Şeker, M.; İstanbul'da Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Projem İstanbul, 2012.
- Ulusoy, A.; Şeker, M.; Aslantürk, O.; Bektaş, H.; Trabzon'da Yaşam Kalitesi Araştırması, DOKA- Ege Basım, İstanbul, 2014.
- DPT, *İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*, Ankara, 1996.
- DPT, *İlçelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*, Ankara, 2004, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8142/ilce.pdf
- DPT, *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması,* Ankara, 2003, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8143/2003-05.pdf
- Kalkınma Bakanlığı, *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması-2011*, http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/view/14197/BASIN_A% C3% 87IKLAMASI-sege_2011-v6.pdf

[1]Hair, Anderson, Tatham, Black, **Multivariate Data Analysis**, Fifth Edition, Prentice-Hall International Inc., 1998, s.474.

[2] David J. Ketchen, Jr. And Christopher L. Shook, "The Application Of Cluster Analysis In Strategic Management Research: An Analysis and Critique", **Strategic Management Journal**, Vol.17, pp.441-458, 1996, s.444.

[3] Tek Bağlantı Kümeleme Yöntemi, Ortalama Bağlantı Kümeleme Yöntemi, Tam Bağlantı Kümele Yöntemi, Medyan Bağlantı Kümeleme Yöntemi, Küresel Ortalama Bağlantı Yöntemi ve Wald Bağlantı Kümeleme Yöntemi.

[4] David J. Ketchen, Jr. And Christopher L. Shook, a.g.e, s.448.

1.2.2. Değişkenler

Bu araştırmada toplam 300 gösterge; Türkiye'de 81 il düzeyinde derlenmiş, 276 veri endeks hesaplamarına dahil edilmiştir. Veriler; temel göstergeler, ekonomik göstergeler ve inovasyon-girişimcilik göstergeleri olmak üzere üç ana başlık altında gruplandırılmıştır. Her grup kendi içinde alt gruplara ayrıştırılarak verilerin tümü sınıflandırılmıştır.

Çalışmada iller arası rekabeti ölçmek için toplam 15 alt başlıkta değerlendirme yapılmıştır. Bu alt başlıklardan demografik yapı, altyapı, ulaşım, sağlık, eğitim ve sosyal yaşam temel göstergeler kapsamında değerlendirilmiştir. Makroekonomi, dış ticaret ve sanayi, finansal piyasalar, turizm ve tarım ekonomik göstergeleri oluşturan alt başlıklar iken; inovasyon, girişimcilik, yükseköğretim ve teknolojik altyapı ise inovasyon-girişimcilik ana başlığındaki göstergelerdir.

1.2.2.1. Temel Göstergeler

Araştırmada kullanılan temel göstergeler altı alt grup olarak sınıflandırılmıştır. Demografik yapı, altyapı, ulaşım, sağlık, eğitim ve sosyal yaşam olarak yapılan gruplandırmada toplam 122 değişken derlenmiştir. Veri detayları aşağıda gruplar düzeyinde belirtilmiştir.

❖ **Demografik Yapı:** Demografik yapı endeksinde 81 il düzeyinde 18 farklı değişken, nüfus ve yoğunluk, göç ve şehirleşme, eğitim demografisi kapsamında derlenmiştir. Değişkenler arasında negatif yönlü etkiye sahip olanlar hanehalkı ortalama büyüklüğü, bağımlı nüfus oranları, verilen göç ve göç hızıdır. Demografik yapı alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Demografik Yapı Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Nüfus ve Yoğunluk	Toplam Nüfus	Pozitif
	Yüzölçümü (km2)	Pozitif
	Hanehalkı Ortalama Büyüklüğü	Negatif
	Nüfus Yoğunluğu	Pozitif
	2009-2014 Nüfus Artış Hızı	Pozitif
	0-14 Yaş Grubu/Nüfus	Negatif
	15-64 Yaş Grubu/Nüfus	Pozitif
	65 Yaş ve Üzeri/Nüfus	Negatif
Göç ve Şehirleşme	Şehirleşme Oranı	Pozitif
	Aldığı Göç Sayısı/Nüfus	Pozitif
	Verdiği Göç Sayısı/Nüfus	Negatif
	Net Göç Hızı	Negatif
Eğitim Demografisi	Okur-Yazar Oranı	Pozitif
	Okur-Yazar Kadın Oranı	Pozitif
	Lise Mezunu Oranı	Pozitif
	Lise Mezunu Kadın Oranı	Pozitif
	Üniversite Mezunu Oranı	Pozitif

	Üniversite Mezunu Kadın Oranı	Pozitif

❖ **Altyapı:** Altyapı alanında il düzeyinde toplam 10 değişken altyapı, hava kirliliği ve deprem riski kapsamında derlenmiştir. Değişkenler arasında negatif yönlü etkiye sahip olanlar ise kükürtdioksit ortalamaları ve partiküler madde konsantrasyonlarıdır. Altyapı alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. Altyapı Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Altyapı	Doğalgaz Varlığı	Pozitif
	Kanalizasyon Hizmeti / Belediye Nüfusu	Pozitif
	Arıtma Tesisi Hizmeti / Belediye Nüfus	Pozitif
	Atık Hizmeti Verilen Nüfus	Pozitif
	Atık Hizmeti / Belediye Nüfusu	Pozitif
	İçme - Kullanma Suyu Hizmeti / Belediye Nüfus	Pozitif
	İçme suyu - Arıtma Tesisi Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusu içindeki oranı	Pozitif
Hava Kirliliği	Kükürtdioksit Ortalamaları	Negatif
	Partiküler madde konsantrasyonları	Negatif
Deprem Riski	Deprem Riski	Pozitif

❖ **Ulaşım:** Ulaşım alanında il düzeyinde toplam 22 değişken kara, hava, demir, deniz, ulaştırma yatırımları ve ulaşım çeşitliliği kapsamında derlenmiştir. Bu endekste ele alınan değişkenler, pozitif yönlü etkide bulunmuştur. Ulaşım alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Ulaşım Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Kara	Asfalt Yol/ToplamYol	Pozitif
	Bölünmüş Yol/ToplamYol	Pozitif
	Otomobil Sayısı/Nüfus (bin kişi)	Pozitif
	Toplam Motorlu Kara Taşıtları/Alan	Pozitif
Hava	Havaalanı Varlığı	Pozitif
	Toplam Uçak Trafiği İçindeki Pay	Pozitif
	Toplam Yolcu Trafiği İçindeki Pay	Pozitif
	Toplam Yük Trafiği İçindeki Pay	Pozitif
	Dış Hat Uçak Trafiği/Toplam	Pozitif
	Dış Hat Yolcu Trafiği/Toplam	Pozitif
	Dış Hat Uçak Seferinin Varlığı	Pozitif
	İç Hat Uçak Trafiği/Toplam	Pozitif
	İç Hat Yolcu Trafiği/Toplam	Pozitif
	Ticari Uçak Trafiği/Toplam	Pozitif

Demir	Demiryolu Hat Varlığı	Pozitif
	Demiryolu Hat Uzunluğu	Pozitif
	Demiryolu-Birden Fazla Hat Varlığı	Pozitif
	Demiryolu/Alan 1000 km 2 ye düşen	Pozitif
Deniz	Liman Varlığı	Pozitif
Ulaştırma Yatırımları	Ulaştırma Alanında Kamu Yatırımı/Toplam	Pozitif
	Ulaştırma Alanında Kamu Yatırımı/Nüfus	Pozitif
Ulaşım Çeşitliliği	Ulaşım Çeşitliliği	Pozitif

❖ **Eğitim:** Eğitim alanında 32 farklı değişken dikkate alınmış olup, özellikle eğitimin kalitesi ve fiziksel koşullar açısından incelenmiştir. Bu bağlamda okul öncesi, ilkokul ve ortaöğretim düzeyinde okul, şube, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları derlenmiş ve negatif yönlü olarak endekse dâhil edilmiştir. Ayrıca eğitim kurumlarına ait fiziksel koşulları gösteren değişkenler de endeks kapsamında değerlendirilmiştir. Eğitim alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Eğitim Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Okul Öncesi Eğitim	Eğitime Katılım Oranı	Pozitif
	Eğitime Katılım-Kız/Erkek Oranı	Pozitif
	Eğitimde Özel Okul Oranı	Pozitif
İlköğretim	Net okullaşma oranı	Pozitif
	Okullaşma oranı-Erkek	Pozitif
	Okullaşma oranı-Kız	Pozitif
	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Özel okullarda okuyan öğrencilerin oranı	Pozitif
Ortaöğretim	Net okullaşma oranı	Pozitif
	Okullaşma oranı Erkek	Pozitif
	Okullaşma oranı Kız	Pozitif
	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
Genel Ortaöğretim	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Özel okullarda okuyan öğrencilerin oranı	Pozitif
Mesleki Ortaöğretim	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif

Başarı Seviyesi	LYS Puan Ortalamaları - MF	Pozitif
	LYS Puan Ortalamaları - TM	Pozitif
	LYS Puan Ortalamaları - TS	Pozitif
Yüksek Eğitimli Nüfusu	Yüksek Eğitimli Nüfusu Oranı	Pozitif
Yüksek Eğitimli Nüfusu Kadın Nüfusu	Yüksek Eğitimli Kadın Nüfusu Oranı	Pozitif

❖ **Sağlık:** Sağlık alanında 19 farklı değişken derlenmiş, özellikle sağlık kurumlarına ilişkin istatistikler kullanılmıştır. Aynı zamanda kaba ölüm hızı, bebek ölüm hızı gibi değişkenler de endekse dâhil edilmiştir. Sağlık alanında kaba intihar hızı ve bebek ölüm hızı negatif, diğer tüm değişkenler pozitif yönlü etkiye sahiptir. Sağlık alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. Sağlık Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Sağlık Altyapı	Hastane Sayısı	Pozitif
	10.000 Kişiye Düşen Yatak Sayısı	Pozitif
	10.000 Kişiye Düşen Nitelikli Yatak Sayısı	Pozitif
	Özel Kurum Sayısı	Pozitif
	10.000 Kişiye Düşen Özel Hastane Yatak Sayısı	Pozitif
	Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus	Pozitif
	112 Ambulans Başına Düşen Nüfus	Pozitif
	Kişi Başı Hekime Başvuru	Pozitif
	Yatak Doluluk Oranı	Pozitif
	Ortalama Kalış Günü	Pozitif
	10.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı	Pozitif
	10.000 Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	Pozitif
	10.000 Kişiye Düşen Yardımcı Sağlık Personeli (Hemşire, ebe, vd.)	Pozitif
	10.000 Kişiye Düşen Eczane Sayısı	Pozitif
	Üniversite Hastane Kurum Sayısı	Pozitif
Sağlık Durumu	Kaba İntihar Hızı (100 binde)	Negatif
	Kaba Doğum Hızı (1.000 kişide)	Pozitif
	Genel Doğurganlık Hızı (1.000 kişide)	Pozitif
	Bebek Ölüm Hızı	Negatif

❖ **Sosyal Yaşam:** Sosyal yaşam alanında toplam 21 farklı değişken il düzeyinde derlenmiştir. Bu başlık altında kültür ve spor istatistikleri ile sosyal yaşama katılım göstergeleri ele alınmıştır. Değişkenlerin tümü pozitif yönlü olarak endekse dâhil edilmiştir. Sosyal yaşam alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Yaşam Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Kültür İstatistikleri	Sinema Koltuk Sayısı/Toplam	Pozitif
	Sinema Toplam Film Sayısı/Toplam	Pozitif
	Sinema Toplam Seyirci Sayısı/Toplam	Pozitif
	Sinema Toplam Seyirci Sayısı/Nüfus	Pozitif
	Tiyatro Koltuk Sayısı/Toplam	Pozitif
	Tiyatro Toplam Eser Sayısı/Toplam	Pozitif
	Tiyatro Toplam Seyirci Sayısı/Toplam	Pozitif
	Tiyatro Toplam Seyirci Sayısı/Nüfus	Pozitif
Spor İstatistikleri	Sporcu Sayısı/Toplam	Pozitif
	Spor Kulübü Sayıları/Toplam	Pozitif
	Spor Tesisi Sayısı/Toplam	Pozitif
	Sporcu Sayısı/Nüfus (bin kişi) (Faal)	Pozitif
	Spor Kulübü Sayıları/Nüfus (bin kişi)	Pozitif
	Spor Tesisi Sayısı/Nüfus (bin kişi)	Pozitif
Sosyal Yaşam	Faal Dernek Sayısı/Toplam	Pozitif
	Vakıf Sayısı/Toplam	Pozitif
	Gazete Sayısı/Toplam	Pozitif
	Faal Dernek Sayısı/Nüfus (bin kişi)	Pozitif
	Vakıf Sayısı/Nüfus (bin kişi)	Pozitif
	Genel Seçim Katılma Oranı (C.Başkanlığı)	Pozitif
	Yerel Seçim Katılma Oranı	Pozitif

1.2.2.2. Ekonomik Göstergeler

Ekonomik yapı göstergeleri beş alt gruba indirgenmiştir. Makroekonomi, dış ticaret ve sanayi, finansal piyasalar, turizm ve tarım olarak yapılan sınıflandırmada toplam 107 değişken derlenmiştir. Değişkenlere ilişkin detaylar aşağıda alt gruplar düzeyinde gösterilmiştir.

❖ **Makroekonomi:** Makroekonomi göstergeleri olarak 31 farklı gösterge il düzeyinde derlenmiştir. Hem talep potansiyelini hem de kapasiteyi göstermesi amaçlanmıştır. Enflasyon ve işsizlik oranı değişkenleri negatif, geri kalan değişkenlerin tümü pozitif yönlü olarak endekse dâhil edilmiştir. Makroekonomi alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Makroekonomi Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Makro Büyüklükler	Talep Potansiyeli	Pozitif
	Enflasyon Oranı	Negatif
	İşgücüne Katılma Oranı	Pozitif
	İşsizlik Oranı	Negatif
	İstihdam oranı	Pozitif
Kamu Harcamaları ve Gelirleri	Vergi Gelirleri/Toplam	Pozitif
	Kişi Başına Ödenen Vergi	Pozitif

	Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler/Toplam	Pozitif
	Kurumlar Vergisi/Toplam	Pozitif
	Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri/Toplam	Pozitif
	Kişi Başına Merkezi Yönetim Bütçe Geliri	Pozitif
	Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri/Toplam	Pozitif
	Kişi Başına Merkezi Yönetim Bütçe Gideri	Pozitif
	Merkezi Yönetim Bütçe Gelir/ Gider Karşılama Oranı	Pozitif
	Mahalli İdareler Bütçe Gelirleri/Toplam	Pozitif
	Mahalli İdareler Bütçe Giderleri/Toplam	Pozitif
	Kişi Başına Merkezi Yönetim Bütçe Geliri	Pozitif
	Kişi Başına Merkezi Yönetim Bütçe Gideri	Pozitif
	Mahalli İdareler Bütçe Dengesi (bin TL)	Pozitif
	Toplam Kamu Yatırımı/Toplam	Pozitif
	Toplam Kamu Yatırımı/Nüfus	Pozitif
Vergi Mükellefleri	Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayısı/Toplam	Pozitif
	Basit Usul Faal Mükellef sayısı/Toplam	Pozitif
	Gelir Stopaj Vergisi Faal Mükellef Sayısı/Toplam	Pozitif
	GMSİ Faal Mükellef Sayısı/Toplam	Pozitif
	KDV Faal Mükellef Sayısı/toplam	Pozitif
	Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayısı/Toplam	Pozitif
Elektrik Tüketimi	Toplam Elektrik Tüketimi/Nüfus	Pozitif
Konut	Konut İlk Satış	Pozitif
	Konut İkinci El Satış	Pozitif
	AVM Sayısı	Pozitif

❖ **Dış Ticaret ve Sanayi:** Dış ticaret ve sanayi alanında 18 farklı değişken kullanılmıştır. Bu başlık altında ihracat-ithalat hacmi, dış ticaret ve sanayi altyapısı ile firma büyüklükleri ele alınmıştır. Değişkenlerin tümü pozitif yönlü olarak endekse dâhil edilmiştir. Dış ticaret ve sanayi alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8. Dış Ticaret - Sanayi Göstergeleri

	Değişken	Yönü
İhracat - İthalat Hacmi	İhracat/Top. İhracat	Pozitif
	İthalat/Top. İthalat	Pozitif
	İhracat/İthalat Oranı	Pozitif
Dış Ticaret - Sanayi Altyapısı	Serbest Bölge Sayısı	Pozitif
	OSB Sayısı	Pozitif
	Gümrük Sayısı	Pozitif
	Limanlarda Toplam Gemi Sayısı/Toplam	Pozitif
	Liman Sayısı	Pozitif
	Fuar Sayısı	Pozitif
	Küçük Sanayi Sitesi Sayısı	Pozitif
	Antrepo Alanı/Top. Antrepo Alanı	Pozitif
	Serbest Bölge Ticaret Hacmi	Pozitif
	Sanayi İşletmesi Sayısı/Top.	Pozitif

	Sanayi Çalışanı/Top.	Pozitif
Firma Büyüklükleri	İlde İlk 500 İhracatçı Firma Sayısı	Pozitif
	İlde İlk 1.000 İhracatçı Firma Sayısı	Pozitif
	Yabancı Sermayeli Firma/Top.	Pozitif
	100 Milyon $'ı Aşan İhracat-Firma	Pozitif

❖ **Finansal Piyasalar:** Finansal piyasalar alanında il düzeyinde ulaşılacak değişkenler krediler, mevduat ve yatırım ile finansal altyapı başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu başlıkta 21 değişken ele alınmıştır. İncelenen değişkenlerin tümü endeksi pozitif yönlü etkilemektedir. Finansal piyasalar alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Finansal Piyasalar Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Krediler	Nakdi Krediler/Toplam	Pozitif
	Nakdi Krediler/Nüfus	Pozitif
	Tüketici Kredileri/Toplam	Pozitif
	Tüketici Kredileri/Nüfus	Pozitif
	Taşıt Kredileri/Toplam	Pozitif
	Taşıt Kredileri/Nüfus	Pozitif
	Konut Kredileri/Toplam	Pozitif
	Konut Kredileri/Nüfus	Pozitif
	Bireysel Kredi Kartı/Toplam	Pozitif
	Bireysel Kredi Kartı/Nüfus	Pozitif
	Nüfus/Bireysel Kredi Kartı	Pozitif
	Nakdi Krediler/Mevduatlar	Pozitif
	Takipteki Alacaklar/Nakdi Krediler	Pozitif
Mevduat ve Yatırımlar	Mevduatlar/Toplam	Pozitif
	Mevduatlar/Nüfus	Pozitif
	Tasarruf Mevduatları/Toplam	Pozitif
	Tasarruf Mevduatları/Nüfus	Pozitif
Finansal Altyapı	ATM Başına Düşen Nüfus	Pozitif
	Şube Başına Düşen Nüfus	Pozitif
	Şube Başına Ortalama Mevduat (bin TL)	Pozitif
	Şube Başına Ortalama Kredi (bin TL)	Pozitif

❖ **Turizm:** Turizm alanında 24 farklı gösterge izlenmiştir. İllerdeki turizm altyapısı, beş yıldızlı oteller, doluluk oranları, kültür varlıkları dikkate alınarak endeks meydana getirilmiştir. Turizm alanındaki değişkenlerin tümü pozitif yönlü etkiye sahiptir. Turizm alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 10. Turizm Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Turizm Altyapısı	Tesis Sayısı/Toplam	Pozitif
	Oda Sayısı/Toplam	Pozitif
	Yatak Sayısı/Toplam	Pozitif

Doluluk Oranı	Tesise Geliş Sayısı-Yabancı	Pozitif
	Tesise Geliş Sayısı-Yerli	Pozitif
	Toplam Tesise Geliş Sayısı	Pozitif
	Ortalama Kalış Süresi-Yabancı	Pozitif
	Ortalama Kalış Süresi-Yerli	Pozitif
	Ortalama Kalış Süresi-Toplam	Pozitif
	Doluluk Oranı-Yabancı	Pozitif
	Doluluk Oranı-Yerli	Pozitif
	Toplam Doluluk Oranı	Pozitif
Beş Yıldızlı Oteller	Beş Yıldızlı Otel Sayısı/Toplam	Pozitif
	Beş Yıldızlı-Yabancı Konuk/Toplam	Pozitif
	Beş Yıldızlı-Yerli Konuk/Toplam	Pozitif
	Beş Yıldızlı-Toplam Konuk/Toplam	Pozitif
	Beş Yıldızlı-Yabancı-Ort.Süre	Pozitif
	Beş Yıldızlı-Yerli-Ort.Süre	Pozitif
	Beş Yıldızlı-Toplam-Ort.Süre	Pozitif
	Beş Yıldızlı-Yabancı-Doluluk	Pozitif
	Beş Yıldızlı-Yerli-Doluluk	Pozitif
	Beş Yıldızlı-Toplam-Doluluk	Pozitif
Kültür Varlığı	Kültür Varlığı Sayısı/Toplam	Pozitif
	Müze ve Ören Yeri Sayısı/Toplam	Pozitif

❖ **Tarım:** Tarım endeksinde 13 değişken derlenerek endeks hesaplanmıştır. Çiftçi sayısı, tarım alanı, bitkisel ve hayvansal ürünler dikkate alınmıştır. İncelenen tüm değişkenler endekse pozitif yönlü dâhil edilmiştir. Tarım alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11. Tarım Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Tarım Verileri	Tarımsal Alan/Toplam	Pozitif
	Bitkisel Üretim Değeri/Toplam	Pozitif
	Canlı Hayvanlar Değeri/Toplam	Pozitif
	Hayvansal Ürünler Değeri/Toplam	Pozitif
	Kişi Başına Bitkisel Üretim Değeri	Pozitif
	Kişi Başına Canlı Hayvanlar Değeri	Pozitif
	Kişi Başına Hayvansal Ürünler Değeri	Pozitif
Organik Tarım	Organik Çiftçi Sayısı/Toplam	Pozitif
	Organik Üretim Alanı/Toplam	Pozitif
	Organik Üretim/Toplam	Pozitif
	Çiftçi sayısı/Toplam	Pozitif
	Hayvan Sayısı/Toplam	Pozitif
	Hayvansal Üretim/Toplam	Pozitif

1.2.2.3. Girişimcilik ve İnovasyon Göstergeleri

Girişimcilik ve inovasyon göstergeleri dört alt gruba indirgenmiştir. İnovasyon, girişimcilik, yükseköğretim ve teknolojik altyapı olarak yapılan sınıflandırmada toplam 47 değişken derlenmiştir. Değişkenlere ilişkin detaylar aşağıda alt gruplar düzeyinde gösterilmiştir.

❖ **İnovasyon:** İnovasyon endeksinde 25 değişken derlenerek endeks hesaplanmıştır. Patent, marka, model sayıları, inovasyon altyapısı, proje sayıları başlıkları dikkate alınarak değişkenler derlenmiştir. İncelenen tüm değişkenler endekse pozitif yönlü dâhil edilmiştir. İnovasyon alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 12. İnovasyon Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Patent, Marka, Model Sayıları	Patent Tescil Ortalaması	Pozitif
	Marka Tescil Ortalaması	Pozitif
	Faydalı Model Tescil Ortalaması	Pozitif
	Endüstriyel Tasarım Tescil Ortalaması	Pozitif
	Patent Başvuru Sayısı/Toplam	Pozitif
	Patent Başvuru Sayısı/Nüfus (100 bin kişi)	Pozitif
	Marka Başvuru Sayısı/Toplam	Pozitif
	Marka Başvuru Sayısı/Nüfus	Pozitif
	Faydalı Model Başvuru Sayısı/Toplam	Pozitif
	Faydalı Model Başvuru Sayısı/Nüfus	Pozitif
	Endüstriyel Tasarım Başvuru Sayısı/Toplam	Pozitif
	Endüstriyel Tasarım Başvuru Sayısı/Nüfus (100 bin kişi)	Pozitif
İnovasyon Altyapısı	ARGE Merkezleri	Pozitif
	Teknokent Sayısı	Pozitif
	Ar-Ge Birimi Olan Firma Sayısı/Toplam	Pozitif
	Ar-Ge Birimi Çalışan Sayısı/Toplam	Pozitif
	Mühendis Sayısı/Toplam	Pozitif
Yüksek Teknolojili İhracat	İhracatta Çeşitlilik Oranı	Pozitif
	Yüksek Teknoloji İhracat/ TR Toplam	Pozitif
	Yüksek Teknoloji İhracat/İlin Toplam İhracatı	Pozitif
	Orta-Yüksek Teknoloji İhracat/ TR Toplam	Pozitif
	Orta-Yüksek Teknoloji İhracat/İlin Toplam İhracatı	Pozitif
	İhracat Sıradanlık Endeksi	Pozitif
Proje Sayıları	TÜBİTAK Projeleri-Üniversite/Toplam	Pozitif
	TÜBİTAK Kayıtlı Araştırmacı/Toplam	Pozitif

❖ **Girişimcilik:** Girişimcilik endeksinde 6 değişken derlenerek endeks hesaplanmıştır. Firma sayıları ve büyüklükleri başlıkları dikkate alınarak değişkenler derlenmiştir. İncelenen değişkenlerden kapanan firma sayısı hariç diğer değişkenler endekse pozitif yönlü dâhil edilmiştir. Girişimcilik alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 13. Girişimcilik Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Firma Sayıları	Kurulan Firma Oranı (Kurulan Firma/ Toplam Kurulan Firma)*100	Pozitif
	Kapanan Firma Oranı	Negatif
	Yatırım Teşvik Belge Sayısı/Toplam	Pozitif
Firma Büyüklükleri	Fortune 500'e Giren Firma Sayısı	Pozitif
	İSO 1000 Listesine Giren Firma Sayısı	Pozitif
	Borsada İşlem Gören Şirket/Toplam	Pozitif

❖ **Yükseköğretim:** Yükseköğretim endeksinde 10 değişken derlenerek endeks hesaplanmıştır. Lisansüstü diploma programlarındaki öğrenci sayıları ve yükseköğretim altyapısı başlıkları dikkate alınarak değişkenler derlenmiştir. İncelenen değişkenlerden akademisyen başına düşen öğrenci sayısı hariç diğer değişkenler endekse pozitif yönlü dâhil edilmiştir. Yükseköğretim alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 14. Yükseköğretim Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Lisansüstü Mezun Sayısı	Y.Lisans Mezunu/Nüfus (bin kişi)	Pozitif
	Doktora Mezunu/Nüfus (bin kişi)	Pozitif
	Y.Lisans ve Doktora Mezunu/Nüfus (bin kişi)	Pozitif
Yükseköğretim Altyapısı	Profesör/Top. Akademisyen	Pozitif
	Doçent/Top. Akademisyen	Pozitif
	Yard. Doçent/Top. Akademisyen	Pozitif
	Diğer Öğretim Elemanı/Top. Akademisyen	Pozitif
	Akademisyen Sayısı/Top.	Pozitif
	Akademisyen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Negatif
	Öğrenci Sayısı/Top.	Pozitif

❖ **Teknolojik Altyapı:** Teknolojik altyapı endeksinde 6 değişken derlenerek endeks hesaplanmıştır. Telefon ve internet altyapısı başlıkları dikkate alınarak değişkenler derlenmiştir. İncelenen değişkenlerin tümü endekse negatif yönlü dâhil edilmiştir. Teknolojik altyapı alanındaki değişkenler ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 15. Teknolojik Altyapı Göstergeleri

	Değişken	Yönü
Telefon	Nüfus / Sabit Telefon Erişim Hat Sayısı	Negatif
	Nüfus /Mobil Telefon Abone Sayısı - Toplam	Negatif
İnternet	Nüfus / Genişbant İnternet Abone Sayısı - Toplam	Negatif
	Nüfus / Fiber Abone Sayısı	Negatif
	Yüzölçümü Km2 /Fiber-Optik Kablo Uzunluğu-km	Negatif
	Nüfus / Mobil Genişbant İnternet Abone Sayısı - Toplam	Negatif

İKİNCİ BÖLÜM

2013-2014 REKABET ENDEKSİ – 81 İL

2. 2013-2014 REKABET ENDEKSİ – 81 İL

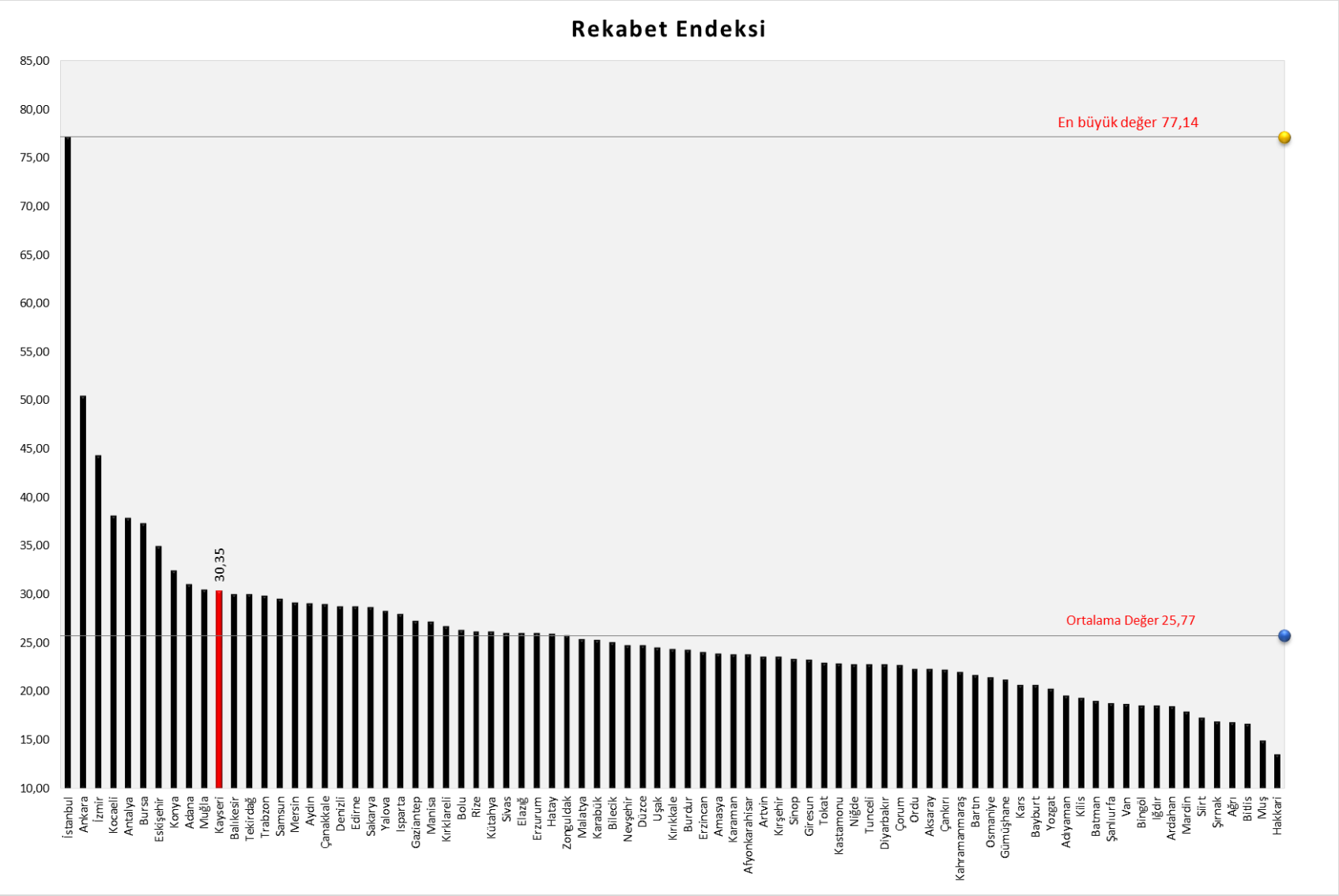
2.1. REKABET ENDEKSİ (ANA ENDEKS)

Rekabet endeksi; temel göstergeler, ekonomik yapı ve girişimcilik-inovasyon göstergeleri başlıkları altında yer alan on beş bileşenden meydana gelmektedir. Söz konusu bileşenler demografik yapı, altyapı, ulaşım, sağlık, eğitim, sosyal yaşam, makroekonomi, dış ticaret ve sanayi, finansal piyasalar, turizm, tarım, inovasyon, girişimcilik, yükseköğretim ve teknolojik altyapı endeksleridir. Bu endeksler, belirlenen ağırlıklar dikkate alınarak rekabet endeksini meydana getirmiştir. Dolayısıyla rekabet endeksinin hesaplanmasında derlenen 300 veriden 276 değişken kullanılmıştır. Rekabet endeksi skorları itibariyle il sıralaması incelendiğinde, ilk sırada İstanbul yer almaktadır. İstanbul'un skoru ise 77,14'tür. İstanbul'u sırasıyla 50,44 değeri ile Ankara ve 44,28 değeri ile İzmir izlemektedir. Söz konusu illerin skorları arasında değişkenliğin yüksek olduğu gözlenmektedir. İlk üç sırada yer alan illeri sırasıyla Kocaeli, Antalya, Bursa, Eskişehir, Konya, Adana ve Muğla takip etmektedir. Rekabet endeksinde ilk on sırada yer alan illerin skorlarının ortalaması 41,40'dır. Bu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde altı ilin İç Anadolu ve Marmara Bölgeleri'nde bulunduğu görülmektedir. Rekabet endeksindeki sıralama incelendiğinde Bingöl, Iğdır, Ardahan, Mardin, Siirt, Şırnak, Ağrı, Bitlis, Muş ve Hakkari illerinin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 16,96'dır. Ayrıca söz konusu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde çoğunun Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı görülmektedir. Rekabet endeksinde skor aralığı 0 ile 100 arasında belirlenmiştir. Ancak hiçbir il, 100 değerini alamamıştır. İncelenen 81 il içinde en yüksek skor 77,14 en düşük skor ise 13,52'dir. Endekste yer alan illerin skorlarının ortalaması 25,77'dir. İncelenen illerin 33'ü endeks ortalamasının üstünde geri kalan 48'i ise ortalamanın altında yer almıştır.

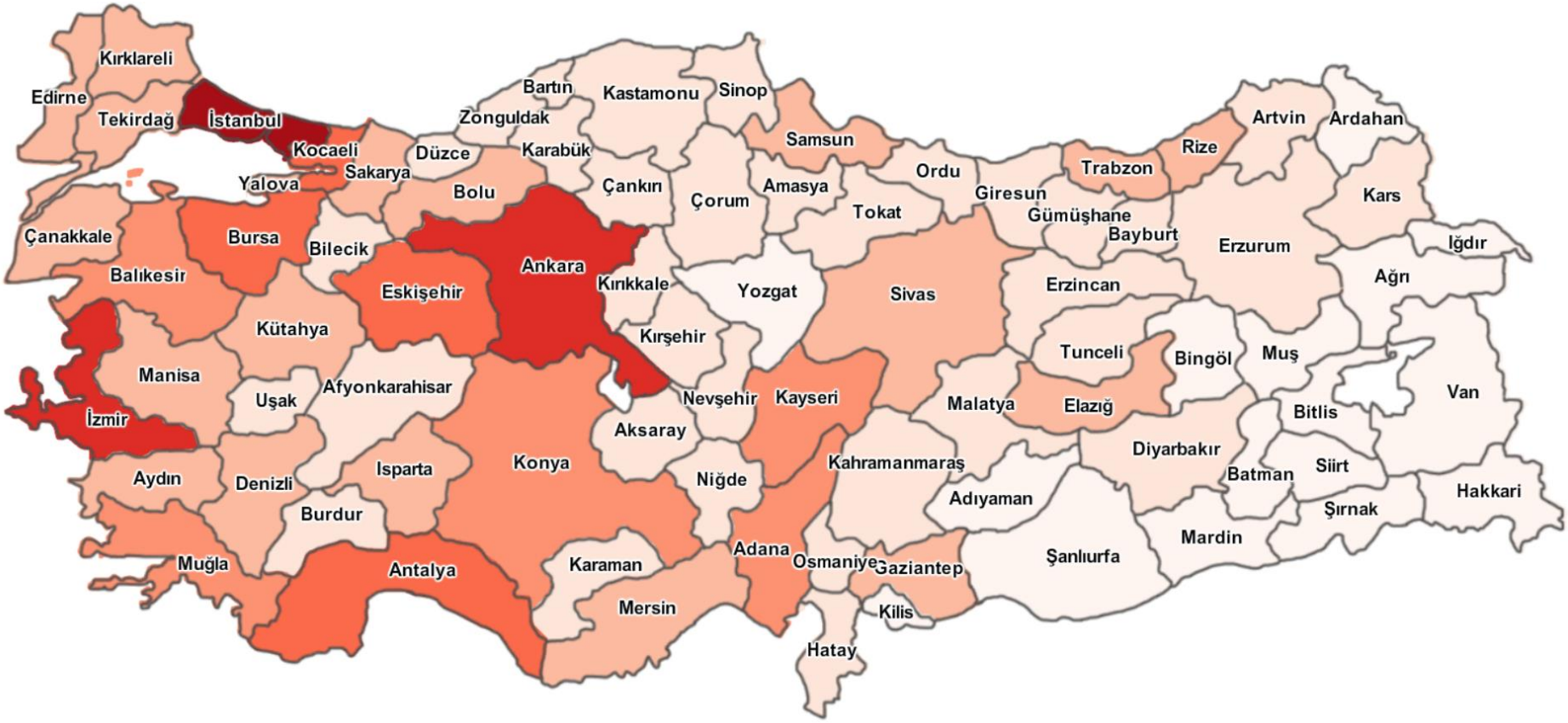
Kayseri ili rekabet endeksinde 11.sırada yer almaktadır. Kayseri'nin endeks skoru ise 30,35'tir. Kayseri sahip olduğu endeks değeri ile ortalamanın üstünde yer almaktadır. Kayseri'yi sırasıyla Balıkesir, Tekirdağ, Trabzon, Samsun ve Mersin illeri izlemektedir. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması 29,70'dir. Rekabet endeksi açısından Kayseri'nin muhtemel rakipleri olarak Bursa, Eskişehir, Konya, Adana ve Muğla söylenebilmektedir. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 33,24'tür. Rekabet endeksi sıralamasında ilk sırada bulunan İstanbul ile Kayseri arasındaki fark ise 46,79'dur. Bu fark yüksek görünmekle beraber İstanbul ile ikinci sırada yer alan Ankara arasındaki farkın da 26,71 olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Dolayısıyla İstanbul'un skoru, bu seri için bir uç değer olarak gösterilebilmektedir. Kayseri ilinin içinde yer aldığı TR72 Bölgesi'nde yer alan diğer illerin durumunun da ortaya konması önem arz etmektedir. TR72 Bölgesi'nde Sivas ve Yozgat illeri de bulunmaktadır. Bu illerin skorları sırasıyla 26,03 ve 20,29'dur. Ayrıca söz konusu illerin sıra numaraları ise 30 ve 66'dır. Bu bilgilerden hareketle TR72 Bölgesi'nde rekabet endeksi açısından Kayseri ilinin birinci sırada yer aldığı görülmektedir.

Rekabet endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 2, üçüncü kümede 5 il, dördüncü kümede 40 il ve son kümede ise 33 il bulunmaktadır.

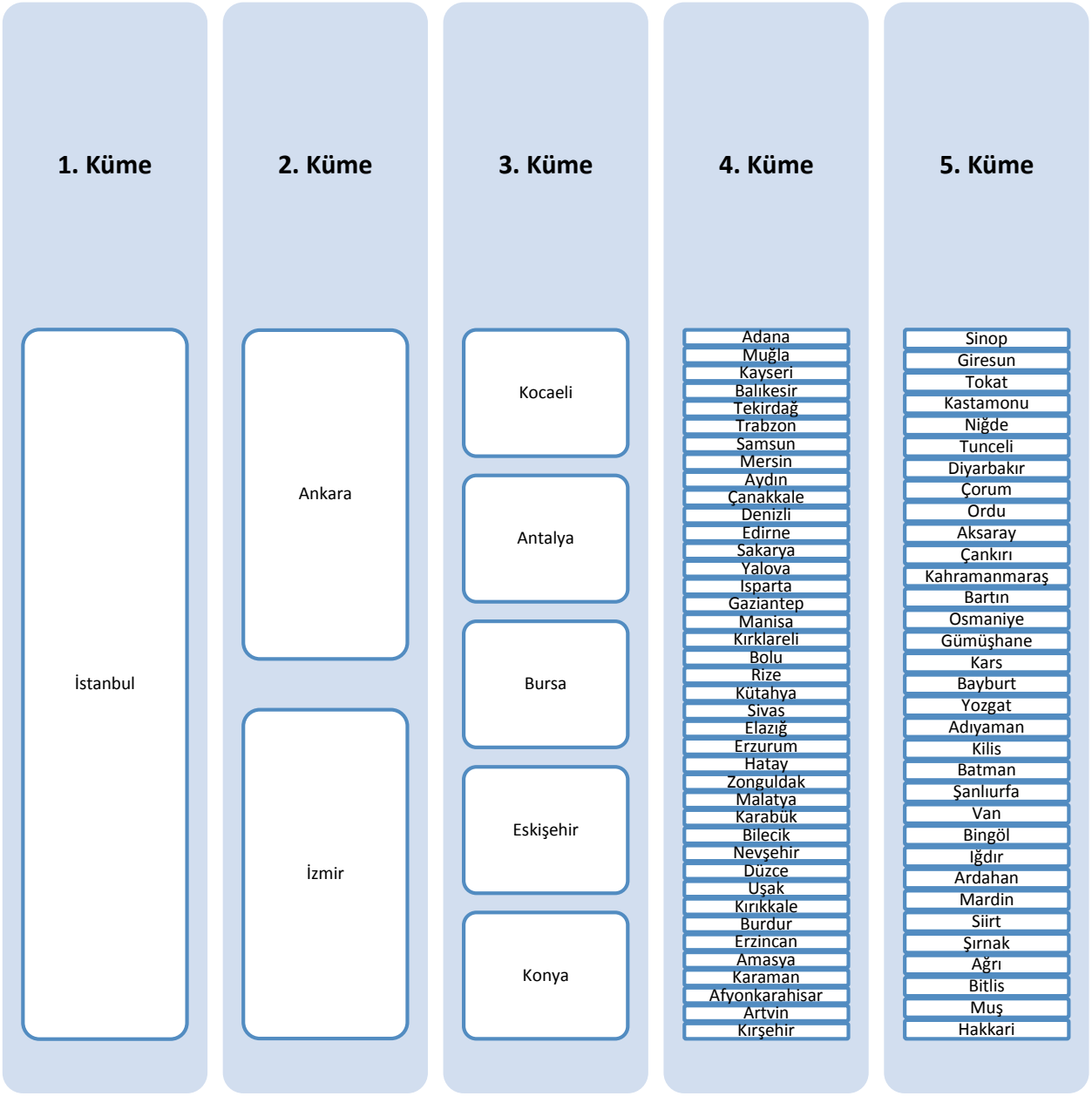
Grafik 1. Rekabet Endeksi

Harita 1. Rekabet Endeksi

Şekil 5. Rekabet Endeksi - Kümeleme Analizi

81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun dördüncü ve beşinci kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yalnız başına yer alan İstanbul ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. İkinci kümede yer alan Ankara ve İzmir illeri birbirine yüksek oranda benzemekle beraber diğer illere daha az benzemektedir. Rekabet endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin dördüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Adana, Muğla, Balıkesir, Tekirdağ, Trabzon, Samsun, Mersin, Aydın, Çanakkale, Denizli ve Edirne illeri dahil olmak üzere 40 il bulunmaktadır.

2.2. DEMOGRAFİK YAPI ENDEKSİ

Demografik yapı endeksi, rekabet endeksinin alt bileşenlerinden biri olup nüfusun temel özelliklerini göstermektedir. Dolayısıyla bu endeks başlığı altında toplam nüfus, hanehalkı ortalama büyüklüğü, nüfus yoğunluğu, nüfus artış hızı, 15-64 yaş grubunun nüfus içindeki payı, şehirleşme oranı, verdiği göçün nüfus içindeki payı, net göç hızı, okur-yazar oranı, lise mezunu oranı, üniversite mezunu kadın oranı vb. göstergeler dikkate alınmıştır. Bu başlık altında 18 gösterge analize dâhil edilmiştir. Söz konusu göstergelere ait verilerin büyük bir kısmına ise, ikincil veri kaynağı olan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nun veri tabanından ulaşılmıştır. Bu verilerin dönemi ise 2013 - 2014 yıllarını kapsamaktadır. Temel göstergeler başlığı altında yer alan demografik yapı endeksinin, rekabet endeksi içindeki ağırlığı ise %13'tür.

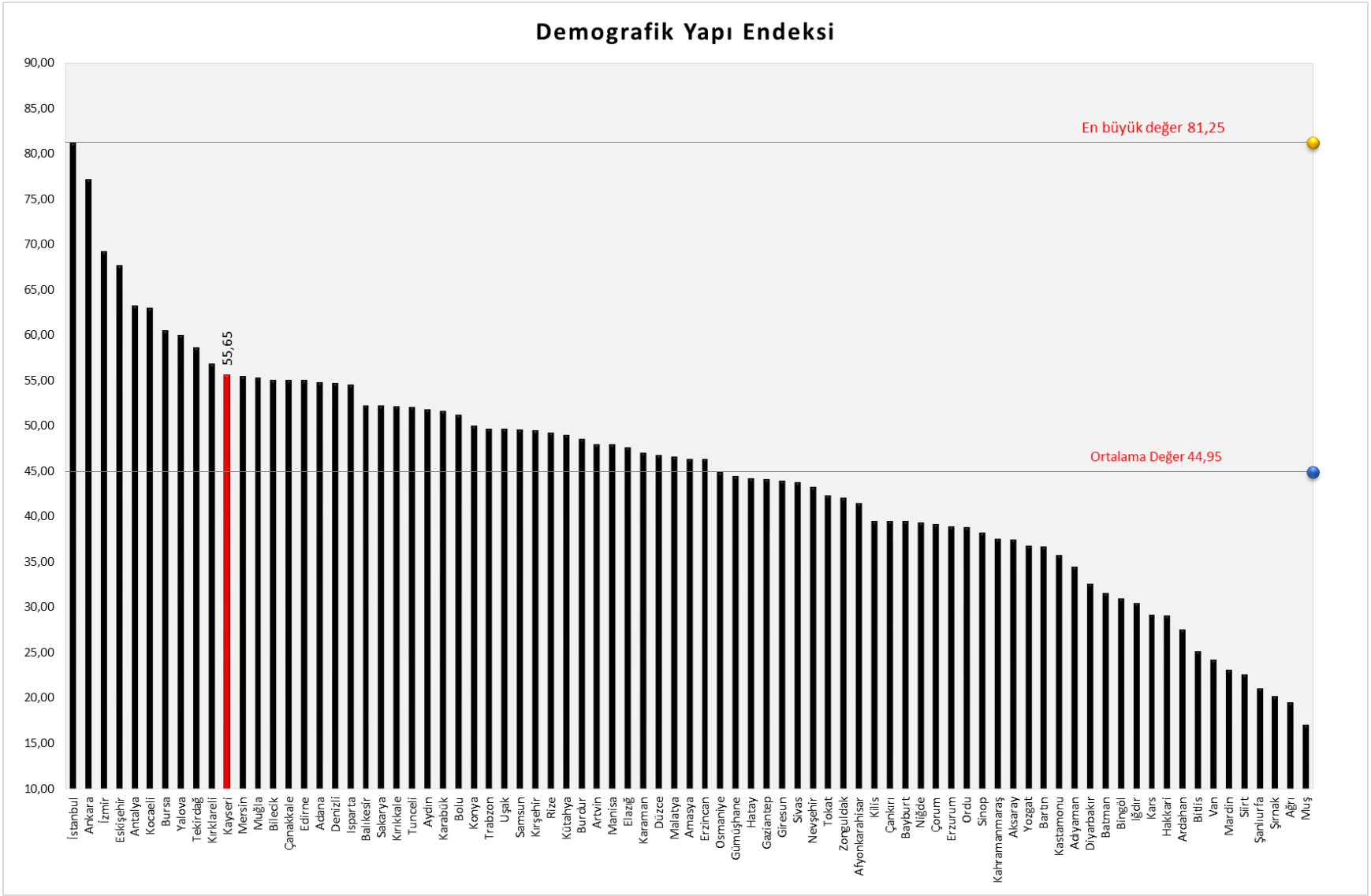
Demografik yapı endeksi skoru itibariyle il sıralaması incelendiğinde, ilk sırada 81,24 değeriyle İstanbul'un yer aldığı görülmektedir. İstanbul'u sırasıyla 77,23 skoru ile Ankara ve 69,31 skoruyla İzmir takip etmektedir. Ayrıca söz konusu illerin nüfus büyüklükleri açısından da ülkede ilk üç sırada olduğu bilinmektedir. Demografik yapı endeks skoru itibariyle ilk üç ili sırasıyla Eskişehir, Antalya, Kocaeli, Bursa, Yalova, Tekirdağ ve Kırklareli izlemektedir. Dolayısıyla demografik yapı endeksi skorları itibariyle, ilk on sırada yer alan illerin altısının Marmara bölgesinde yer aldığı görülmektedir.

Demografik yapı endeksi sıralaması incelendiğinde Hakkari, Ardahan, Bitlis, Van, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Ağrı ve Muş illerinin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu on ilin endeks skorlarının ortalaması ise 22,96'dır. Söz konusu illerin coğrafi bölgelerine bakıldığında ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer aldıkları görülmektedir.

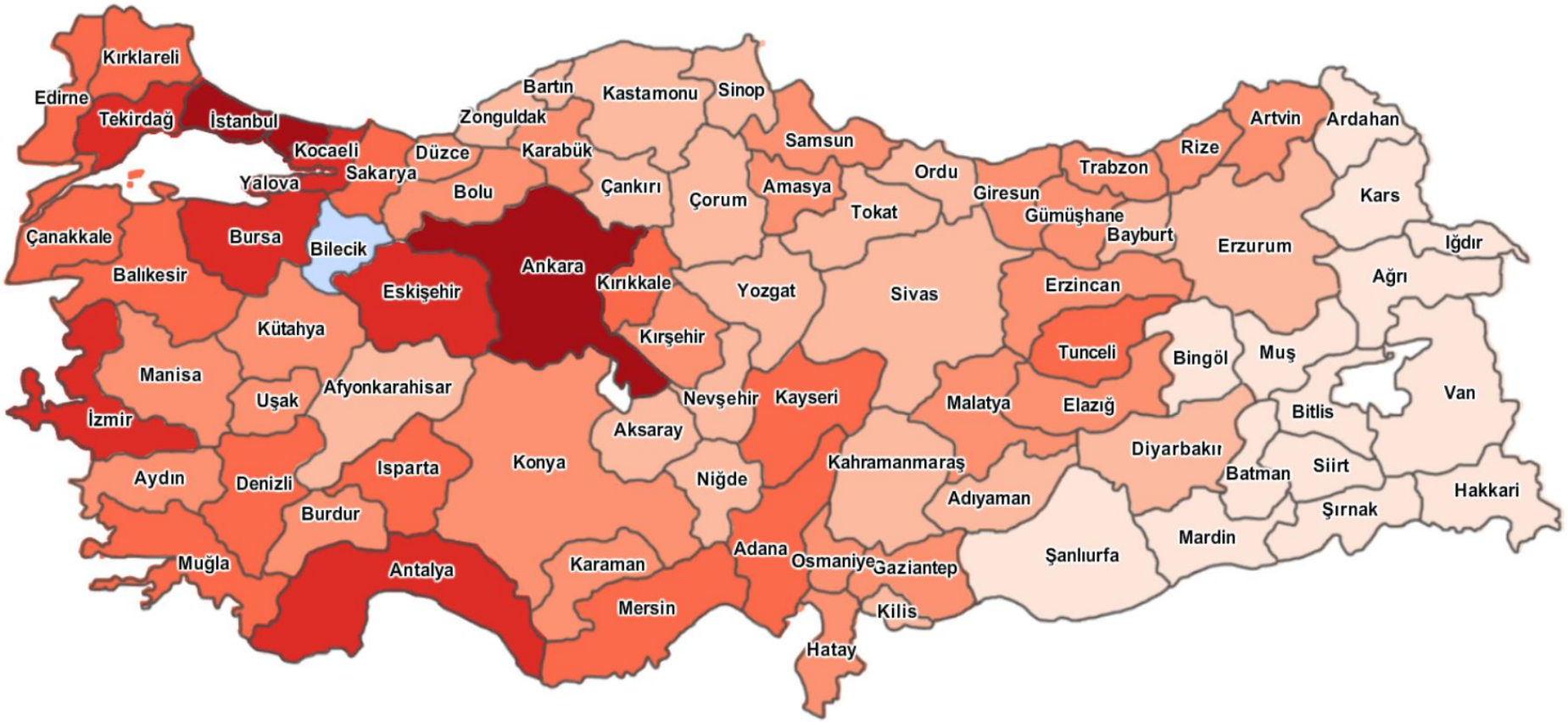
Demografik yapı endeks puanlaması 0 ile 100 arasında yer almaktadır. Ancak 100 puan alan il bulunmamaktadır. Bu endeksteki en yüksek skor 81,24 iken en düşük skor 17,10'dur. Endekste yer alan illerin skor ortalaması ise 44,95 olup 42 il ortalamanın üstünde değer almıştır. Geriye kalan 39 il ise ortalama skorun altında kalmıştır.

Kayseri ili bu sıralamada 55,65 değeri ile on birinci sırada yer almaktadır. Kayseri'yi sırasıyla Mersin, Muğla, Bilecik, Çanakkale ve Edirne takip etmektedir. Söz konusu illerin birbirine yakın skorlar aldığı görülmektedir. Ayrıca Türkiye sıralamasında on birinci sırada yer alan Kayseri ilinin muhtemel rakiplerinin ise Kocaeli, Bursa, Yalova, Tekirdağ ve Kırklareli olduğu görülmektedir. Bu illerin endeks skoru ortalaması ise 59,82'dir. Dolayısıyla Kayseri'nin skoru ile aralarında büyük bir fark bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra ilk sırada yer alan İstanbul ile Kayseri arasındaki farkın ise 25,59 puan olduğu hesaplanmıştır. Fakat İstanbul, endeks skoru itibariyle uç değer aldığından ilk beş ilin ortalama skoru ile Kayseri'nin skorunun karşılaştırılmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür. İlk beş sırada yer alan illerin endeks ortalaması 71,76'dır. Dolayısıyla aradaki fark aslında 16,11'dir. Ayrıca Kayseri ilinin içinde bulunduğu TR72 bölgesinde yer alan Sivas ve Yozgat illerinin sırası ise 48 ve 63'tür. Dolayısıyla Kayseri ili, TR72 bölgesinde demografik yapı endeksi skoru ile birinci sırada yer almaktadır.

Grafik 2. Demografik Yapı Endeksi

Harita 2. Demografik Yapı Endeksi

Şekil 6. Demografik Yapı Endeksi - Kümeleme Analizi

Demografik yapı endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 2 il, ikinci kümede 7, üçüncü kümede 33 il, dördüncü kümede 24 il ve son kümede ise 15 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun üçüncü ve dördüncü kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yer alan İstanbul ve Ankara illeri arasındaki benzerlik yüksek olmakla beraber geri kalan illerle olan benzerliklerinin az olduğu söylenebilmektedir. Demografik yapı endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin üçüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Kırklareli, Mersin, Muğla, Bilecik, Çanakkale, Edirne, Adana, Denizli, Isparta, Balıkesir ve Sakarya illeri dahil olmak üzere 33 il bulunmaktadır.

2.3. ALTYAPI ENDEKSİ

Altyapı endeksi, rekabet endeksinin bileşenlerinden biri olup temel göstergeler başlığı altında yer almaktadır. Söz konusu endekste doğalgaz varlığı, atık hizmeti verilen nüfus, atık hizmeti verilen nüfusun belediye nüfusuna oranı, içme – kullanma suyu hizmeti verilen nüfusun belediye nüfusuna oranı, deprem riski vb. göstergeler incelenmiştir. Bu başlık altında 10 gösterge ele alınmıştır. Söz konusu göstergelerin büyük bir kısmına ait verilere TÜİK' in veri tabanı üzerinden ulaşılmıştır. Bu verilerin birçoğu 2012 yılına aittir. Temel göstergelerden biri olan altyapı endeksinin, rekabet endeksi içindeki ağırlığı %5'tir.

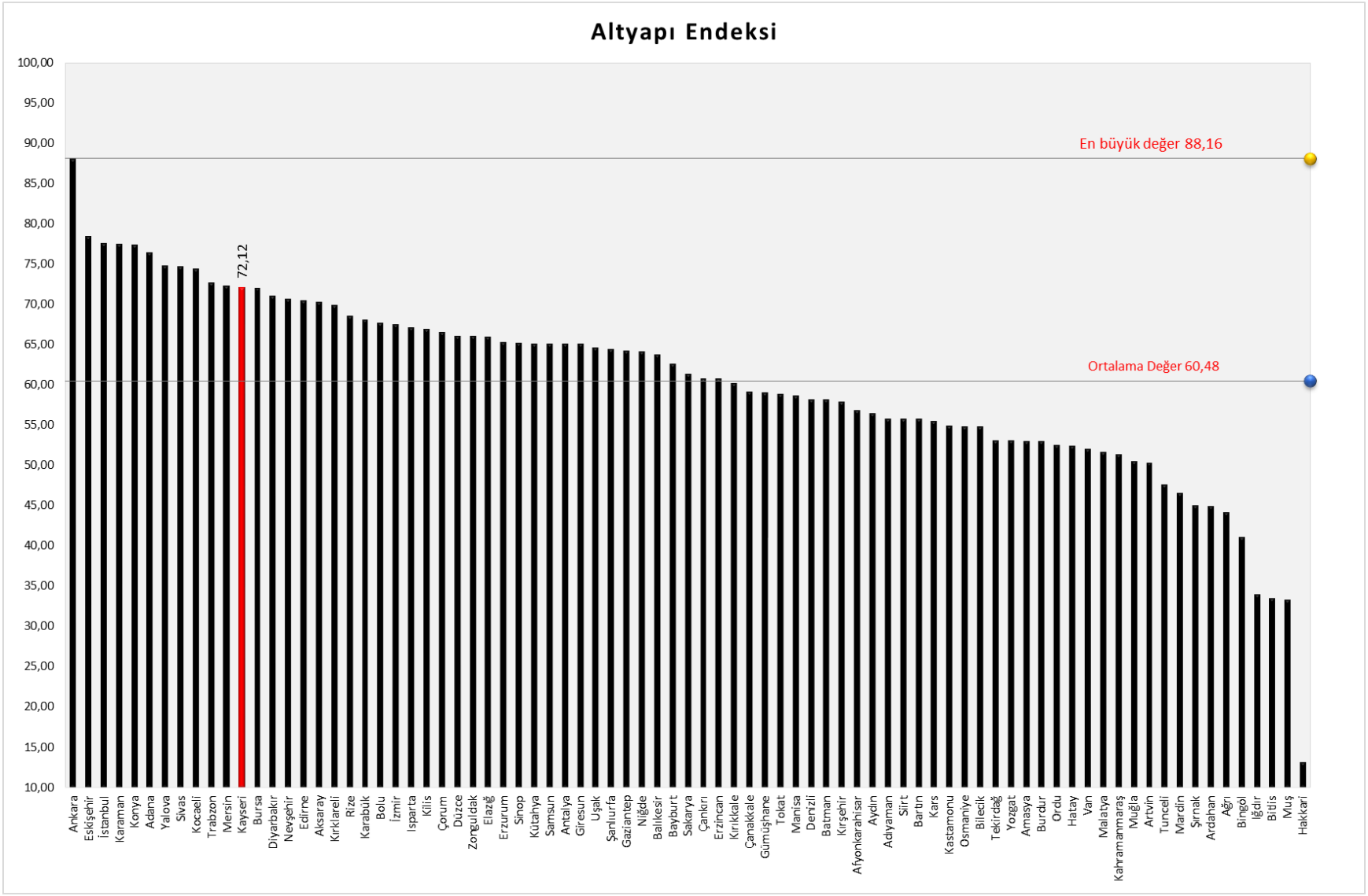
İllerin altyapı endeks skorları incelendiğinde, ilk sırada 88,16 değeriyle Ankara'nın yer aldığı görülmektedir. Ankara'yı sırasıyla 78,49 skoru ile Eskişehir ve 77,64 skoru ile İstanbul'un izlediği görülmektedir. Ayrıca ilk üç içinde yer alan illerin ikisi Orta Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır. Söz konusu illeri ise sırasıyla Karaman, Konya, Adana, Yalova, Sivas, Kocaeli ve Trabzon takip etmektedir. Altyapı endeksinde ilk onda yer alan illerin coğrafi konumları incelendiğinde, yine çoğunun Orta Anadolu Bölgesinde yer aldığı görülmektedir.

Altyapı endeks sıralaması incelendiğinde Tunceli, Mardin, Şırnak, Ardahan, Ağrı, Bingöl, Iğdır, Bitlis, Muş ve Hakkari'nin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Söz konusu iller içinde en yüksek skor 47,62 en düşük skor ise 13,15'tir. Dolayısıyla değişkenliğin yüksek olduğu söylenebilmektedir. Ancak burada 13,15 değerinin uç değer olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu bilgilere ek olarak, söz konusu iller coğrafi bölgeleri açısından değerlendirildiğinde çoğunun Doğu Anadolu Bölgesinde yer aldığı görülmektedir.

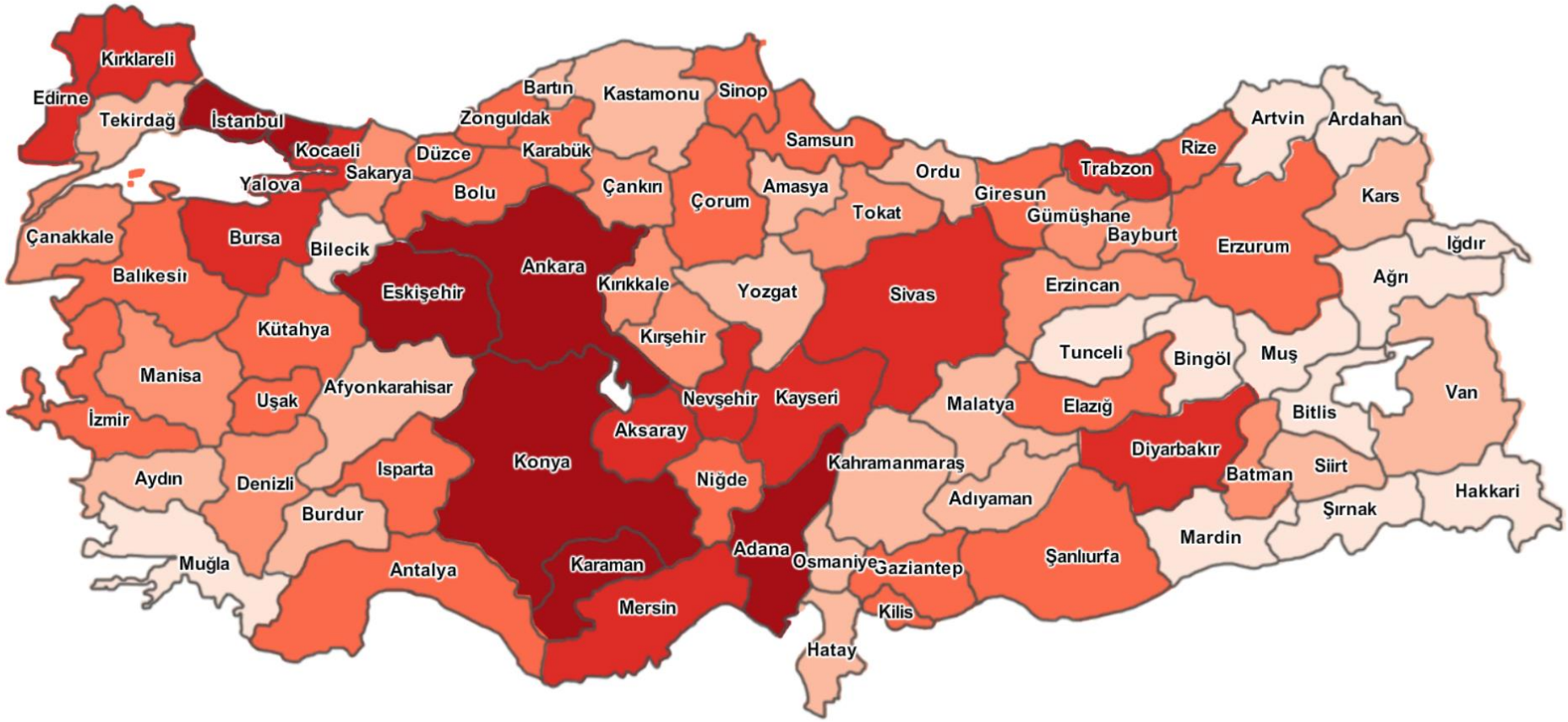
Altyapı endeks puanlaması 0 ile 100 arasında yer almaktadır. Söz konusu sınırlar içinde altyapı endeksi sıralamasında en yüksek değer ise 88,16 en düşük değer ise 13,15'tir. Bu endekste yer alan illerin skorları ortalaması ise 60,48'dir. 81 ilin 43'ü endeks ortalamasının üstünde yer alırken geri kalan 38'i ise endeks ortalamasının altında kalmıştır.

Kayseri ilinin altyapı endeks skoru 72,12 olup on ikinci sırada yer almaktadır. Kayseri'yi sırasıyla Bursa, Diyarbakır, Nevşehir, Edirne ve Aksaray izlemektedir. Özellikle Bursa ile Kayseri'nin skorları birbirine oldukça yakındır. Bunun yanı sıra altyapı endeks sıralamasında on ikinci sırada yer alan Kayseri'nin muhtemel rakipleri ise Yalova, Sivas, Kocaeli, Trabzon ve Mersin'dir. Söz konusu illerin endeks skorları ortalaması 73,81'dir. Bu hususta Trabzon ve Mersin'in skorları dikkat çekmektedir. Çünkü söz konusu iller sırasıyla 72,74 ve 72,30 değerlerine sahiptirler. Dolayısıyla Kayseri ile aralarında önemli bir fark bulunmamaktadır. Kayseri ilinin skoru ile endeks sıralamasında ilk sırada yer alan Ankara arasındaki fark incelendiğinde 16,04 olduğu görülmektedir. Bu fark yüksek olmakla beraber Ankara ile ikinci olan Eskişehir arasındaki farkın 9,67 olduğunu belirtmek gerekmektedir. Kayseri ilinin içinde yer aldığı TR72 Bölgesinde yer alan iller incelendiğinde Sivas ve Yozgat illerinin skorlarının sırasıyla 74,75 ve 53,10 olduğu görülmektedir. Ayrıca söz konusu illerin sırası ise 8 ve 62'dir.

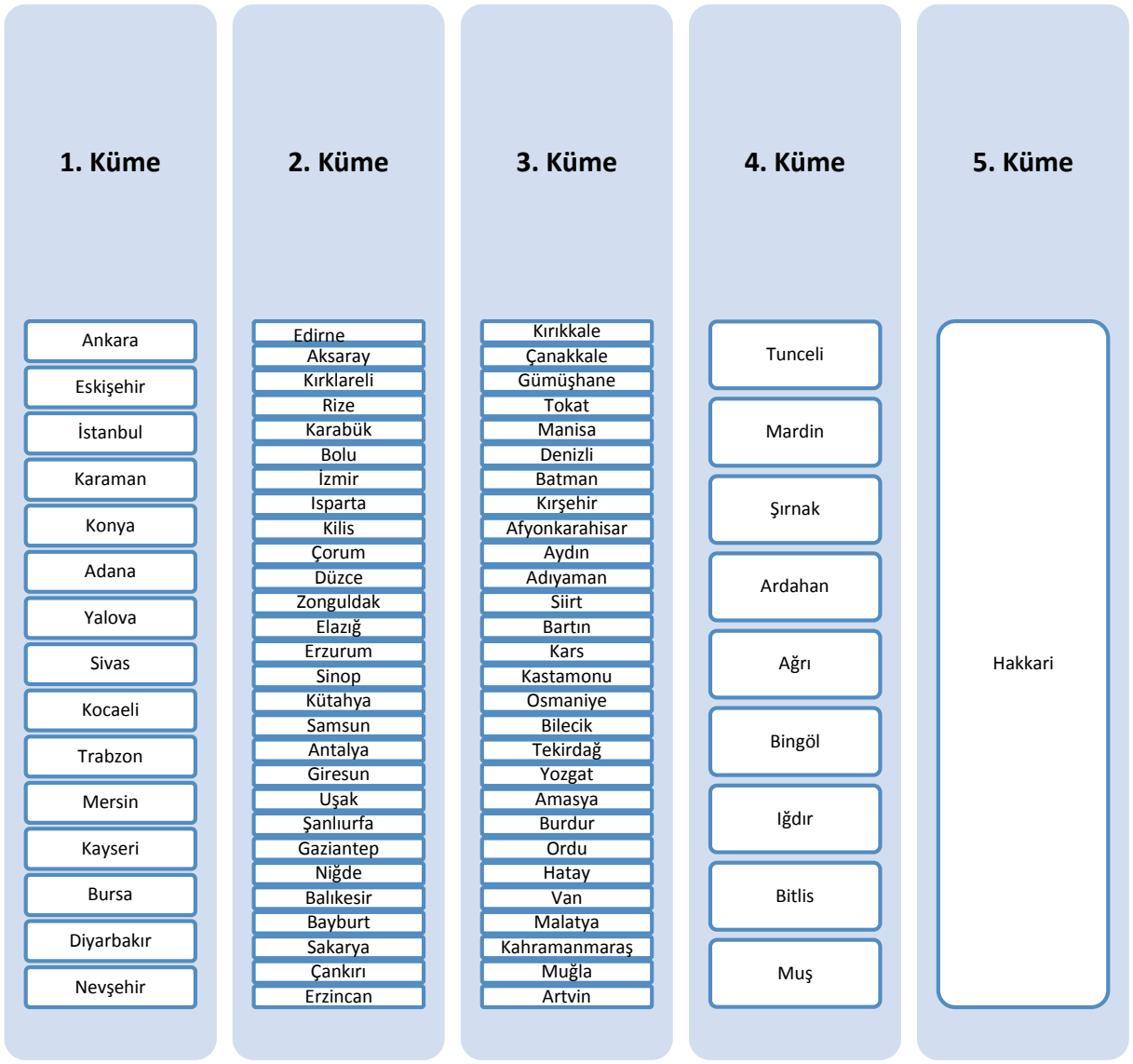
Grafik 3. Altyapı Endeksi

Harita 3. Altyapı Endeksi

Şekil 7. Altyapı Endeksi - Kümeleme Analizi

Altyapı endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 15 il, ikinci ve üçüncü kümede 28'er il, dördüncü kümede 9 il ve son kümede ise 1 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun ikinci ve üçüncü kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumda beşinci kümede yer alan Hakkari'nin, incelenen diğer illerle en az benzerliğe sahip olduğu söylenebilmektedir.

Altyapı endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin birinci kümede yer aldığı görülmektedir. Bu küme, altyapı endeksinde birinci sırada bulunan Ankara'nın yanı sıra 14 il içermektedir. Ayrıca bu kümede; Eskişehir, İstanbul, Karaman, Konya, Adana ve Yalova illeri de bulunmaktadır.

2.4. ULAŞIM ENDEKSİ

Rekabet endeksinin alt bileşenlerinden biri olan ulaşım endeksi, temel göstergeler başlığı altında yer almaktadır. Ulaşım endeksinde kara, hava, demir ve deniz ulaşımının yanı sıra ulaştırma yatırım tutarlarına da yer verilmiştir. Bu endeks başlığı altında toplam karayolu içinde asfalt yolun payı, kişi başına düşen otomobil sayısı, havaalanı varlığı, dış hat uçak seferinin varlığı, toplam uçak trafiği içinde ticari uçak trafiğinin payı, demiryolu hat uzunluğu, liman varlığı, kişi başına düşen ulaştırma alanındaki kamu yatırımı vb. göstergeler kullanılmıştır. Altyapı endeksinde 22 gösterge dikkate alınmıştır. Bu göstergelere ait verilere TÜİK, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü (DHMİ), Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) ve Ulaştırma Bakanlığı istatistiklerinden ulaşılmıştır. Söz konusu veriler, ağırlıklı olarak 2014 yılına aittir. Ulaşım endeksinin rekabet endeksi içindeki ağırlığı ise %5'tir.

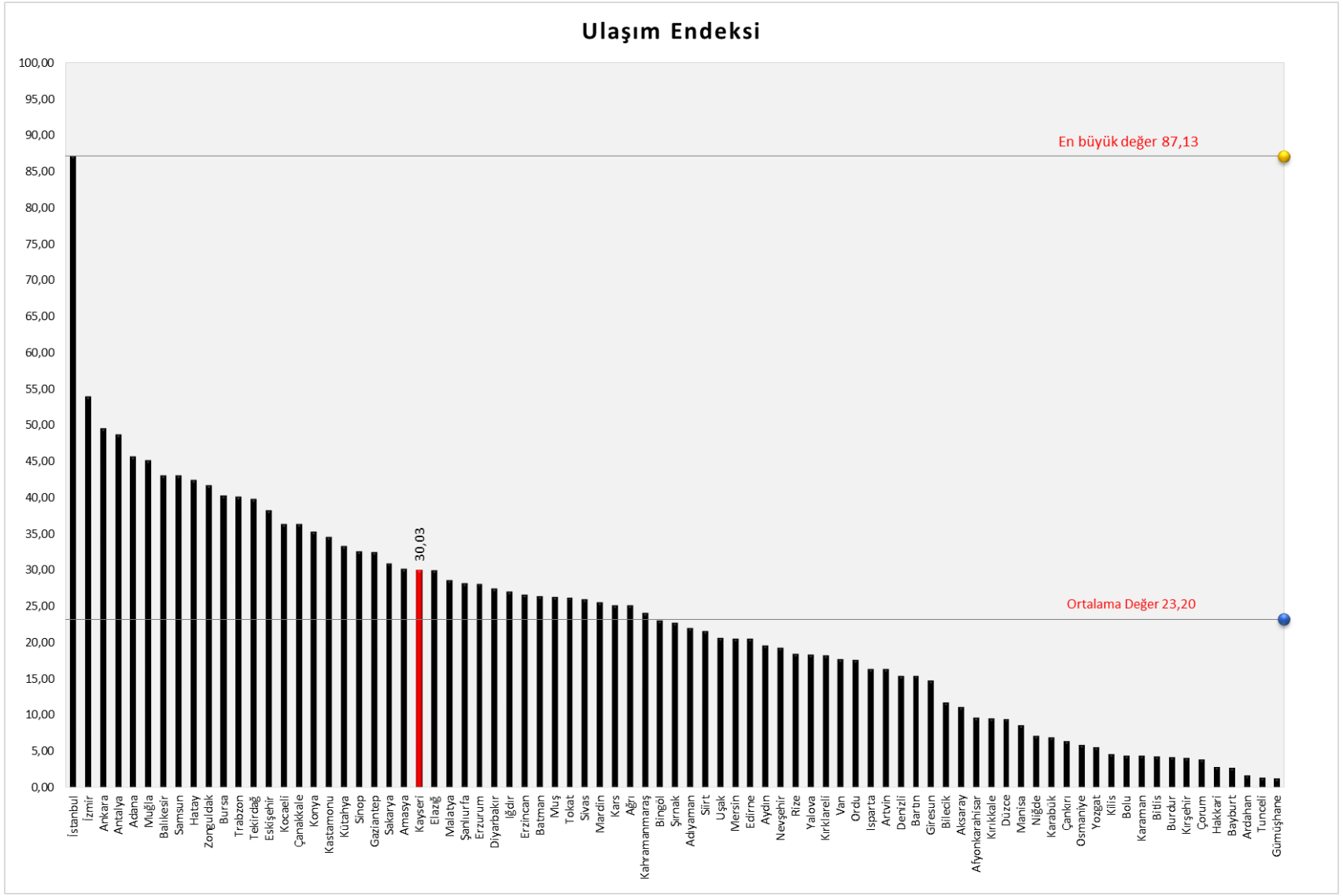
Ulaşım endeksi skoru itibariyle il sıralaması incelendiğinde, ilk sırada 87,13 skoru ile İstanbul yer almaktadır. İstanbul'u sırasıyla 53,91 değeri ile İzmir ve 49,46 değeri ile Ankara takip etmektedir. Bu endekste ikinci sırada yer alan İzmir ile İstanbul arasındaki farkın 33,22 olması dikkat çekmektedir. Söz konusu illeri sırasıyla Antalya, Adana, Muğla, Balıkesir, Samsun, Hatay ve Zonguldak izlemektedir. Bu iller coğrafi konumları açısından ele alındığında yoğunlaşmanın Akdeniz Bölgesinde olduğu görülmektedir.

Ulaşım endeksi sıralaması incelendiğinde Karaman, Bitlis, Burdur, Kırşehir, Çorum, Hakkari, Bayburt, Ardahan, Tunceli ve Gümüşhane illerinin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Söz konusu on ilin endeks skor ortalaması ise 3,05'tir. Bu illerin bulunduğu coğrafi bölgeler dikkate alındığından çoğunun Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesinde yer aldığı görülmektedir.

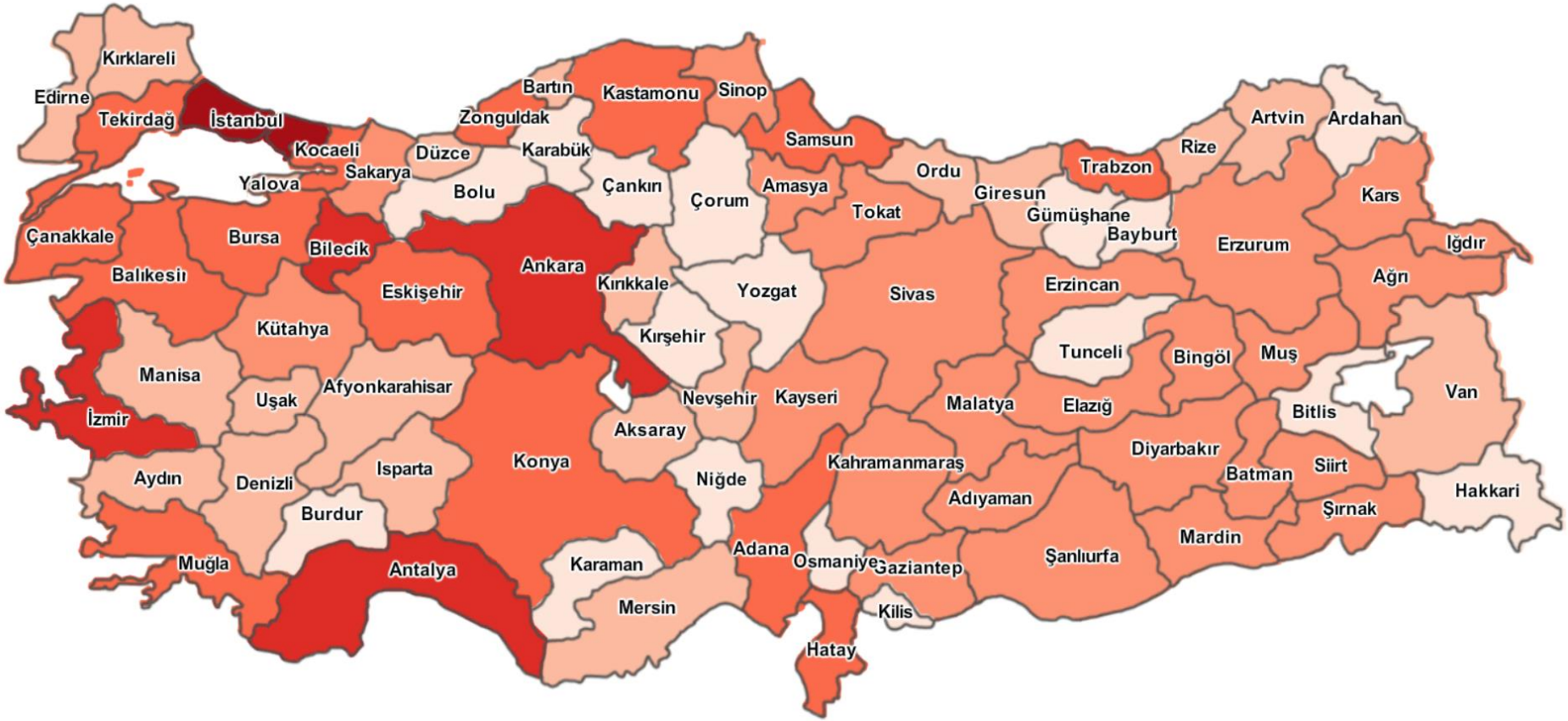
Ulaşım endeksinin puanlamasının altı sınırı 0, üst sınırı ise 100'dür. Ancak incelenen illerden hiçbiri 100 skoruna sahip değildir. Ulaşım endeksindeki en yüksek skor 87,13 en düşük skor ise 1,21'dir. Dolayısıyla illerin skorları arasında büyük bir değişkenlik olduğu söylenebilmektedir. Bu endeksin ortalaması ise 23,20'dir. 81 ilin 39'u ortalamanın üstünde yer alırken geri kalan 42'si ortalamanın altında yer almıştır.

Kayseri ili bu sıralamada 30,03 skoru ile yirmi dördüncü sırada yer almaktadır. Kayseri'yi sırasıyla Elazığ, Malatya, Şanlıurfa, Erzurum ve Diyarbakır izlemektedir. Burada 29,98 skoru ile Elazığ dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra Kayseri'nin muhtemel rakipleri ise Kütahya, Sinop, Gaziantep, Sakarya ve Amasya'dır. Bu illerin skor ortalamaları 31,85 olup Kayseri'nin skoru ile büyük bir fark bulunmamaktadır. Ulaşım endeksinde ilk sırada yer alan İstanbul ile Kayseri kıyaslandığında aralarındaki farkın 57,10 olduğu görülmektedir. Fakat ilk sırada yer alan İstanbul ile ikinci sırada yer alan İzmir arasındaki farkın 33,22 olduğunu belirtmek gerekmektedir. Dolayısıyla İstanbul sahip olduğu skor ile bu endekste uç değerdir. Ayrıca Kayseri ilinin içinde yer aldığı TR72 Bölgesinde yer alan Sivas ve Yozgat illerinin sıraları incelendiğinde sırasıyla 35 ve 69 olduğu görülmektedir. Söz konusu illerin skorları ise sırasıyla 25,95 ve 5,56'dır. Dolayısıyla ulaşım endeksi skoru itibariyle Kayseri TR72 Bölgesinde ilk sırada yer almaktadır.

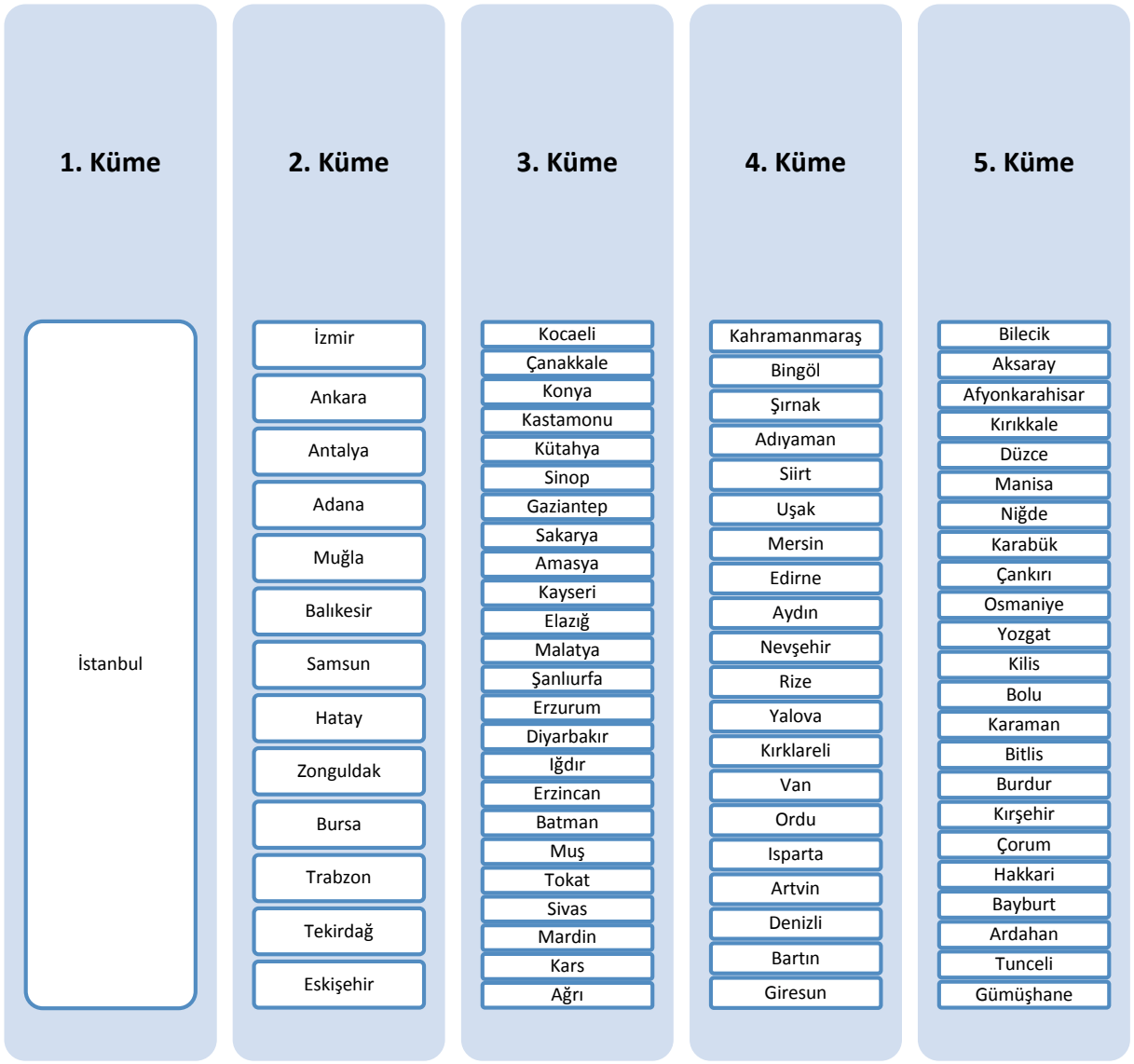
Grafik 4. Ulaşım Endeksi

Harita 4. Ulaşım Endeksi

Şekil 8. Ulaşım Endeksi - Kümeleme Analizi

Ulaşım endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 13, üçüncü kümede 24 il, dördüncü kümede 20 il ve son kümede ise 23 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun üçüncü, dördüncü ve beşinci kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumda birinci kümede yer alan İstanbul'un, incelenen diğer illerle en az benzerliğe sahip olduğu söylenebilmektedir. Çünkü İstanbul ilinin yer aldığı kümede yalnızca kendisi bulunmaktadır.

Ulaşım endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin üçüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede; Kocaeli, Çanakkale, Konya, Kastamonu, Kütahya, Sinop, Gaziantep, Sakarya, Amasya, Elazığ ve Malatya illeri dahil olmak üzere 24 il bulunmaktadır.

2.5. SAĞLIK ENDEKSİ

Sağlık endeksi, temel göstergeler başlığı altında yer almakta olup rekabet endeksinin alt bileşenlerinden biridir. Sağlık endeksiyle illerin sağlık altyapıları ve söz konusu illerde yaşayan kitlelerin sağlık durumları yansıtılmaktadır. Bu endeks başlığı altında hastane sayısı, on bin kişiye düşen yatak sayısı, aile hekimi başına düşen nüfus, 112 ambulans başına düşen nüfus, yatak doluluk oranı, on bin kişiye düşen eczane sayısı, yüz bin kişide kaba intihar hızı, bebek ölüm hızı, bin kişide genel doğurganlık hızı vb. göstergeler ele alınmıştır. Bu başlıkta 19 gösterge analize dahil edilmiştir. Söz konusu göstergelere ait verilerin büyük bir kısmına TÜİK ve Sağlık Bakanlığı istatistiklerinden ulaşılmıştır. Bu veriler, 2013 yılını kapsamaktadır. Sağlık endeksinin rekabet endeksi içindeki ağırlığı ise %4'tür.

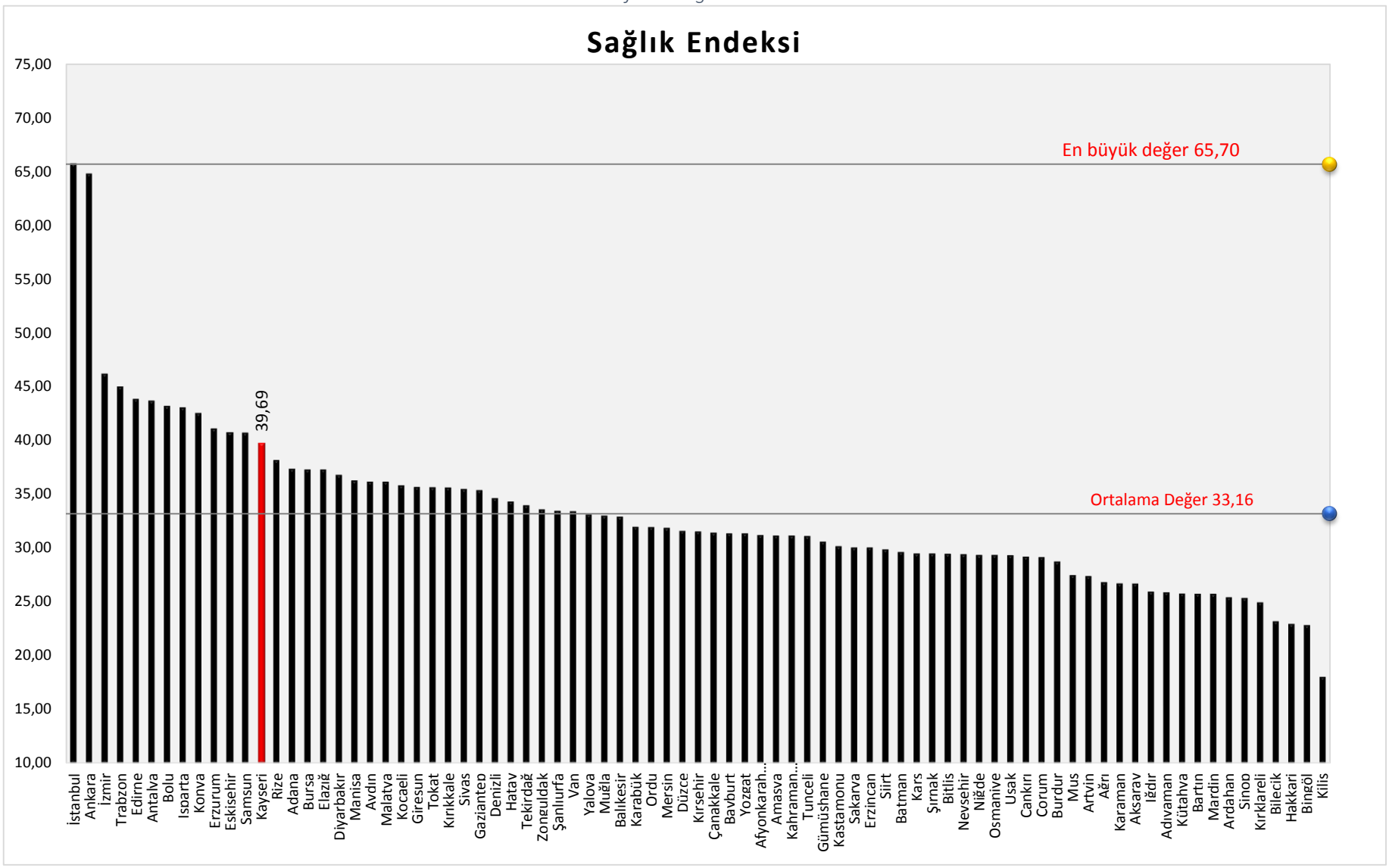
Sağlık endeksi skoru itibariyle il sıralaması incelendiğinde, ilk sırada İstanbul ilinin yer aldığı görülmektedir. İstanbul'un endeks skoru 65,70'dir. İstanbul'u sırasıyla Ankara ve İzmir izlemektedir. Ankara'nın endeks skoru 64,76 olup İstanbul ile arasında büyük bir fark bulunmamaktadır. İzmir'in skoru ise 46,15'tir. Dolayısıyla İzmir, ilk iki ilden ayrışmaktadır. Söz konusu illeri sırasıyla Trabzon, Edirne, Antalya, Bolu, Isparta, Konya ve Erzurum takip etmektedir. Bu illerin endeks skorları birbirine oldukça yakındır. İlk onda yer alan illerin coğrafi bölgelere göre dağılımına bakıldığında sadece Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin yer almadığı görülmektedir.

Sağlık endeksi incelendiğinde Kütahya, Bartın, Mardin, Ardahan, Sinop, Kırklareli, Bilecik, Hakkari, Bingöl ve Kilis'in alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu illerin skorlarının ortalaması ise 23,96'dır. Söz konusu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımlarına bakıldığında yedi bölgeden beşinden illerin olduğu görülmektedir.

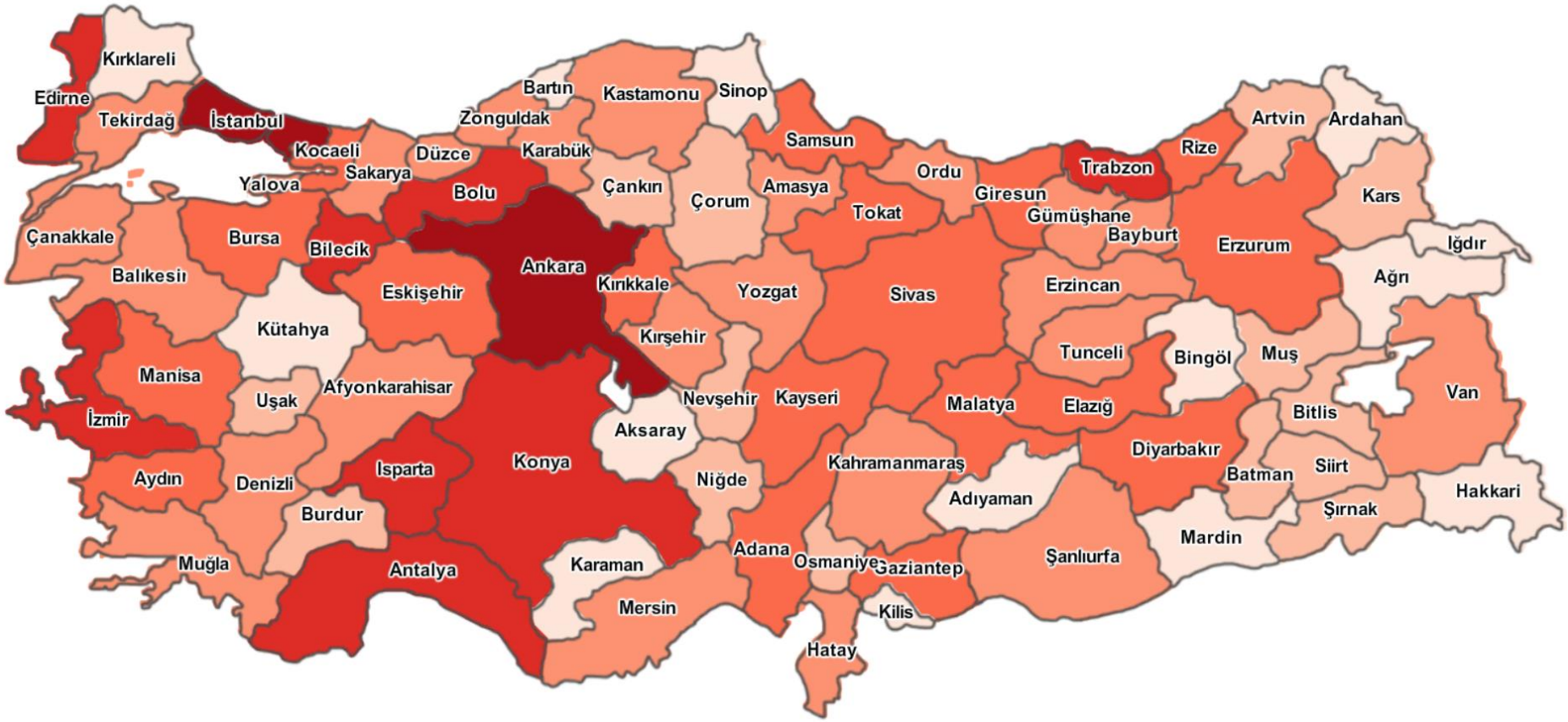
Sağlık endeksinde en yüksek skor 65,70 en düşük skor ise 17,99'dur. Söz konusu endeksin ortalaması 33.16'dır. İncelenen 81 ilin 33'ü endeks ortalamasının üstünde geri kalan 48'i ise altında kalmıştır.

Kayseri ili bu sıralamada 39,69 skoru ile on üçüncü sırada yer almaktadır. Kayseri ilini sırasıyla Rize, Adana, Bursa, Elazığ ve Diyarbakır takip etmektedir. Bu beş ilin skorlarının ortalaması ise 37,33'tür. Kayseri ilinin muhtemel rakipleri ise Isparta, Konya, Erzurum, Eskişehir ve Samsun'dur. Söz konusu illerin skorlarının ortalaması 41,59 olarak hesaplanmıştır. Buradan hareketle sağlık endeksinde skorların değişkenliğinin az olduğu söylenebilmektedir. Sağlık endeksinde ilk sırada yer alan İstanbul ile Kayseri kıyaslandığında aralarındaki farkın 26,01 olduğu görülmektedir. Fakat ilk sırada yer alan İstanbul ile üçüncü sırada yer alan İzmir arasındaki farkın da 19,55 olduğunu belirtmek gerekmektedir. Dolayısıyla İzmir ile Kayseri'nin kıyaslanması daha uygun görünmektedir. Bu durumda skorlar arasındaki farkın 6,46 olduğu görülmektedir. Bu bilgilere ek olarak, Kayseri ilinin içinde yer aldığı TR72 Bölgesi'ndeki durumun da ortaya konulması gerekmektedir. TR72 Bölgesinde Kayseri, Sivas ve Yozgat illeri bulunmaktadır. Sağlık endeksi sıralamasında Sivas ve Yozgat illerinin 26. ve 44. sıralarda yer aldığı görülmektedir. Söz konusu illeri endeks skorları ise 35,45 ve 31,32'dir. Burada da sağlık endeksi skorları arasındaki değişkenliğin düşük olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü söz konusu iki ilin sıra numaraları arasında önemli bir fark olmasına rağmen skorları arasındaki fark oldukça küçüktür. Dolayısıyla sağlık endeksi skoru itibariyle TR72 Bölgesi'nde Kayseri ili ilk sırada yer almaktadır.

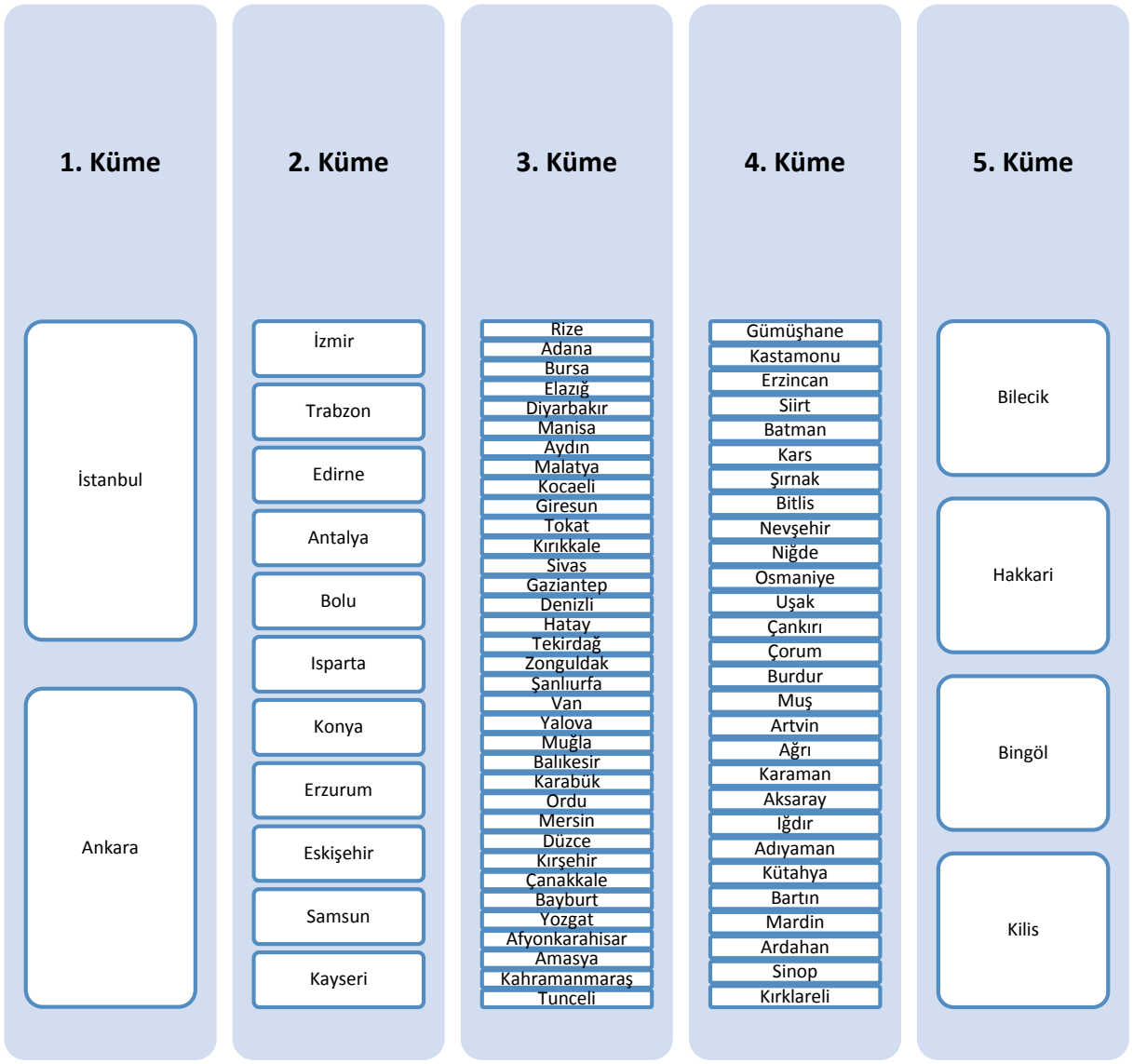
Grafik 5. Sağlık Endeksi

Harita 5. Sağlık Endeksi

Şekil 9. Sağlık Endeksi - Kümeleme Analizi

Sağlık endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 2 il, ikinci kümede 11, üçüncü kümede 35 il, dördüncü kümede 29 il ve son kümede ise 4 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun üçüncü ve dördüncü kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yer alan İstanbul ve Ankara illeri arasında benzerliğin yüksek olduğu söylenebilmektedir. Benzer şekilde, beşinci kümede yer alan Bilecik, Hakkari, Bingöl ve Kilis illerinin birbirleriyle benzerliğinin yüksek ancak diğer illerle düşük olduğu ifade edilmektedir.

Sağlık endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin ikinci kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede İzmir, Trabzon, Edirne, Antalya, Bolu, Isparta ve Konya illeri dahil olmak üzere 11 il bulunmaktadır.

2.6. EĞİTİM ENDEKSİ

Eğitim endeksi, temel göstergeler başlığı altında yer almakta olup rekabet endeksinin alt boyutlarından birisidir. Bu başlık altında eğitim kademeleri bazında illerin eğitim altyapıları ve durumları ortaya konulmuştur. Dolayısıyla okul öncesi eğitime katılım oranı, ilköğretimde net okullaşma oran, ilköğretimde okul başına düşen öğrenci sayısı, ilköğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, genel ortaöğretimde şube başına düşen öğrenci sayısı, mesleki ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı, puan türleri itibariyle lisans yerleştirme sınavı (LYS) puanları vb. değişkenleri dikkate alınmıştır. Söz konusu endekste 32 değişken incelenmiştir. Söz konusu değişkenlere ait verilerin büyük bir kısmına TÜİK ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) istatistiklerinden ulaşılmıştır. Bu veriler ağırlıklı olarak 2013-2014 eğitim-öğretim dönemini kapsamaktadır. Ayrıca eğitim endeksinin rekabet endeksi içindeki ağırlığı %4'tür.

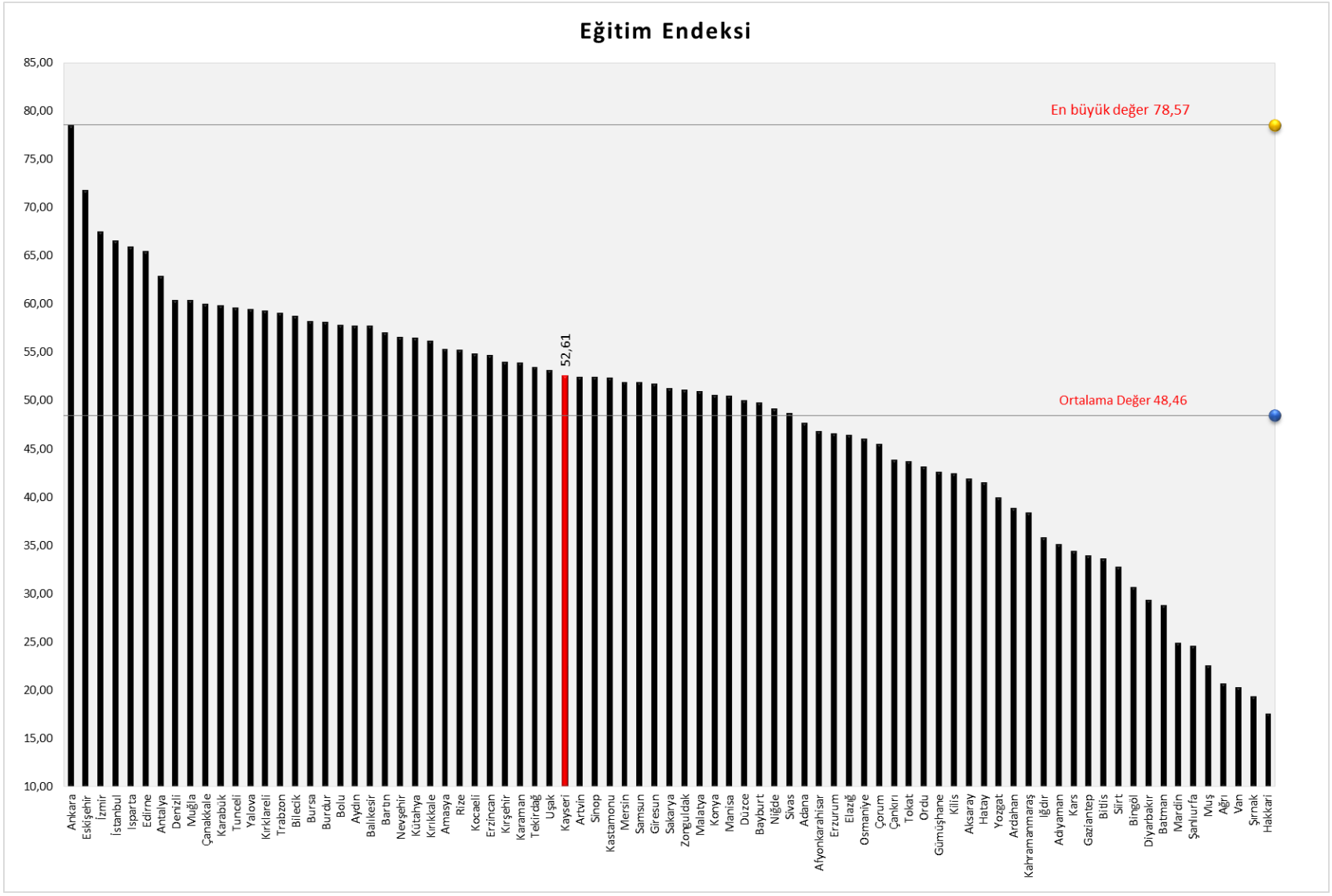
Eğitim endeksi skoru itibariyle iller sıralandığında, birinci sırada Ankara'nın yer aldığı görülmektedir. Ankara ilinin eğitim endeksi skoru ise 78,57'dir. Ankara'yı sırasıyla Eskişehir ve İzmir izlemektedir. Bu illerin skorları ise sırasıyla 71,84 ve 67,54'tür. Dolayısıyla ilk üç il arasındaki skorlara bakıldığından farkın yüksek olduğu görülmektedir. Söz konusu illeri sırasıyla İstanbul, Isparta, Edirne, Antalya, Denizli, Muğla ve Çanakkale takip etmektedir. Bu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımına bakıldığında yarıdan fazlasının Marmara ve Ege Bölgesi'nde yer aldığı görülmektedir.

Eğitim endeksi sıralaması incelendiğinde Bingöl, Diyarbakır, Batman, Mardin, Şanlıurfa, Muş, Ağrı, Van, Şırnak ve Hakkari illerinin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 23,88'dir. Ayrıca söz konusu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımına bakıldığında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde yer aldıkları görülmektedir.

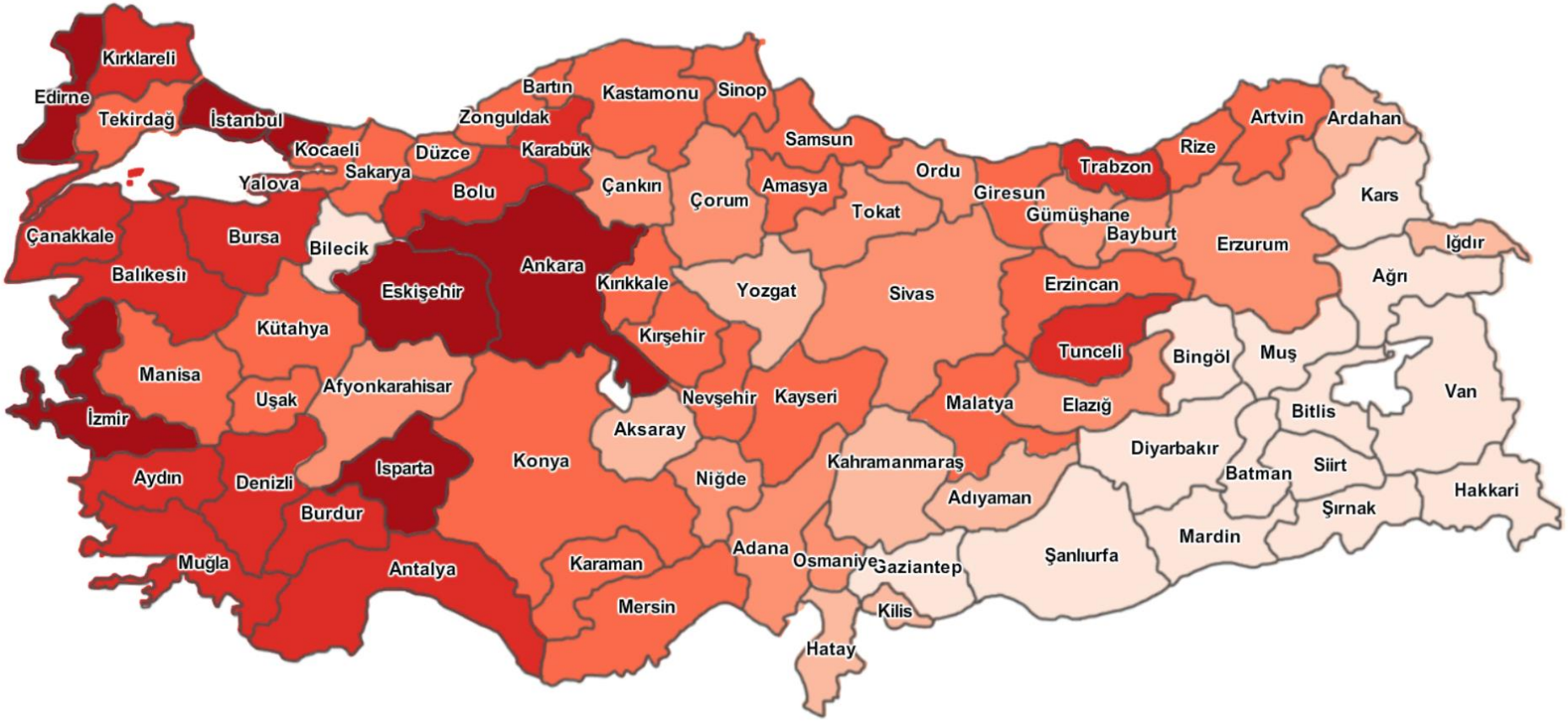
Eğitim endeksinde yer alan skorlar en yüksek 100 en düşük 0 olacak şekilde hesaplanmıştır. Dolayısı puanlandırma 0 ile 100 aralığında yapılmıştır. Ancak endeks skoru 100 olan il bulunmamaktadır. En yüksek skora sahip olan Ankara'nın skoru 78,57'dir. İncelenen 81 ilin endeks skorlarının ortalaması 48,46'dır. Söz konusu illerden 49'u endeks ortalamasının üstünde yer almıştır. Geri kalan 32 il ise endeks ortalamasında altında kalmıştır.

Kayseri ilinin eğitim endeksi skoru 52,61 olup 81 il içindeki sırası 34'tür. Kayseri'yi sırasıyla Artvin, Sinop, Kastamonu, Mersin ve Samsun izlemektedir. Söz konusu illerin endeks skorlarının ortalaması 52,24'tür. Ayrıca söz konusu illerin skorları arasındaki değişkenliğin de yüksek olmadığı söylenebilmektedir. Kayseri ilinin muhtemel rakiplerinin ise Erzincan, Kırşehir, Karaman, Tekirdağ ve Uşak olabileceği görünmektedir. Bu illerin endeks skorları ortalaması hesaplandığında ise 53,88 olduğu görülmüştür. Dolayısıyla eğitim endeksinde skorların birbirine yakın olduğu ifade edilmektedir. Kayseri ilinin endeks sıralamasında ilk sırada yer alan Ankara ile arasındaki fark 25,96'dır. Ancak Ankara ile üçüncü sırada yer alan İzmir arasındaki farkın 11,03 olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Dolayısıyla Ankara iline ait endeks skorunun uç değer olabileceği ifade edilmektedir. Kayseri ilinin içinde yer aldığı TR72 Bölgesi'ndeki sıralama incelendiğinde ise Sivas ve Yozgat'ın sırasıyla 49. ve 63. sırada yer aldığı görülmektedir. Söz konusu illerin skorları ise sırasıyla 48,70 ve 39,96'dır. Dolayısıyla TR72 Bölgesi'nde eğitim endeksi skoru itibariyle Kayseri, ilk sırada yer almaktadır.

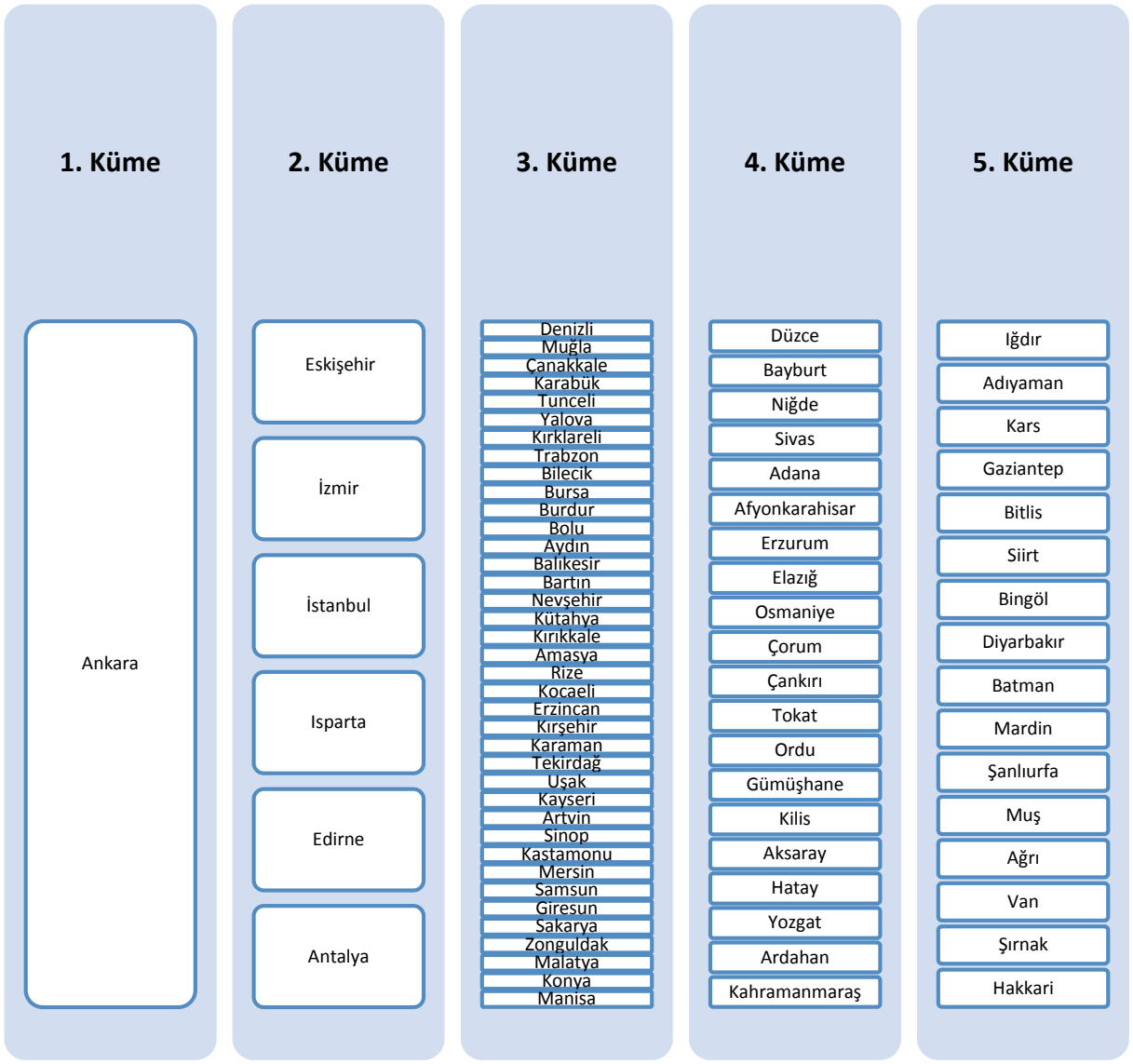
Grafik 6. Eğitim Endeksi

Harita 6. Eğitim Endeksi

Şekil 10. Eğitim Endeksi - Kümeleme Analizi

Eğitim endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 6, üçüncü kümede 38 il, dördüncü kümede 20 il ve son kümede ise 16 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun üçüncü ve dördüncü kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yalnız başına yer alan İstanbul ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. İkinci küme incelendiğinde ise Eskişehir, İzmir, İstanbul, Isparta, Edirne ve Antalya illerinin birbirleriyle benzerliğinin yüksek ancak diğer illerle düşük olduğu söylenebilmektedir.

Eğitim endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin üçüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Denizli, Muğla, Çanakkale, Karabük, Tunceli, Yalova, Kırklareli, Trabzon, Bilecik ve Bursa illeri dahil olmak üzere 38 il bulunmaktadır.

2.7. SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ

Temel göstergeler başlığı altında yer alan sosyal yaşam endeksi, rekabet endeksinin alt bileşenlerinden biridir. Söz konusu endeks başlığı altında kültür, spor ve sosyal yaşama katılım istatistikleri incelenmiştir. Dolayısıyla ildeki sinema koltuk sayısının ülkedeki toplam sinema koltuk sayısına oranı, ildeki toplam tiyatro seyirci sayısının ildeki nüfusa oranı, sporcu sayısının toplam sporcu sayısına oranı, bin kişiye düşen spor tesisi sayısı, ildeki faal dernek sayısının toplam dernek sayısına oranı, seçimlere katılım oranı vb. değişkenler analize dahil edilmiştir. Ele alınan değişken sayısı ise 21'dir. Söz konusu değişkenlere ait verilerin büyük bir kısmı TÜİK, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı ve T.C. İçişleri Bakanlığı istatistiklerinden ulaşılmıştır. Sosyal yaşam endeksinin rekabet endeksi içindeki ağırlığı %4'tür.

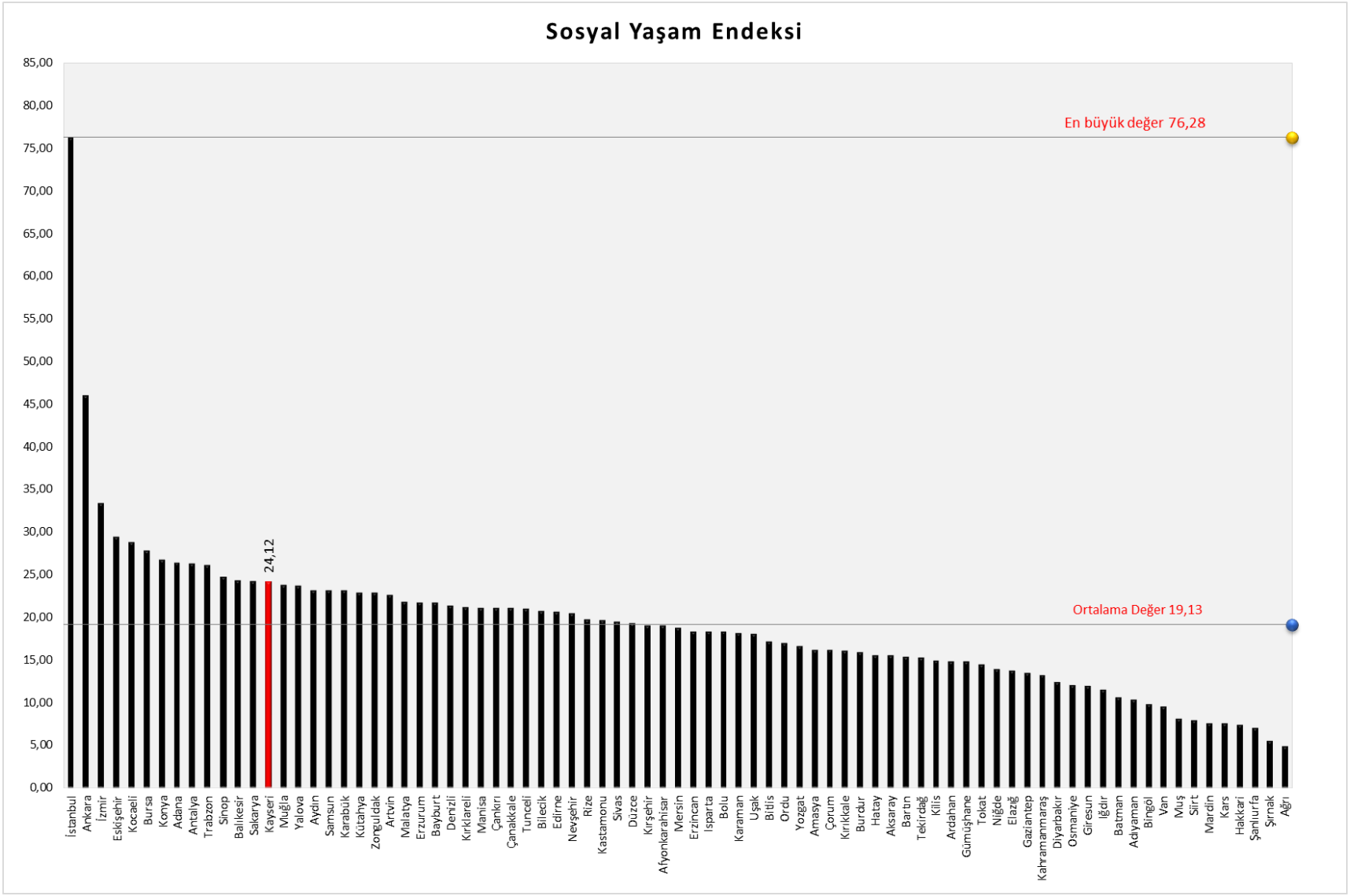
Sosyal yaşam endeksi skoru itibariyle il sıralaması incelendiğinde, ilk sırada İstanbul'un yer aldığı görülmektedir. İstanbul'un sosyal yaşam endeks skoru ise 76,28'dir. İstanbul'u sırasıyla 46,04 değeri ile Ankara ve 33,42 değeri ile İzmir takip etmektedir. Söz konusu durum, İstanbul'un uç bir değere sahip olduğunu ve illerin skorları arasında değişkenliğin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu illeri sırasıyla Eskişehir, Kocaeli, Bursa, Konya, Adana, Antalya ve Trabzon izlemektedir. Söz konusu illerin bulundukları coğrafi bölgeler dikkate alındığında ise Marmara ve İç Anadolu Bölgesi'nin ön plana çıktığı görülmektedir.

Sosyal yaşam endeksi incelendiğinde Bingöl, Van, Muş, Siirt, Mardin, Kars, Hakkari, Şanlıurfa, Şırnak ve Ağrı illerinin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Söz konusu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 7,59'dur. Bu iller ait skorlar incelendiğinde en yüksek skorun 9,88 en düşük skorun ise 4,90 olduğu görülmektedir. Bu illerin yer aldıkları coğrafi bölgeler incelendiğinde ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yer aldıkları anlaşılmaktadır.

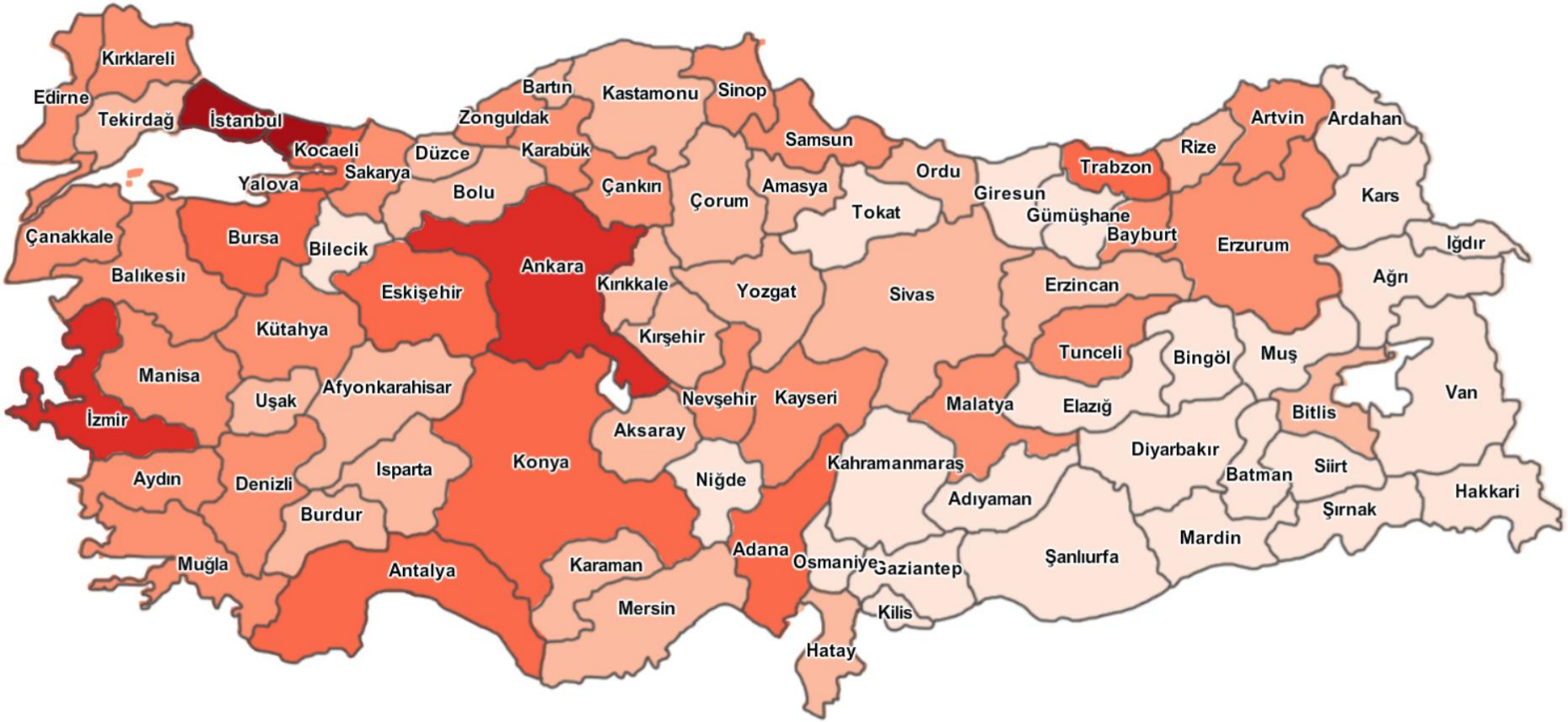
Sosyal yaşam endeksi 0 ile 100 aralığı dikkate alınarak oluşturulmuştur. Ancak endekste en yüksek skoru alan İstanbul'un değeri 76,28'dir. Bu endekste incelenen illerin skorlarının ortalaması ise 19,13'tür. Endeks hesabına katılan 81 ilin 39'u ortalamanın üstünde geri kalan 43'ü ise altında kalmıştır. Sosyal yaşam endeks skorları incelendiğinde serinin değişkenliğinin yüksek olduğu görülmektedir.

Kayseri ili sosyal yaşam endeksi skoru ile 14. sırada yer almaktadır. Kayseri'nin skoru ise 24,12'dir. Kayseri'yi sırasıyla Muğla, Yalova, Aydın, Samsun ve Karabük takip etmektedir. Bu illerin endeks skorunun ortalaması ise 23,46'dır. Dolayısıyla skorların birbirine yakın olduğu söylenebilmektedir. Kayseri ilinin muhtemel rakipler ise Antalya, Trabzon, Sinop, Balıkesir ve Sakarya'dır. Balıkesir ve Sakarya illerinin skorları sırasıyla 24,40 ve 24,33'tür. Bu durum söz konusu iki il ile Kayseri arasında skor açısından büyük bir fark olmadığını göstermektedir. Sosyal yaşam endeksinde ilk sırada yer alan İstanbul ile Kayseri kıyaslandığında aralarındaki farkın 52,15 olduğu görülmektedir. Ancak İstanbul ile ikinci sırada yer alan Ankara arasındaki farkın da 30,23 olduğunu belirtmek gerekmektedir. Ayrıca Kayseri ilinin içinde yer aldığı TR72 Bölgesinde yer alan Sivas ve Yozgat illerinin sıraları incelendiğinde sırasıyla 37 ve 49 olduğu görülmektedir. Söz konusu illerin skorları ise sırasıyla 19,54 ve 16,70'dir. Dolayısıyla sosyal yaşam endeksi skoru itibariyle Kayseri TR72 Bölgesinde ilk sırada yer almaktadır.

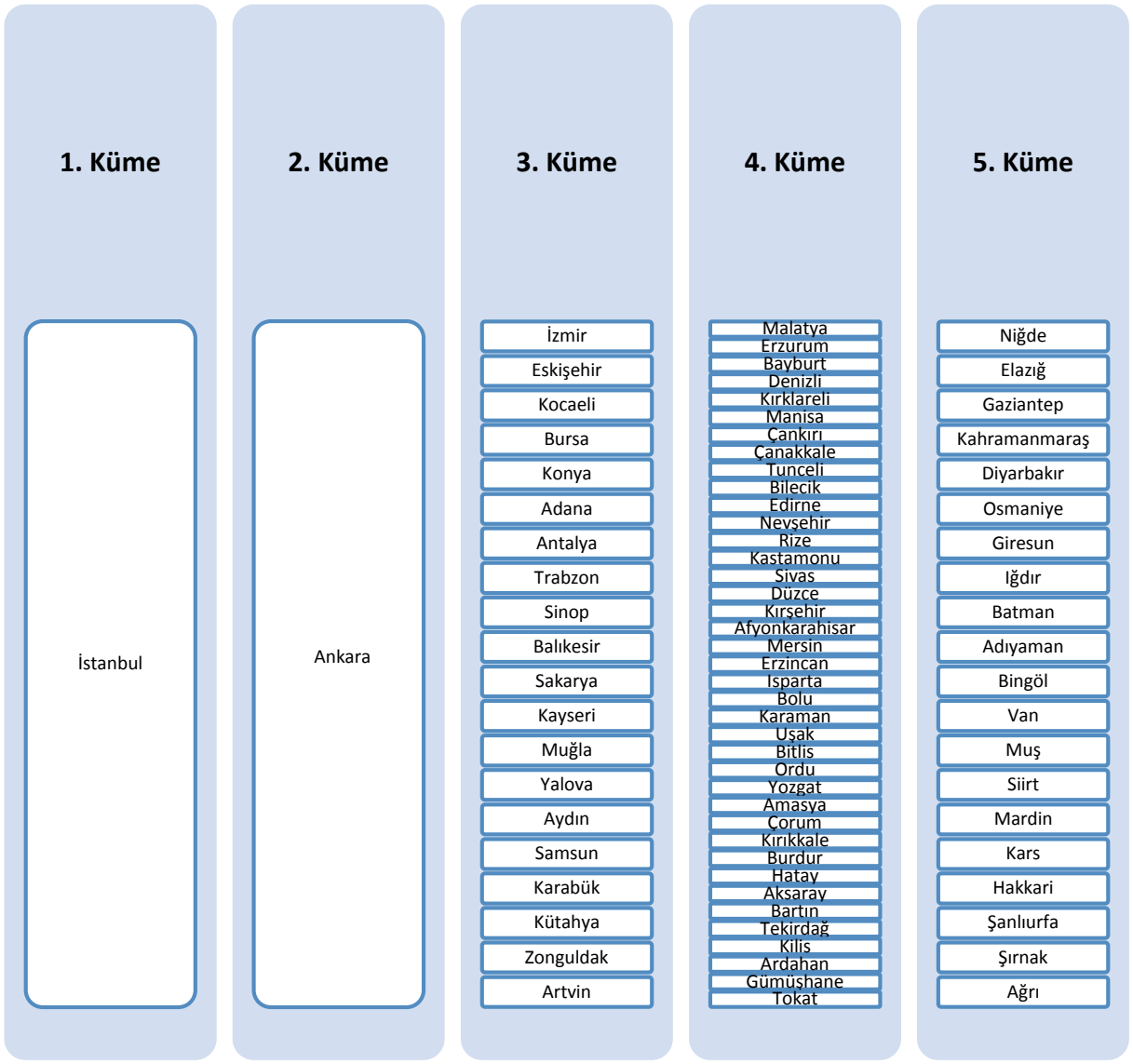
Grafik 7. Sosyal Yaşam Endeksi

Harita 7. Sosyal Yaşam Endeksi

Şekil 11. Sosyal Yaşam Endeksi - Kümeleme Analizi

Sosyal yaşam endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 1, üçüncü kümede 20 il, dördüncü kümede 39 il ve son kümede ise 20 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun dördüncü kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yalnız başına yer alan İstanbul ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. Benzer durum ikinci küme incelendiğinde de görülmektedir.

Sosyal yaşam endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin üçüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede İzmir, Eskişehir, Kocaeli, Bursa, Konya, Adana, Antalya, Trabzon, Sinop, Balıkesir ve Sakarya illeri dahil olmak üzere 20 il bulunmaktadır.

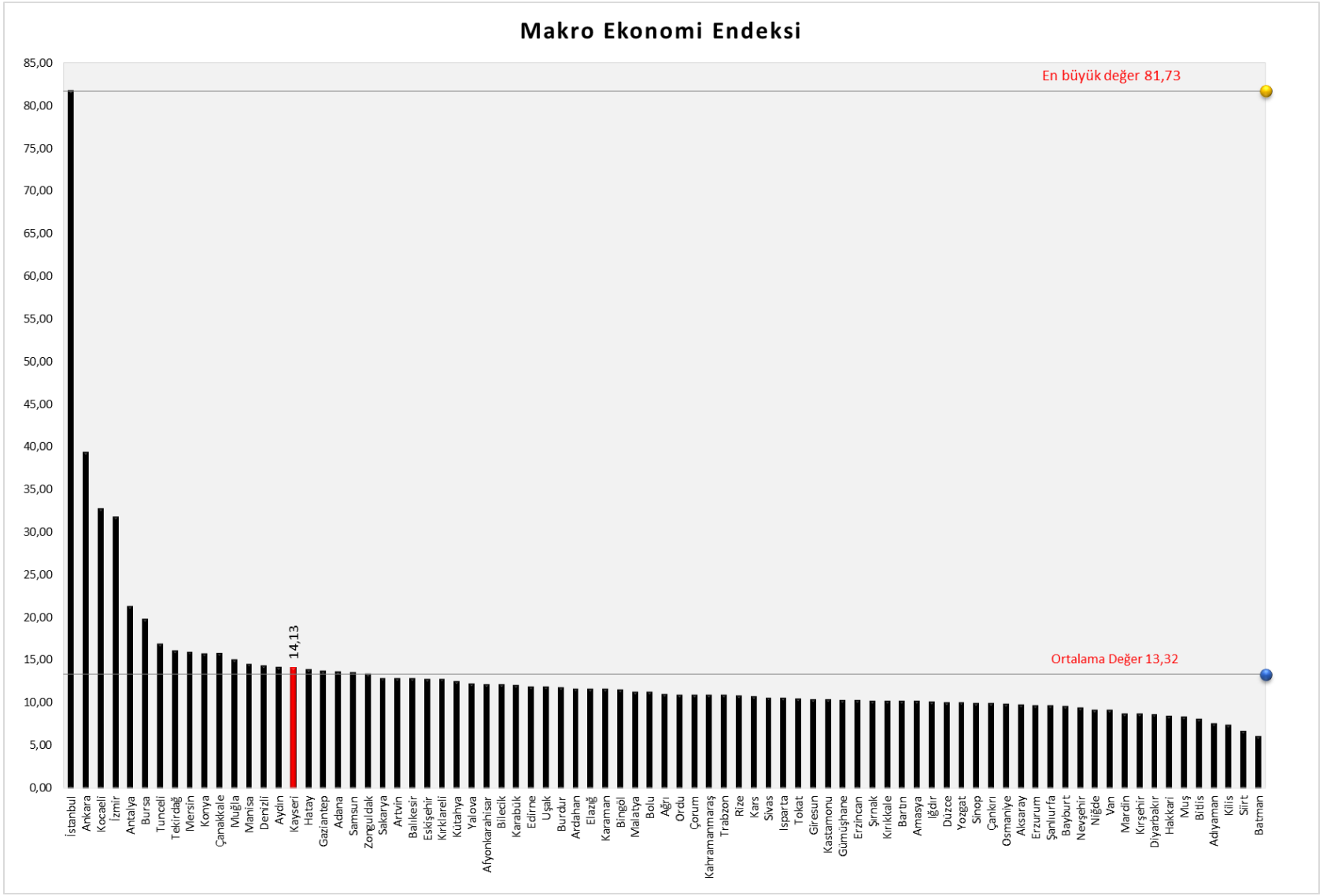
2.8. MAKROEKONOMİ ENDEKSİ

Ekonomi göstergelerinden biri olan makroekonomi endeksi, rekabet endeksinin alt boyutlarından biridir. Bu endekste makro büyüklükler, kamu harcamaları ve gelirleri, vergi mükellefleri vb. başlıklar dikkate alınmıştır. Bu amaç doğrultusunda talep potansiyeli, enflasyon oranı, işsizlik oranı, kişi başına ödenen vergi, kişi başına düşen merkezi yönetim bütçe geliri, kişi başına düşen merkezi yönetim bütçe gideri, mahalli idareler bütçe dengesi, kurumlar vergisi faal mükellef sayısının toplama oranı vb. değişkenler incelenmiştir. Söz konusu endekste 31 değişken kullanılmıştır. Söz konusu değişkenlere ait veriler TÜİK, Gelir İdaresi Başkanlığı ve T. C. Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü istatistiklerinden elde edilmiştir. Söz konusu veriler, 2013 ve 2014 yıllarını kapsamaktadır. Makroekonomi endeksinin rekabet endeksi içindeki ağırlığı ise %11'dir. Makroekonomi endeksi incelendiğinde, ilk sırada İstanbul bulunmaktadır. İstanbul'un endeks skoru ise 81,73'tür. İstanbul'u ise 39,38 değeri ile Ankara ve 32,84 değeri ile Kocaeli takip etmektedir. Üç ilin skorları incelendiğinde İstanbul'un uç değere sahip olduğu görülmektedir. İstanbul ile ikinci sırada yer alan Ankara arasındaki fark 42,36'dır. Bu illeri sırasıyla İzmir, Antalya, Bursa, Tunceli, Tekirdağ, Mersin ve Konya izlemektedir. Söz konusu illerin coğrafi bölgelere göre konumları incelendiğinde çoğunun Marmara Bölgesi'nde yer aldığı görülmektedir. Makroekonomi endeksi incelendiğinde Mardin, Kırşehir, Diyarbakır, Hakkari, Muş, Bitlis, Adıyaman, Kilis, Siirt ve Batman illerinin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Söz konusu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 7,96'dır. Söz konusu illerin skorlarına bakıldığında en yüksek değerin 8,81 en düşük değerin 6,13 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla skorların birbirine yakın olduğu söylenebilmektedir. Makroekonomi endeksi skorları 0 ile 100 aralığı dikkate alınarak oluşturulmuştur. Ancak hiçbir il 100 değerini alamamıştır. Söz konusu endeksteki en yüksek değer 81,73'tür. Makroekonomi endeksinde yer alan skorların ortalaması 13,32'dir. İncelenen 81 ilin 21'i ortalamanın üstünde geri kalan 60'ı ise altında kalmıştır.

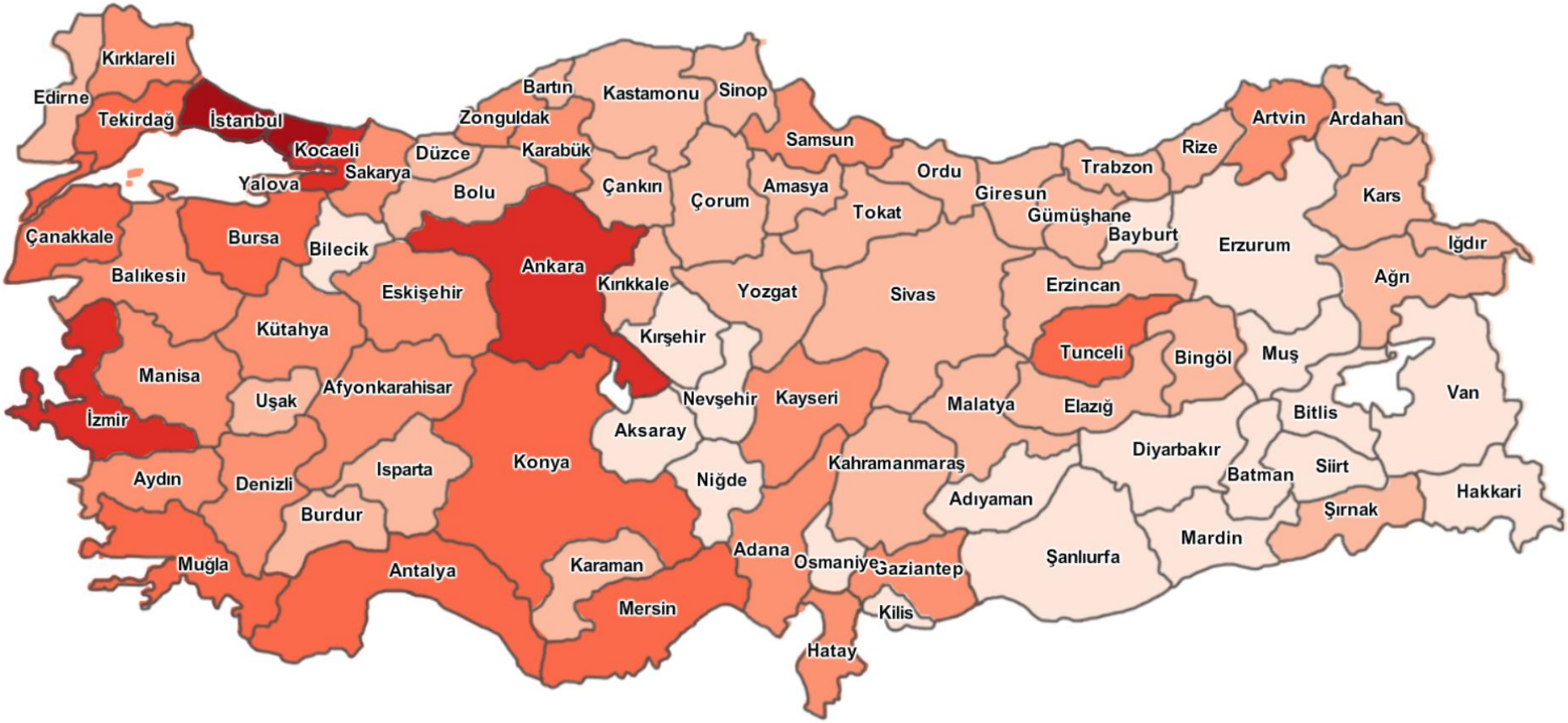
Kayseri ilinin makroekonomi endeks skoru 14,13 olup on altıncı sırada yer almaktadır. Kayseri ilini sırasıyla Hatay, Gaziantep, Adana, Samsun ve Zonguldak takip etmektedir. Söz konusu beş ilin skorlarının ortalaması 13,71'dir. Dolayısıyla bu illerin skorları Kayseri'nin skoruna yakın olduğu söylenebilmektedir. Kayseri ilinin muhtemel rakipleri ise Çanakkale, Muğla, Manisa, Denizli ve Aydın'dır. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 14,85'tir. Makroekonomi endeks skoru itibariyle ilk sırada yer alan İstanbul ile Kayseri arasındaki farkın 67,61 olduğu görülmüştür. Bu fark oldukça yüksek olmasına rağmen İstanbul'un skorunun uç değer olduğunu belirtmek gerekmektedir. Kayseri ilinin içinde yer aldığı TR72 Bölgesinde yer alan Sivas ve Yozgat illerinin sıraları ise 48 ve 61'dir. Söz konusu illerin skorları ise 10,69 ve 10,11'dir. Dolayısıyla iki il arasındaki farkın çok az olduğu ve söz konusu sıra numaraları arasındaki skorların değişkenliğinin az olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca makroekonomi endeksi skorları itibariyle TR72 Bölgesi'nde Kayseri ilinin birinci sırada olduğu görülmektedir.

Makroekonomi endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 1, üçüncü kümede 2 il, dördüncü kümede 22 il ve son kümede ise 55 il bulunmaktadır.

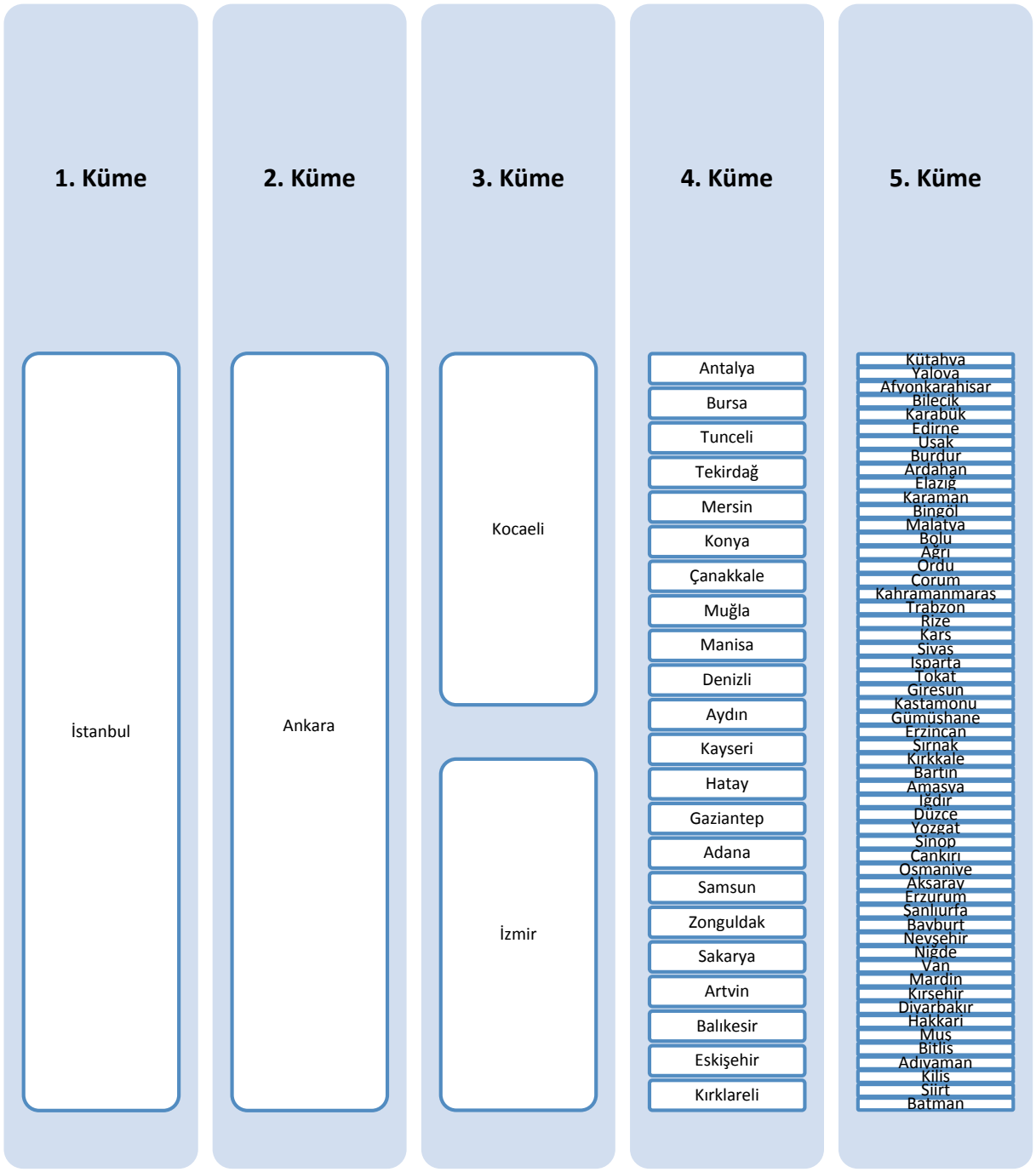
Grafik 8. Makro Ekonomi Endeksi

Harita 8. Makro Ekonomi Endeksi

Şekil 12. Makro Ekonomi Endeksi - Kümeleme Analizi

81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun beşinci kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yalnız başına yer alan İstanbul ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. Üçüncü kümede yer alan Kocaeli ve İzmir illeri birbirine yüksek oranda benzemekle beraber diğer illere daha az benzemektedir. Makroekonomi endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin dördüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Antalya, Bursa, Tunceli, Tekirdağ, Mersin, Konya, Çanakkale, Muğla, Manisa ve Denizli illeri dahil olmak üzere 22 il bulunmaktadır.

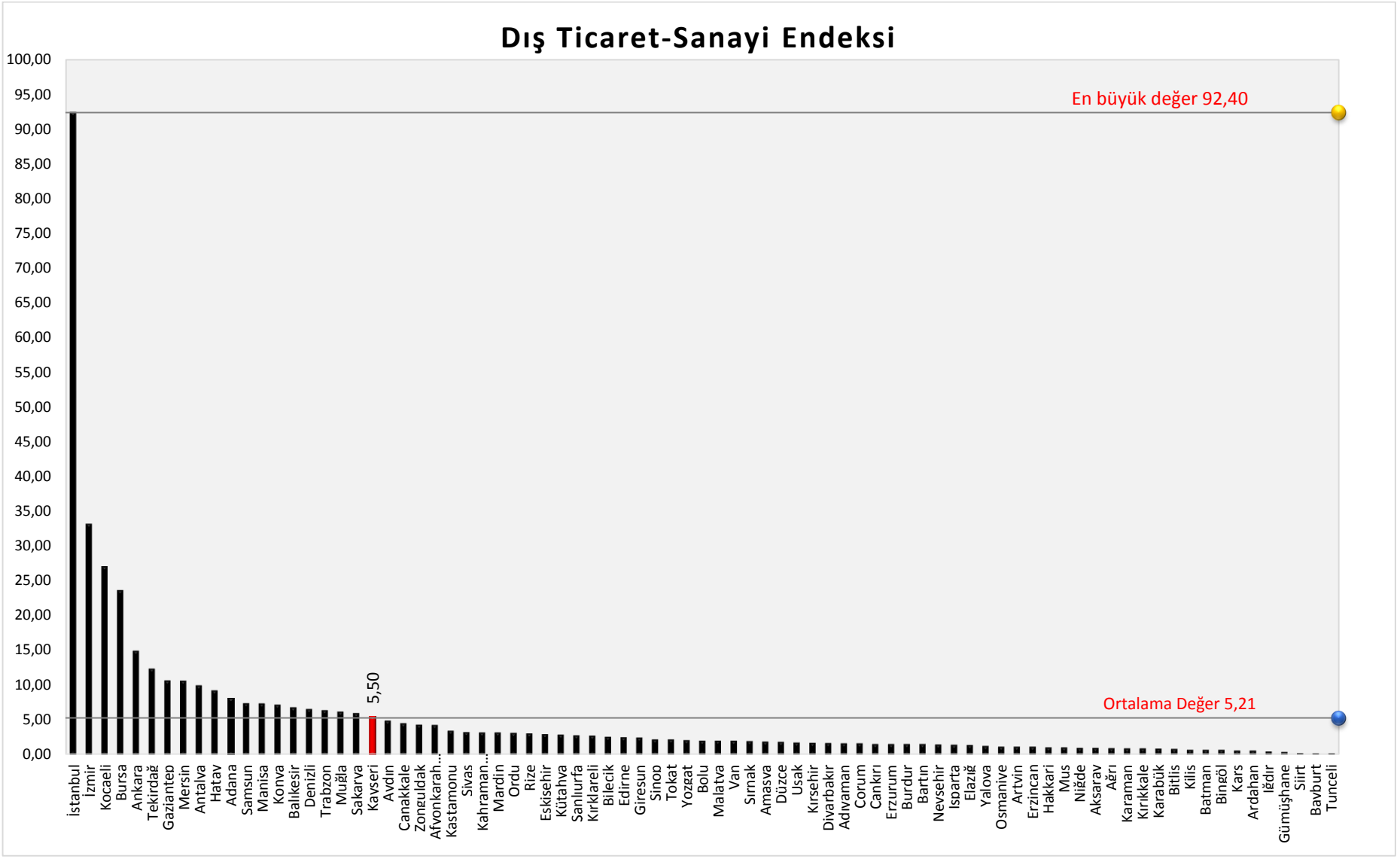
2.9. DIŞ TİCARET VE SANAYİ ENDEKSİ

Ekonomi göstergeleri başlığı altında ele alınan dış ticaret ve sanayi endeksi, rekabet endeksinin bileşenlerinden biridir. Bu endekste ihracat – ithalat hacmi, sanayi altyapısı ve firma büyüklükleri incelenmiştir. Dolayısıyla il ihracatının ülke ihracatı içindeki payı, il ithalatının ülke ithalatına oranı, serbest bölge sayısı, serbest bölge ticaret hacmi, organize bölge sayısı, liman sayısı, gümrük sayısı, ildeki sanayi işletmesi sayısının ülkedeki sanayi işletmesi sayısına oranı, ilde 100 milyon doları aşan ihracat yapan firma sayısı vb. değişkenler ele alınmıştır. Söz konusu endekste 18 değişken kullanılmıştır. Söz konusu değişkenlere ait verilerin büyük bir kısmına TÜİK, T.C. Ekonomi Bakanlığı, T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) istatistiklerinden ulaşılmıştır. Bu veriler 2013 ve 2014 yıllarını kapsamaktadır. Dış ticaret ve sanayi endeksinin rekabet endeksi içindeki ağırlığı ise %11'dir. Dış ticaret ve sanayi endeksi sıralaması incelendiğinde, ilk sırada 92,40 değeri ile İstanbul yer almaktadır. İstanbul'u sırasıyla 33,20 değeri ile İzmir ve 27,08 değeri ile Kocaeli takip etmektedir. Söz konusu üç ilin skorlarına bakıldığında değişkenliğin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu illeri sırasıyla Bursa, Ankara, Tekirdağ, Gaziantep, Mersin, Antalya ve Hatay izlemektedir. Endeks sıralamasında ilk on içinde yer alan illerden dördü Marmara Bölgesi'nde yer almaktadır. Dış ticaret ve sanayi endeksi sıralamasında Kilis, Batman, Bingöl, Kars, Ardahan, Iğdır, Gümüşhane, Siirt, Bayburt ve Tunceli alt sıralarda yer almaktadır. Söz konusu illerin skorlarının ortalaması 0,48'dir. Bu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde ise yarısının Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı görülmektedir. Dış ticaret ve sanayi endeksinin skor aralığı 0 ile 100 olacak şekilde hesaplanmıştır. Ancak hiçbir il, 100 değerine ulaşamamıştır. İncelenen 81 ilin içinde en yüksek skor 92,40 en düşük skor ise 0,22'dir. Söz konusu endeks skorlarının ortalaması 5,21'dir. 81 ilin 20'si endeks ortalamasının üstünde yer alırken geri kalan 61'i altında kalmıştır.

Kayseri ili bu sıralamada 5,50 skoru ile yirminci sırada yer almaktadır. Ayrıca Kayseri sahip olduğu skoru ile endeks ortalamasının üstünde yer almaktadır. Kayseri ilini sırasıyla Aydın, Çanakkale, Zonguldak, Afyonkarahisar ve Kastamonu izlemektedir. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 4,29'dur. Kayseri ilinin muhtemel rakipleri ise Balıkesir, Denizli, Trabzon, Muğla ve Sakarya'dır. Söz konusu illerin endeks skorlarının ortalaması 6,38 olarak hesaplanmıştır. Kayseri ilinin endeks sıralamasında ilk sırada yer alan İstanbul ile arasında skor farkına bakıldığında ise 86,90 olduğu görülmektedir. Ancak ilk sırada yer alan İstanbul ile ikinci sırada yer alan İzmir ile arasında 59,21 ve onuncu sırada yer alan Hatay ile arasında 83,15 puan fark olduğunu belirtmek gerekmektedir. Dolayısıyla skorlar arasında değişkenliğin yüksek olduğu söylenebilmektedir. Bunun yanı sıra Kayseri'nin içinde yer aldığı TR72 Bölgesi'nin durumu analiz edildiğinde ise Sivas ve Yozgat illerinin sırasıyla 26. ve 40. sıralarda yer aldığı görülmektedir. Söz konusu illerin skorları ise 3,22 ve 2,07'dir. Dolayısıyla TR72 Bölgesi'nde dış ticaret ve sanayi endeksi skorları itibariyle Kayseri ili birinci sırada yer almaktadır.

Dış ticaret ve sanayi endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 1, üçüncü kümede 2 il, dördüncü kümede 16 il ve son kümede ise 61 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun beşinci kümede olduğu görülmektedir.

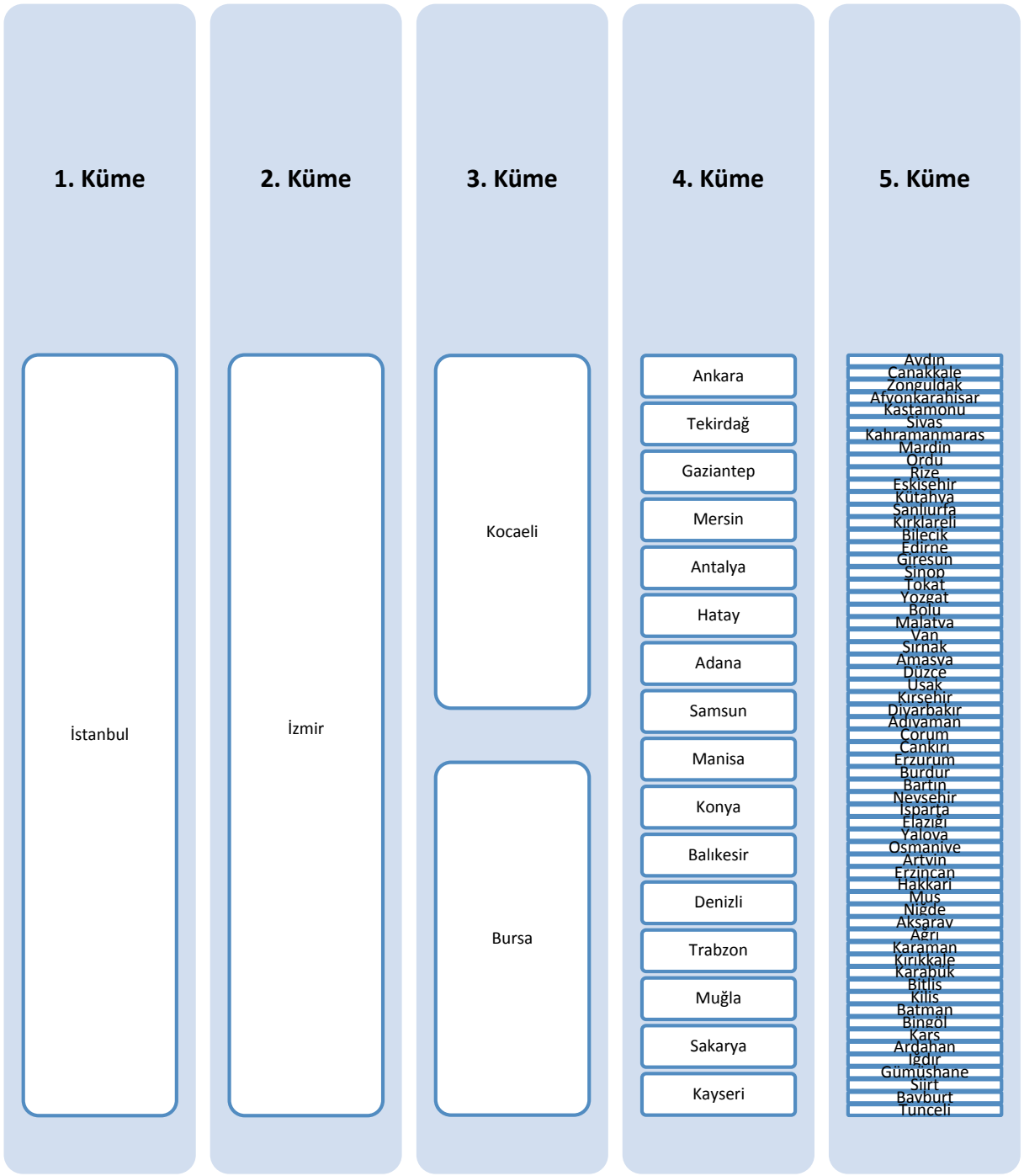
Grafik 9. Dış Ticaret-Sanayi Endeksi

Harita 9. Dış Ticaret-Sanayi Endeksi

Şekil 13. Dış Ticaret-Sanayi Endeksi - Kümeleme Analizi

Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yalnız başına yer alan İstanbul ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. Üçüncü kümede yer alan Kocaeli ve Bursa illeri birbirine yüksek oranda benzemekle beraber diğer illere daha az benzemektedir. Dış ticaret ve sanayi endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin dördüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Ankara, Tekirdağ, Gaziantep, Mersin, Antalya, Hatay, Adana, Samsun ve Manisa illeri dahil olmak üzere 16 il bulunmaktadır.

2.10. FİNANSAL PİYASALAR ENDEKSİ

Ekonomi göstergelerinden biri olan finansal piyasalar endeksi, rekabet endeksinin alt boyutlarındandır. Bu endekste kredi, mevduat ve tasarruf hacmi ile finansal alt yapı başlıkları dikkate alınmıştır. Dolayısıyla ildeki nakdi kredilerin toplam kredilere oranı, ilde kişi başına düşen nakdi kredi miktarı, ilde kişi başına düşen taşıt kredisi miktarı, ildeki bireysel kredi kartı sayısının ülkedeki kredi kartı sayısına oranı, takipteki alacakların nakdi kredilere oranı, ilde kişi başına düşen tasarruf mevduatı, şube başına düşen nüfus vb. değişkenler ele alınmıştır. Finansal piyasalar endeksinde 21 değişken incelenmiştir. Bu değişkenlere ait verilere Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) VE Türkiye Bankalar Birliği (TBB) istatistiklerinden ulaşılmıştır. Söz konusu veriler ağırlıklı olarak 2014 yılına aittir.

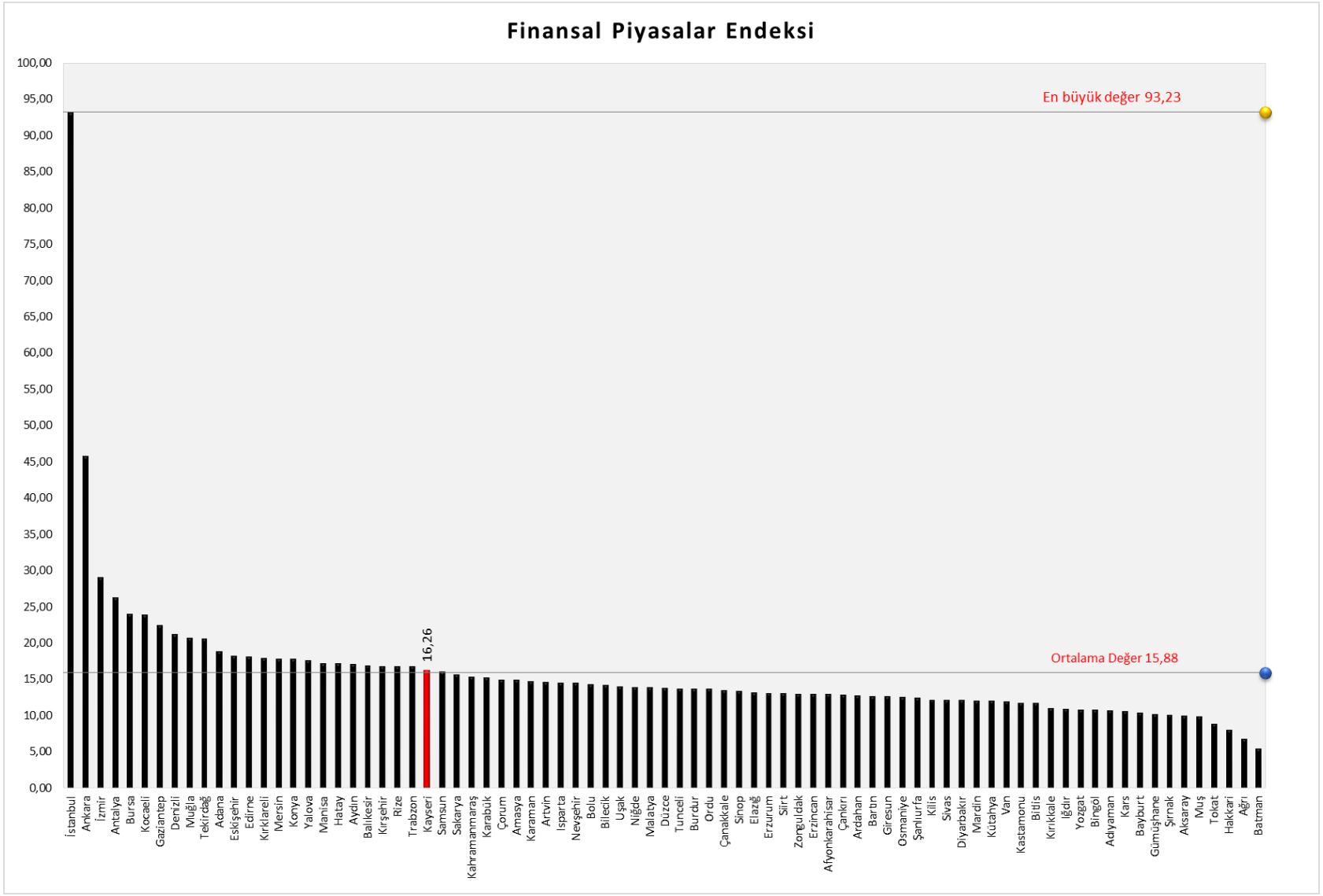
İllerin finansal piyasalar endeks skorları incelendiğinde, ilk sırada 93,23 skoru ile İstanbul'un yer aldığı görülmektedir. İstanbul'u sırasıyla 45,81 skoru ile Ankara ve 29,08 skoru ile İzmir takip etmektedir. Dolayısıyla ilk üç içinde yer alan illerin skorları arasındaki değişkenliğin yüksek olduğu söylenebilmektedir. Bu illeri sırasıyla Antalya, Bursa, Kocaeli, Gaziantep, Denizli, Muğla ve Tekirdağ izlemektedir. Endeks sıralamasında üçüncü sırada yer alan İzmir ile onuncu sırada yer alan Tekirdağ arasındaki skorların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Finansal piyasalar endeksinde ilk onda yer alan illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde Marmara ve Ege Bölgeleri'nin ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Finansal piyasalar endeksinde skorları itibariyle Kars, Bayburt, Gümüşhane, Şırnak, Aksaray, Muş, Tokat, Hakkari, Ağrı ve Batman illeri alt sıralarda yer almaktadır. Söz konusu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 9,02'dir. Bu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde ise Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri'nin öne çıktığı görülmektedir.

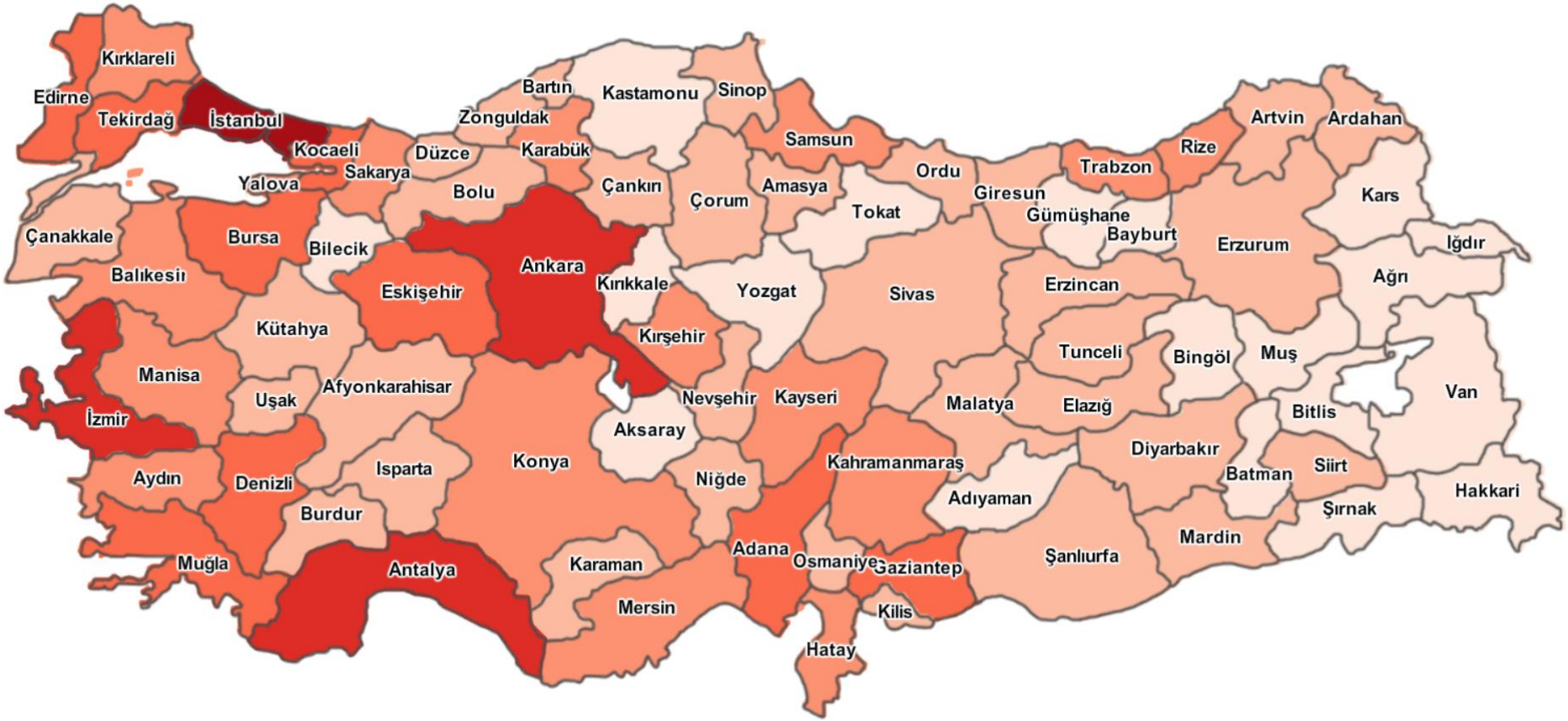
Finansal piyasalar endeksi 0 ile 100 arasında bir aralığa sahiptir. Ancak hiçbir il 100 değerine ulaşamamıştır. İncelenen 81 il içinde en yüksek skor 93,23 en düşük skor ise 5,44'tür. Finansal piyasalar endeksinin skor ortalaması 15,88'dir. İncelenen illerin 26'sı endeks ortalamasının üstünde geri kalan 55'i ise altında yer almıştır.

Kayseri ilinin finansal piyasalar endeks skoru 16,26 olup yirmi beşinci sırada yer almaktadır. Kayseri, bu skoru ile endeks ortalamasının üstünde yer almıştır. Kayseri ilini sırasıyla Samsun, Sakarya, Kahramanmaraş, Karabük ve Çorum takip etmektedir. Bu beş ilin endeks skorlarının ortalaması 15,44'tür. Kayseri ilinin muhtemel rakipleri ise Aydın, Balıkesir, Kırşehir, Rize ve Trabzon'dur. Söz konusu beş ilin endeks skorlarının ortalaması ise 16,86'dır. Finansal piyasalar endeksinde ilk sırada yer alan İstanbul ile Kayseri arasındaki skor fark incelendiğinde 76,96 olduğu görülmektedir. Ancak daha önce belirtildiği üzere İstanbul'un sahip olduğu skor, bir uç değerdir. Dolayısıyla farkın yüksekliği yorumlanırken bu durum dikkate alınmalıdır. Ayrıca Kayseri ilinin içinde yer aldığı TR72 Bölgesi'nin durumuna bakıldığında Sivas ve Yozgat illerinin sırasıyla 60 ve 69 olduğu görülmektedir. Bu illerin skorları ise 12,14 ve 10,80'tür. Dolayısıyla TR72 Bölgesi'nde finansal piyasalar endeksi skorları açısından Kayser ili birinci sırada yer almaktadır.

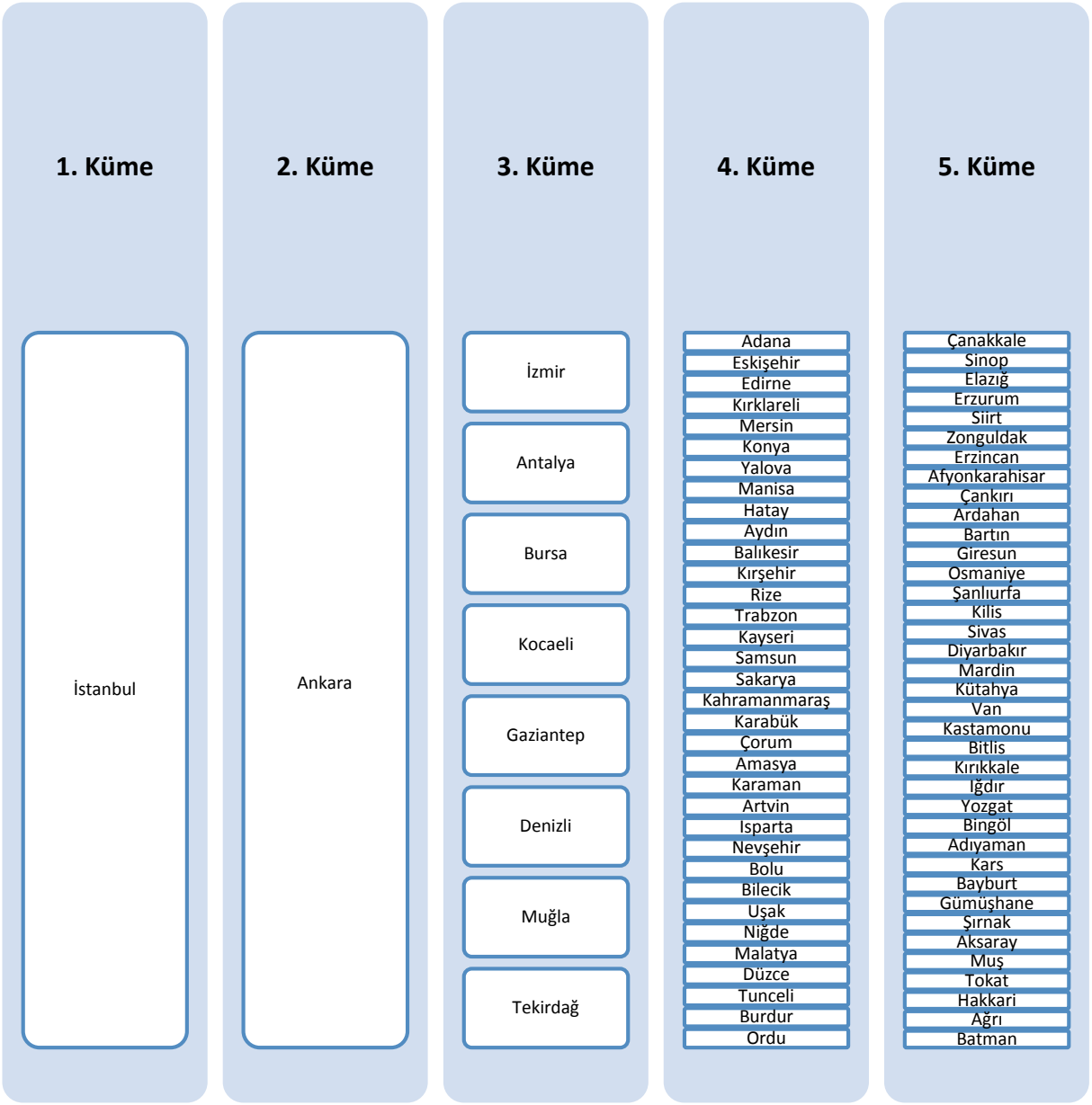
Grafik 10. Finansal Piyasalar Endeksi

Harita 10. Finansal Piyasalar Endeksi

Şekil 14. Finansal Piyasalar Endeksi - Kümeleme Analizi

Finansal piyasalar endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 1, üçüncü kümede 8 il, dördüncü kümede 34 il ve son kümede ise 37 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun dördüncü ve beşinci kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yalnız başına yer alan İstanbul ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. Üçüncü kümede yer alan İzmir, Antalya, Bursa, Kocaeli, Gaziantep, Denizli, Muğla ve Tekirdağ illeri birbirine yüksek oranda benzemekle beraber diğer illere daha az benzemektedir. Finansal piyasalar endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin dördüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Adana, Eskişehir, Edirne, Kırklareli, Mersin, Konya, Yalova, Manisa, Hatay ve Aydın illeri dahil olmak üzere 34 il bulunmaktadır.

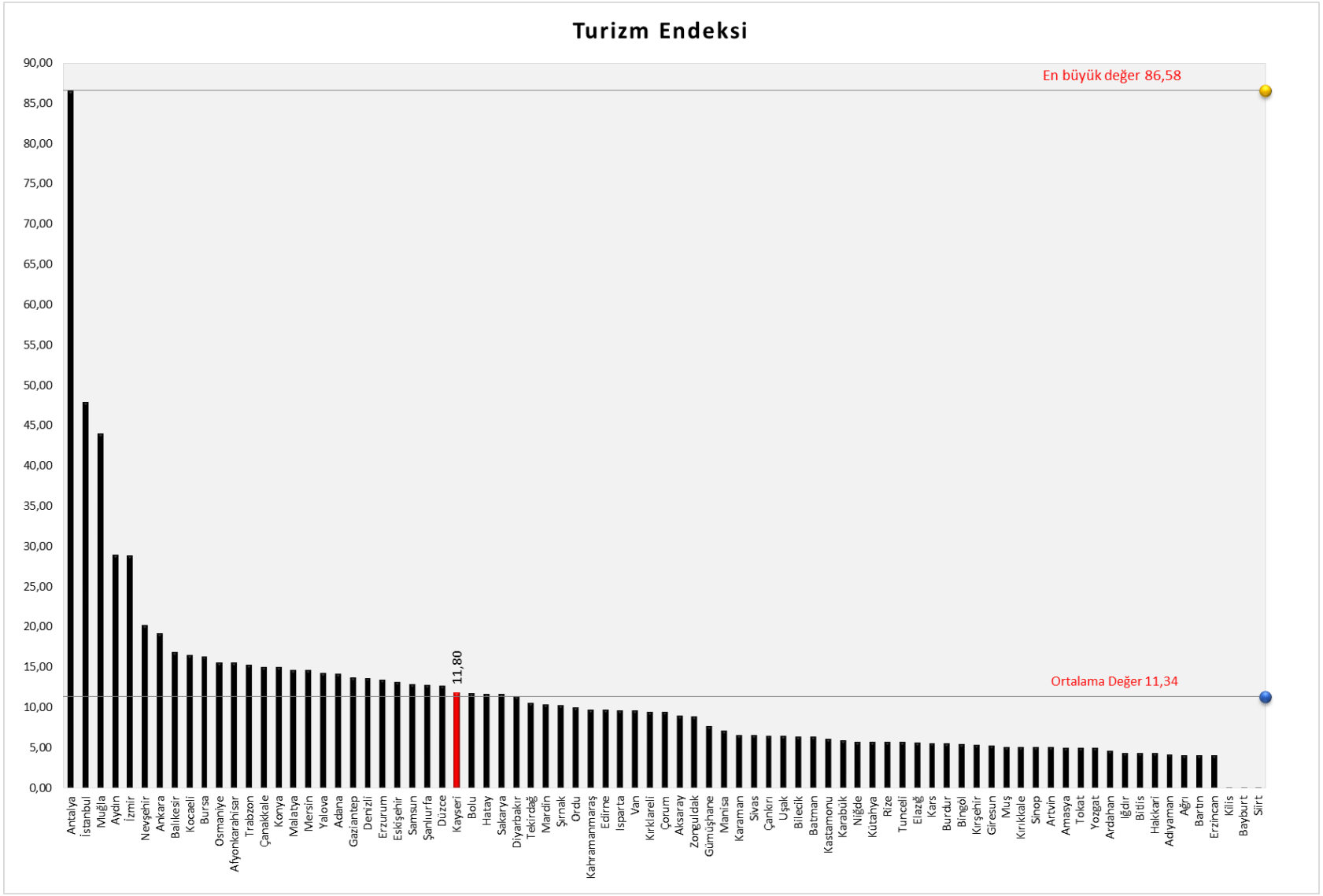
2.11. TURİZM ENDEKSİ

Turizm endeksi, ekonomi göstergeleri başlığı altında yer almakta olup rekabet endeksinin alt bileşenlerinden biridir. Bu endekste illerin turizm altyapısı ve kültür varlıkları incelenmiştir. Dolayısıyla ildeki tesis sayısının ülkedeki tesis sayısına oranı, ildeki tesislere gelen yabancı turistlerin sayısı, ildeki tesislere gelen yerli turistlerin ortalama kalış süreleri, ildeki tesislerin doluluk oranı, ildeki beş yıldızlı otel sayısının ülkedeki beş yıldızlı otel sayısına oranı, ildeki kültür varlığı sayısının ülkedeki kültür varlığına oranı vb. değişkenler ele alınmıştır. İncelenen değişken sayısı 24'tür. Söz konusu değişkenlere ait verilere T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerinden ulaşılmıştır. Turizm endeksinin rekabet endeksi içindeki ağırlığı %4'tür. Turizm endeksi skorları incelendiğinde Antalya ilinin ilk sırada olduğu görülmektedir. Antalya'nın endeks skoru ise 86,58'dir. Antalya'yı 47,91 skoru ile İstanbul izlemektedir. İki il arasındaki fark 38,67'dir. Bu durum neticesinde Antalya'nın turizm endeksi skoruyla açık ara önde görülmektedir. Endeks sıralamasında üçüncü sırada yer alan Muğla'nın skoru ise 43,98'dir. Söz konusu illeri sırasıyla Aydın, İzmir, Nevşehir, Ankara, Balıkesir, Kocaeli ve Bursa izlemektedir. Söz konusu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımları incelendiğinde Marmara ve Ege Bölgeleri'nin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Turizm endeksi incelendiğinde Iğdır, Bitlis, Hakkari, Adıyaman, Ağrı, Bartın, Erzincan, Kilis, Bayburt ve Siirt illerinin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Söz konusu illerin endeks skorlarının ortalaması 2,96'dır. Bu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde yarısının Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı görülmektedir. Turizm endeksi hesabında skor aralığı 0 ile 100 arasında belirlenmiştir. 100 üzerinden aldığı 86,58 skoru ile Antalya, birinci sırada yer almıştır. Son sırada yer alan il ise 0,04 skoruna sahiptir. Turizm endeksinde yer alan illerin skorlarının ortalaması 11,34 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca incelenen 81 ilin 31'i endeks ortalamasının üstünde geri kalan 50'si ise altında yer almıştır. Fakat endeks skorlarının yer aldığı bu serinin uç değerler içerdiğini belirtmek gerekmektedir.

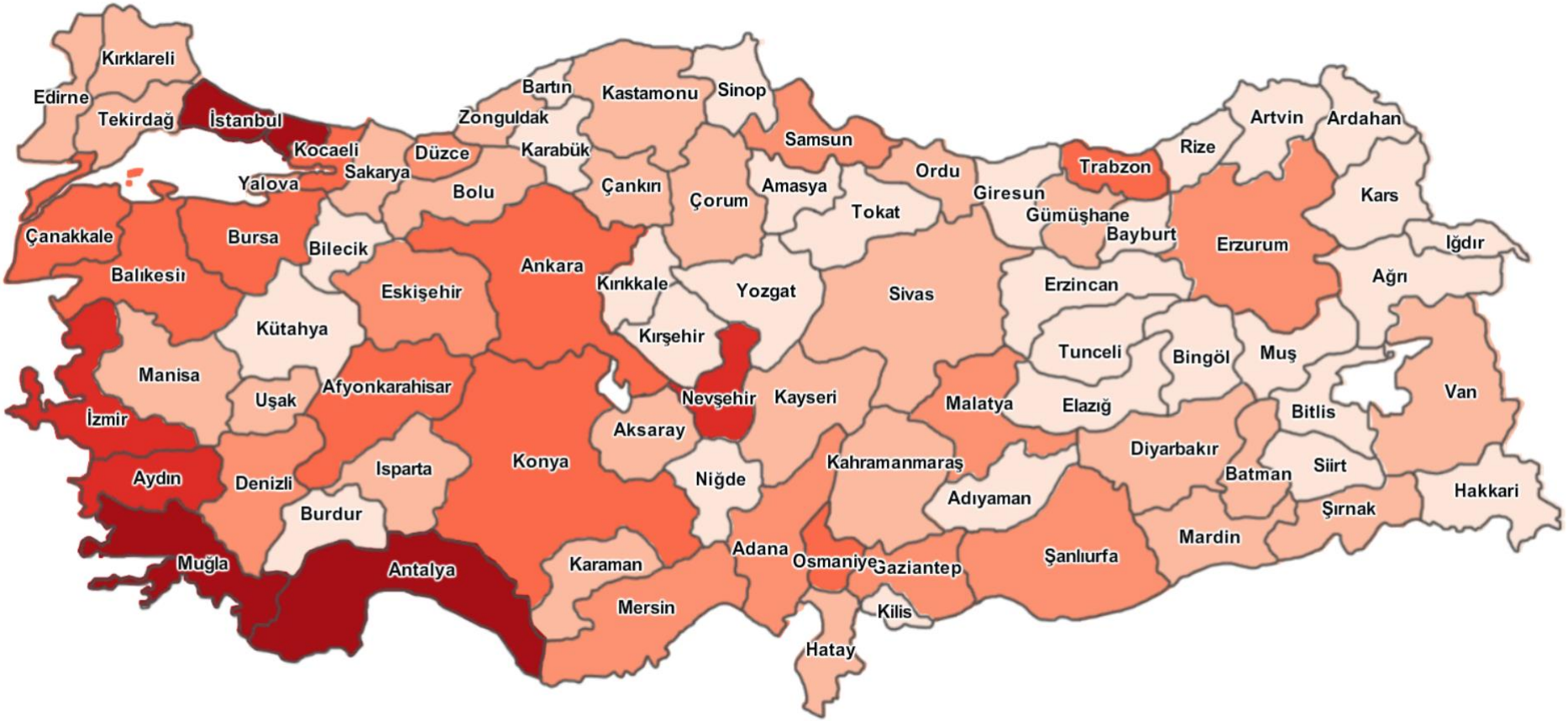
Kayseri ili sahip olduğu 11,80 skoru ile turizm endeksinde yirmi yedinci sırada yer almaktadır. Bu skor ile endeks ortalamasının üstünde yer almaktadır. Kayseri ilini sırasıyla Bolu, Hatay, Sakarya, Diyarbakır ve Tekirdağ izlemektedir. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması 11,42'dir. Söz konusu illerin skorlarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra Kayseri ilinin muhtemel rakipleri ise Erzurum, Eskişehir, Samsun, Şanlıurfa ve Düzce olduğu söylenebilmektedir. Bu beş ilin endeks skorlarının ortalaması ise 13'tür. Turizm endeksi skoruyla ilk sırada yer alan Antalya ile Kayseri arasındaki fark ise 74,78'dir. Fakat bu farkın Antalya'nın skorunun uç değer olması nedeniyle kaynaklandığı görülmektedir. Çünkü Antalya'yı takip eden İstanbul ile arasındaki fark bile 38,67'dir. Ayrıca Kayseri ilinin de içinde yer aldığı TR72 Bölgesi'nde bulunan Sivas ve Yozgat illerinin turizm endeksi skorları incelendiğinde 6,60 ve 4,96 olduğu görülmektedir. Söz konusu illerin sıra numaraları ise 47 ve 70'tir. Dolayısıyla turizm endeksi sıralaması itibariyle TR72 Bölgesi'nde Kayseri ilinin birinci sırada olduğu anlaşılmaktadır.

Turizm endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 2, üçüncü kümede 28 il, dördüncü kümede 47 il ve son kümede ise 3 il bulunmaktadır.

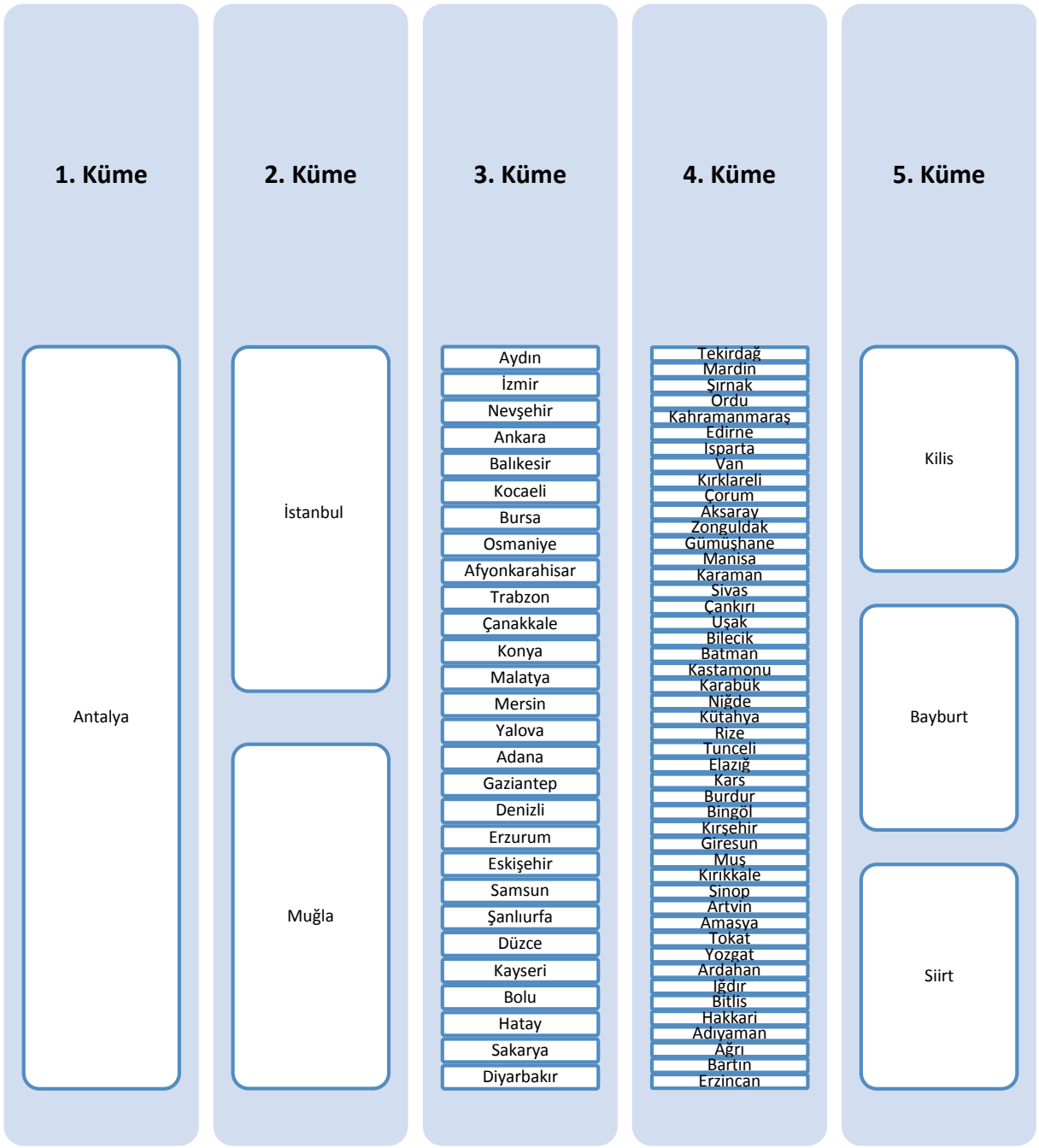
Grafik 11. Turizm Endeksi

Harita 11. Turizm Endeksi

Şekil 15. Turizm Endeksi - Kümeleme Analizi

81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun dördüncü kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yalnız başına yer alan Antalya ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. İkinci kümede yer alan İstanbul ve Muğla illeri birbirine yüksek oranda benzemekle beraber diğer illere daha az benzemektedir. Turizm endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin üçüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Aydın, İzmir, Nevşehir, Ankara, Balıkesir, Kocaeli, Bursa, Osmaniye, Afyonkarahisar, Trabzon ve Çanakkale illeri dahil olmak üzere 28 il bulunmaktadır.

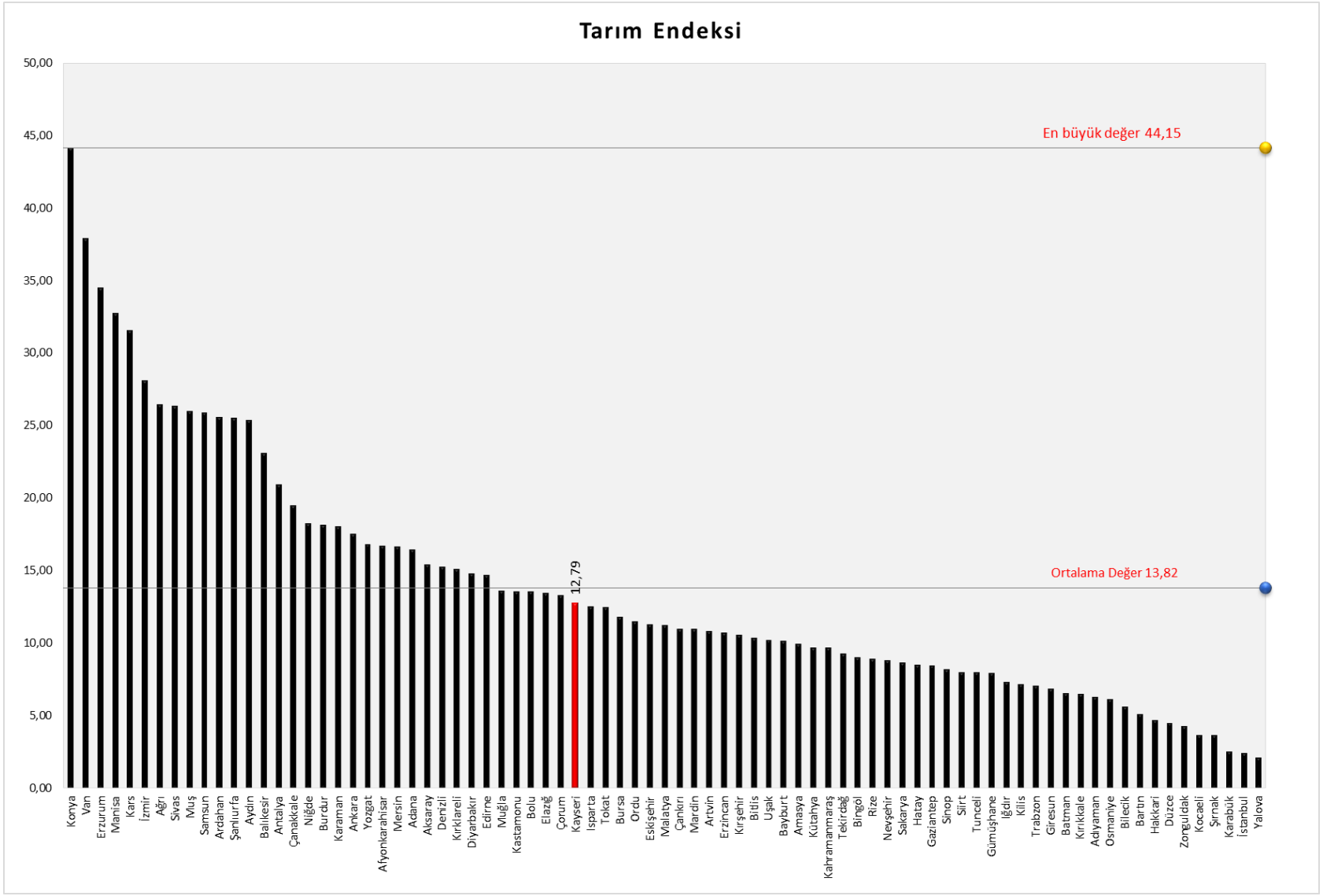
2.12. TARIM ENDEKSİ

Ekonomi göstergeleri başlığı altında yer alan tarım endeksi, rekabet endeksinin alt boyutlarından biridir. Bu endekste bitkisel üretim değeri, hayvansal ürün değeri, çiftçi sayısı, organik üretim dikkate alınmıştır. Bu amaç doğrultusunda ildeki tarım alanının ülkedeki tarım alanına oranı, ildeki bitkisel üretim değerinin ülkedeki bitkisel üretim değerine oranı, ildeki kişi başına hayvansal ürünler değeri, ildeki organik üretim alanının ülkedeki organik üretim alanına oranı, ildeki hayvan sayısının ülkedeki hayvan sayısına oranı vb. değişkenler ele alınmıştır. Bu endekste on üç değişken incelenmiştir. Söz konusu değişkenlere ait verilere TÜİK ve T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı istatistiklerinden ulaşılmıştır. Bu veriler, 2013 yılını kapsamaktadır. Tarım endeksinin rekabet endeksi içinde ağırlığı %4'tür.

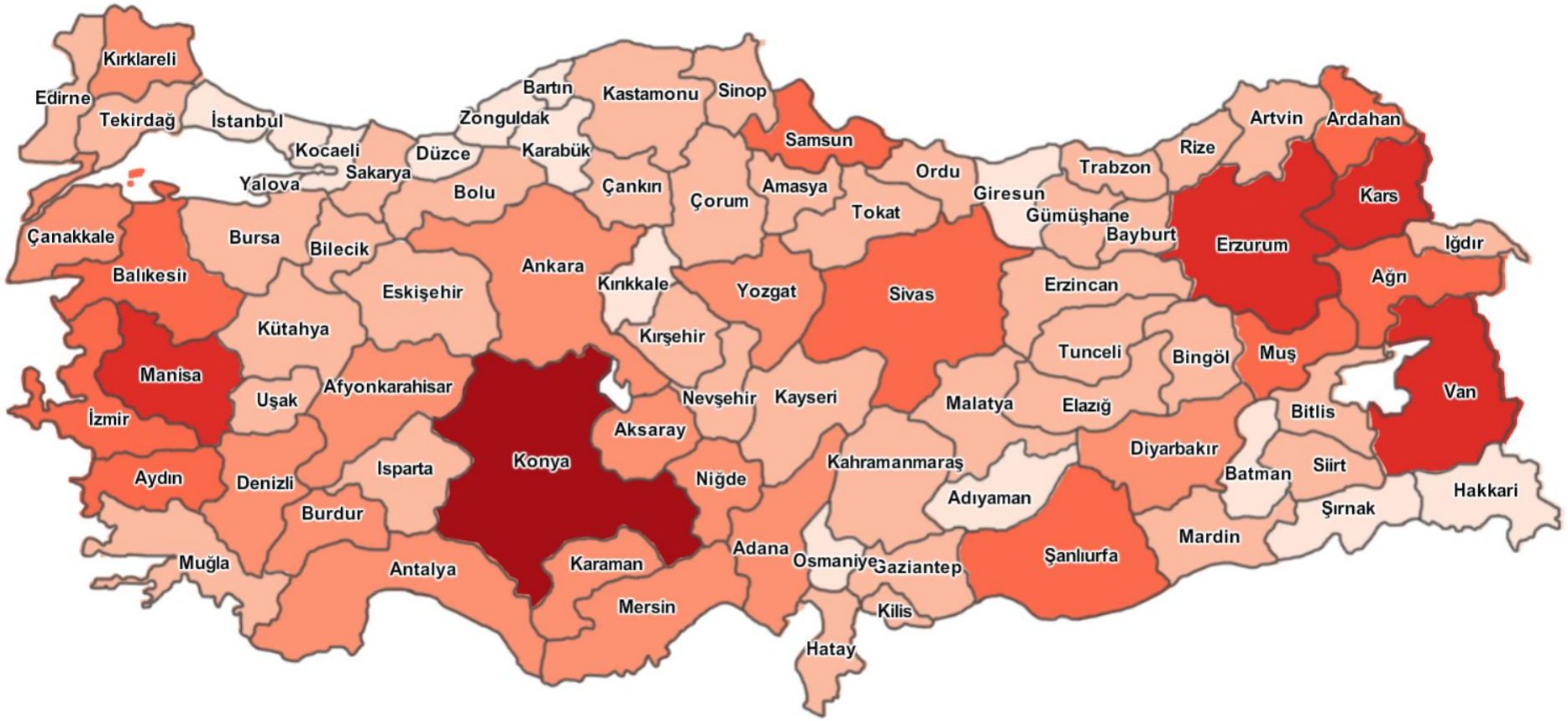
Tarım endeksinde yer alan skorlar incelendiğinde en yüksek skora sahip olan ilin Konya olduğu görülmektedir. Konya'nın endeks değeri 44,15'tir. Konya'yı Van ili takip etmektedir. Van'ın endeks değeri ise 37,91'dir. Üçüncü sırada yer alan Erzurum'un endeks değeri 34,51 olup skorların birbirine uzak olmadığı söylenebilmektedir. İlk üç ili sırasıyla Manisa, Kars, İzmir, Ağrı, Sivas, Muş ve Samsun izlemektedir. İlk on sırada yer alan illerin endeks skorlarının ortalaması 31,38 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca bu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımları incelendiğinde yarısının Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı görülmektedir. Tarım endeksinde yer alan sıralama incelendiğinde Bilecik, Bartın, Hakkari, Düzce, Zonguldak, Kocaeli, Şırnak, Karabük, İstanbul ve Yalova illerinin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması 3,85'tir. Bunun yanı sıra söz konusu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımına bakıldığında Karadeniz ve Marmara Bölgesi'nin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Tarım endeksi için skor aralığı 0 ile 100 arasında hesaplanmıştır. Ancak hiçbir il 100 değerine sahip değildir. İncelenen 81 il içinde en yüksek değer 44,15 en düşük değer ise 2,08'dir. 81 ilin turizm endeks skorlarının ortalaması ise 13,82 olarak hesaplamıştır. Söz konusu illerin 29'u endeks ortalamasının üstünde geri kalan 52'siyse altında yer almıştır. Ayrıca skorların birbirine yakın değerler aldığı dikkat çekmektedir.

Kayseri ili tarım endeksi skoruyla otuz beşinci sırada yer almıştır. Endeks değeri ise 12,79'dur. Kayseri'yi sırasıyla Isparta, Tokat, Bursa, Ordu ve Eskişehir takip etmektedir. Bu beş ilin endeks skorlarının ortalaması ise 11,93'tür. Bunun yanı sıra bu endekste Kayseri'nin muhtemel rakipleri olarak ifade edebileceğimiz Muğla, Kastamonu, Bolu, Elazığ ve Çorum illerinin endeks skorlarının ortalaması ise 13,51'dir. Tarım endeksinde 100 üzerinden aldığı 44,15 değeri ile birinci sırada yer alan Konya ile Kayseri arasındaki fark incelendiğinde 31,36 olduğu görülmektedir. Bu fark, yüksek görünmekle beraber ilk onda yer alan illerin endeks skorları ortalamasının 31,38 olduğunu da tekrar belirtmek gerekmektedir. Kayseri ilin içinde yer aldığı TR72 Bölgesi'nin durumunu ortaya konulabilmesi için Sivas ve Yozgat illerinin skorlarına bakılmıştır. Söz konusu illerinin sırasıyla 26,38 ve 16,81 skorlarına sahip olduğu görülmüştür. Bu illerin sıra numaraları ise 8 ve 21'dir. Dolayısıyla tarım endeksi skorları itibariyle TR72 Bölgesi'nde Sivas'ın öne çıktığı görülmektedir. Tarım endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 4, üçüncü kümede 10 il, dördüncü kümede 24 il ve son kümede ise 42 il bulunmaktadır.

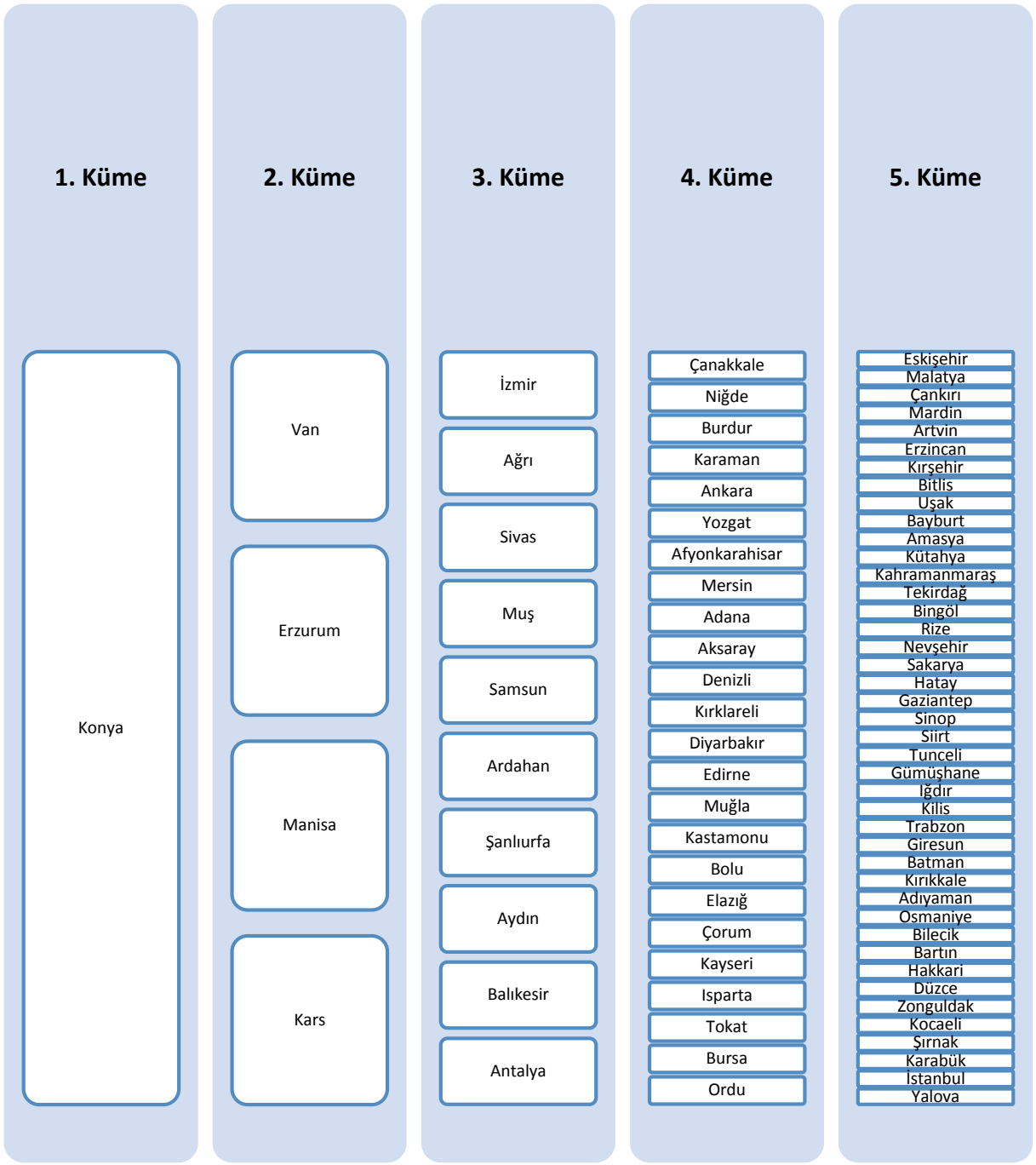
Grafik 12. Tarım Endeksi

Harita 12. Tarım Endeksi

Şekil 16. Tarım Endeksi - Kümeleme Analizi

81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun beşinci kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yalnız başına yer alan Konya ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. İkinci kümede yer alan Van, Erzurum, Manisa ve Kars illeri birbirine yüksek oranda benzemekle beraber diğer illere daha az benzemektedir. Tarım endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin dördüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Çanakkale, Niğde, Burdur, Karaman, Ankara, Yozgat, Afyonkarahisar, Mersin, Adana ve Aksaray illeri dahil olmak üzere 24 il bulunmaktadır.

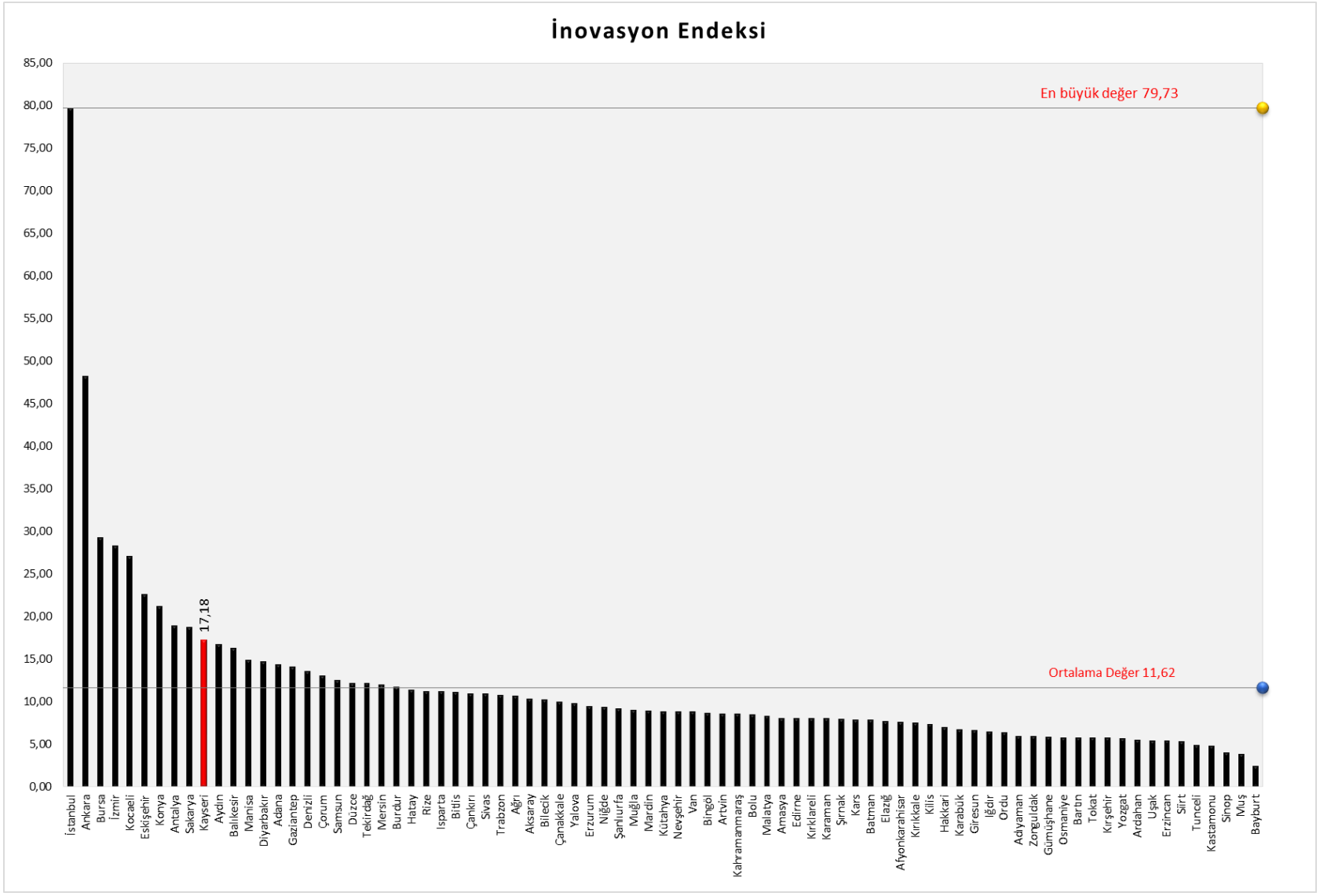
2.13. İNOVASYON ENDEKSİ

Girişimcilik ve inovasyon göstergeleri başlığı altında yer alan inovasyon endeksi, rekabet endeksinin bileşenlerinden biridir. Bu endekste patent, marka ve model sayıları, ildeki inovasyon altyapısı ve proje sayıları dikkate alınmıştır. Bu amaçla ildeki patent başvuru sayısının ülkedeki patent başvuru sayısına oranı, yüz bin kişi başına düşen endüstriyel tasarım başvuru sayısı, ildeki araştırma-geliştirme (ARGE) merkezi sayısı, ildeki teknokent sayısı, ildeki Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) projesi sayısının ülkedeki TÜBİTAK projesi sayısına oranı vb. değişkenler incelenmiştir. İnovasyon endeksinde yirmi beş değişken ele alınmıştır. Bu değişkenlere ait verilerin büyük bir kısmına Türk Patent Enstitüsü (TPE), T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile TÜBİTAK istatistiklerinden ulaşılmıştır. Söz konusu veriler, 2013 ve 2014 yıllarını kapsamaktadır. İnovasyon endeksinin rekabet endeksi içindeki ağırlığı ise %10'dur. İnovasyon endeksinde yer alan skorlar incelendiğinde 79,73 değeri ile İstanbul birinci sırada yer almaktadır. İstanbul'u ise sahip olduğu 48,28 skoru ile Ankara izlemektedir. Üçüncü sırada ise 29,31 skoru ile Bursa yer almaktadır. Dolayısıyla üç ilin skorları arasında değişkenliğin yüksek olduğu söylenebilmektedir. Bu üç ili sırasıyla İzmir, Kocaeli, Eskişehir, Konya, Antalya, Sakarya ve Kayseri takip etmektedir. Söz konusu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı dikkate alındığında İç Anadolu ve Marmara Bölgeleri'nin öne çıktığı görülmektedir. İnovasyon endeksi sıralaması incelendiğinde Yozgat, Ardahan, Uşak, Erzincan, Siirt, Tunceli, Kastamonu, Sinop, Muş ve Bayburt illerinin alt sıralarda yer aldıkları görülmektedir. Söz konusu illerin endeks skorlarının ortalaması 4,74'tür. Bu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımları incelendiğinde ise Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri'nin ağırlıkta oluğu görülmektedir. İnovasyon endeksinin skor aralığı 0 ile 100 arasında değer almaktadır. Ancak hiçbir il, 100 skorunu alamamıştır. İncelenen 81 ilin içinde en yüksek skor 79,73 en düşük skor ise 2,46'dır. İnovasyon endeksinin ortalaması 11,62 olarak hesaplanmıştır. İncelenen 81 ilin 23'ü endeks ortalamasının üstünde geri kalan 58'i ise altında yer almıştır.

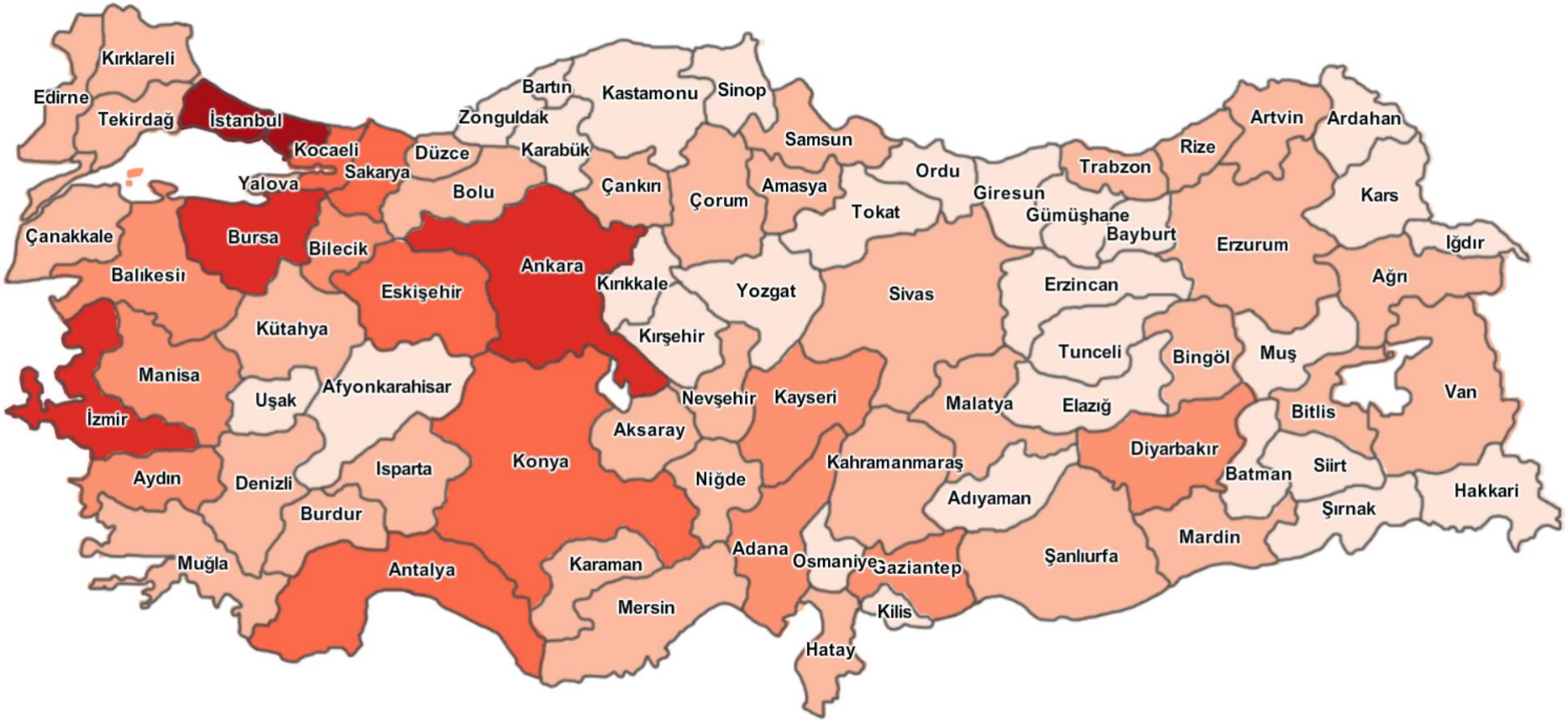
Kayseri ilinin inovasyon endeks skoru 17,18 olup sıra numarası ise 10'dur. Kayseri, sahip olduğu skor ile ortalamanın üstünde yer almaktadır. Kayseri'yi sırasıyla Aydın, Balıkesir, Manisa, Diyarbakır ve Adana izlemektedir. Bu beş ilin endeks skorlarının ortalaması 15,41'dir. Bu endeks için Kayseri'nin muhtemel rakip olarak ifade edilebilen Kocaeli, Eskişehir, Konya, Antalya ve Sakarya illerinin endeks skorlarının ortalaması ise 21,72'dir. İnovasyon endeksinde ilk sırada yer alan İstanbul ile Kayseri arasındaki fark 62,55 olmasına rağmen İstanbul'un sahip olduğu değerin bir uç değer olduğunu belirtmek gerekmektedir. Çünkü İstanbul ile üçüncü sırada yer alan Bursa arasındaki fark bile 50,42'dir. Bunun yanı sıra Kayseri ilinin içinde bulunduğu TR72 Bölgesi'nde yer alan Sivas ve Yozgat illerinin durumu incelendiğinde sırasıyla 10,96 ve 5,67 skorlarına sahip oldukları görülmektedir. Söz konusu illerin sıra numaraları ise 29 ve 72'dir. Dolayısıyla inovasyon endeksi skorları itibariyle TR72 Bölgesi'nin birincisi Kayseri ilidir.

İnovasyon endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 1, üçüncü kümede 5 il, dördüncü kümede 26 il ve son kümede ise 48 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun beşinci kümede olduğu görülmektedir.

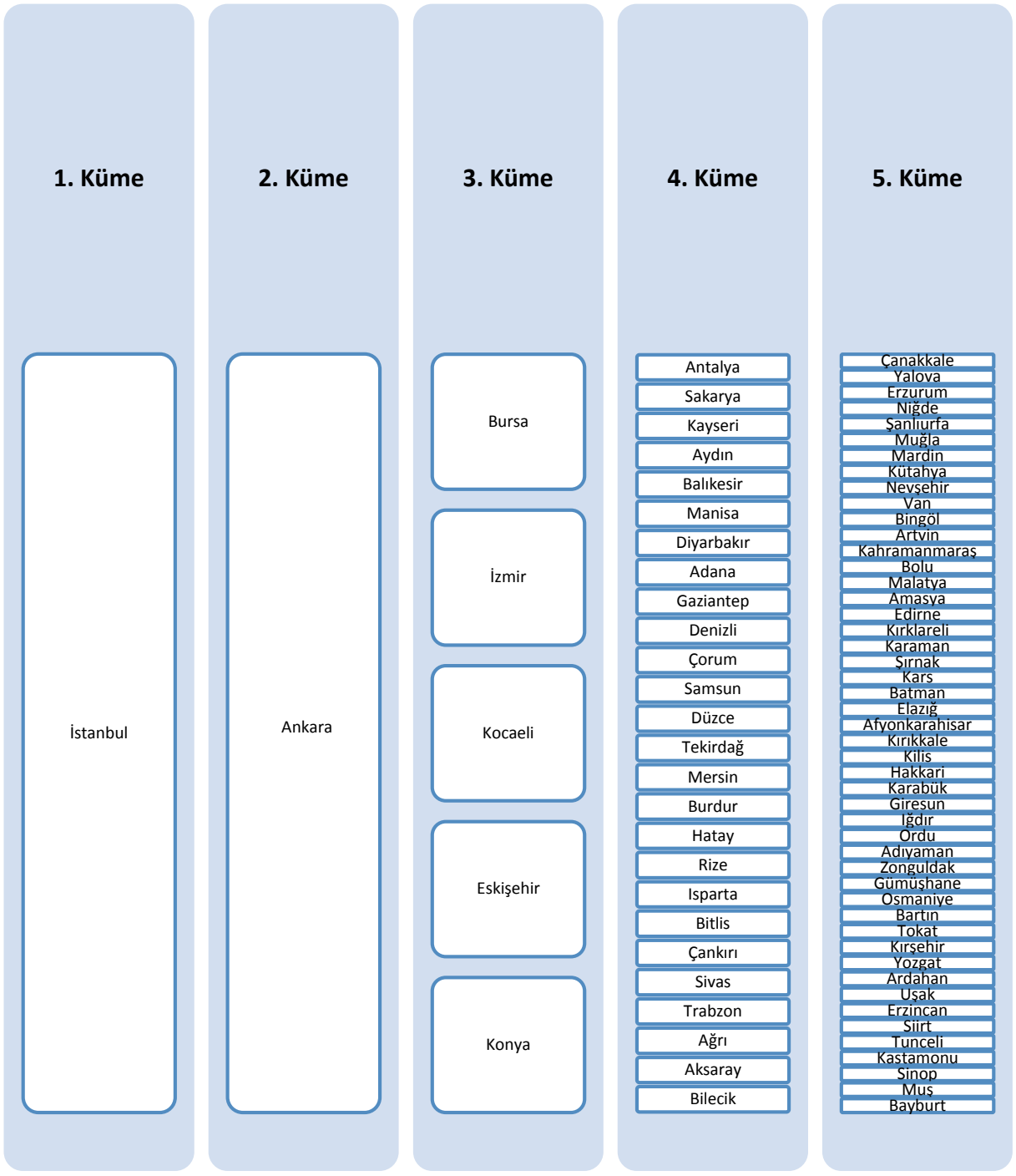
Grafik 13. İnovasyon Endeksi

Harita 13. İnovasyon Endeksi

Şekil 17. İnovasyon Endeksi - Kümeleme Analizi

Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yalnız başına yer alan İstanbul ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. Üçüncü kümede yer alan Bursa, İzmir, Kocaeli, Eskişehir ve Konya illeri birbirine yüksek oranda benzemekle beraber diğer illere daha az benzemektedir. İnovasyon endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin dördüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Antalya, Sakarya, Aydın, Balıkesir, Manisa, Diyarbakır, Adana ve Gaziantep illeri dahil olmak üzere 26 il bulunmaktadır.

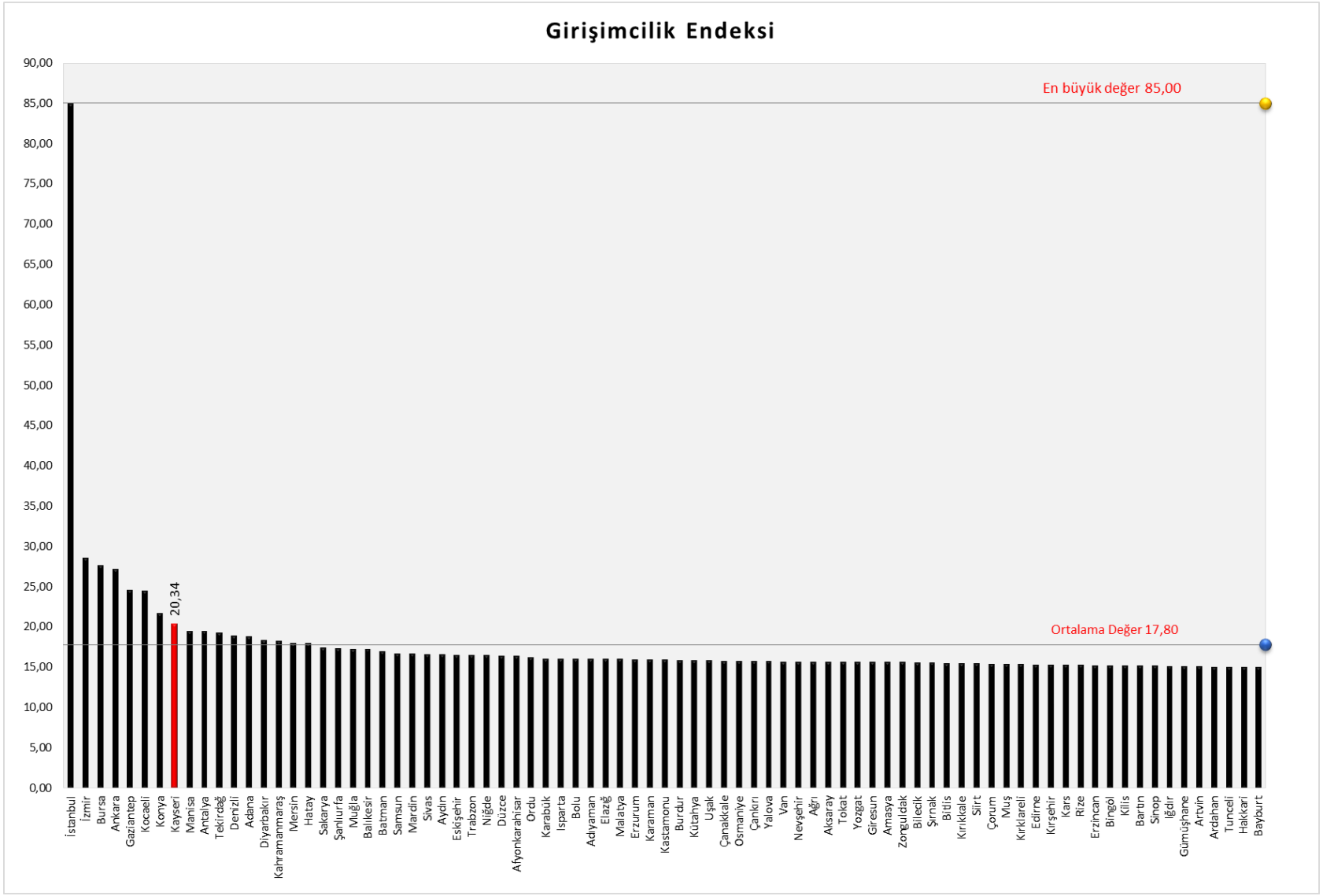
2.14. GİRİŞİMCİLİK ENDEKSİ

Girişimcilik ve inovasyon göstergeleri başlığı altında yer alan bir diğer bileşen olan girişimcilik endeksi, firma sayıları ve büyüklüklerini dikkate alarak hesaplanmıştır. Bu başlık altında ildeki yatırım teşvik belge sayısının ülkedeki yatırım teşvik belge sayısına oranı, Borsa İstanbul (BİST)'te işlem gören şirketlerin toplam şirket sayısına oranı, İstanbul Sanayi Odası (İSO) 1000 listesine giren firma sayısı vb. değişkenler ele alınmıştır. Bu doğrultuda altı değişken incelenmiştir. Bu değişkenlere ait verilerin büyük bir kısmına Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), T.C. Başbakanlık Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve İSO istatistiklerinden ulaşılmıştır. Söz konusu veriler, ağırlıklı olarak 2014 yılını kapsamaktadır. Girişimcilik endeksinin rekabet endeksi içindeki ağırlığı ise %10'dur. Girişimcilik endeksi skorları incelendiğinde 85 skoru ile İstanbul'un birinci sırada yer aldığı görülmektedir. İstanbul'u sırasıyla İzmir ve Bursa izlemektedir. Söz konusu illerin skorları ise 28,61 ve 27,64'tür. Bu durum İstanbul'un oldukça yüksek bir skora sahip olduğu göstermektedir. Bu üç ili sırasıyla Ankara, Gaziantep, Kocaeli, Konya, Kayseri, Manisa ve Antalya takip etmektedir. Girişimcilik endeksinde ilk sırada yer alan İstanbul hariç diğer dokuz ilin endeks skorlarının ortalaması 23,73 olarak hesaplanmaktadır. Bunun yanı sıra ilk onda yer alan illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde yarıdan fazlasının İç Anadolu ve Marmara Bölgelerinde yer aldığı görülmektedir. Girişimcilik endeksi sıralaması incelendiğinde Kilis, Bartın, Sinop, Iğdır, Gümüşhane, Artvin, Ardahan, Tunceli, Hakkari ve Bayburt illerinin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu illerin skorları birbirine çok yakın olup endeks skorlarının ortalaması 15,11'dir. Bu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde ise ağırlığın Karadeniz Bölgesi'nde olduğu görülmektedir. Girişimcilik endeksinin skor aralığı 0 ile 100 arasında yer almaktadır. Ancak hiçbir il, 100 değerine ulaşamamıştır. İncelenen 81 il içinde en yüksek skor 85 en düşük skor ise 15'tir. İllerin girişimcilik endeksi skorlarının ortalaması 17,80 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda illerin 17'si ortalama skorun üstünde geri kalan 64'ü ise altında kalmıştır.

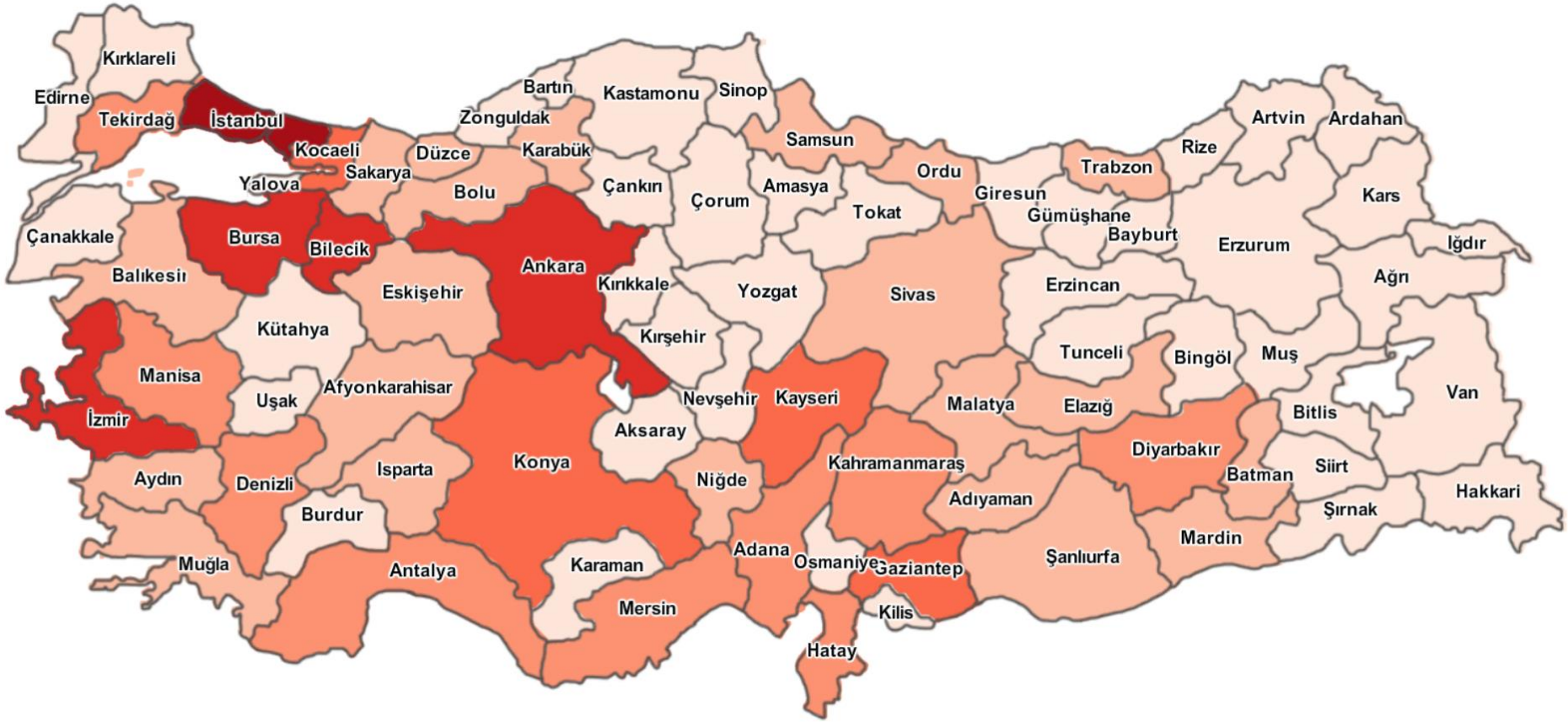
Kayseri ili girişimcilik endeksi skoruyla sıralamada sekizincidir. Kayseri'nin skoru ise 20,34 olup endeks ortalamasının üstünde yer almaktadır. Kayseri'yi sırasıyla Manisa, Antalya, Tekirdağ, Denizli ve Adana izlemektedir. Bu beş ilin skorlarının ortalaması 19,19'dur. Bunun yanı sıra girişimcilik endeksi açısından Kayseri'nin muhtemel rakipleri olarak söylenebilen iller ise Bursa, Ankara, Gaziantep, Kocaeli ve Konya'dır. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 25,13'tür. Girişimcilik endeksinde ilk sırada yer alan İstanbul ile Kayseri arasındaki farka bakıldığında oldukça yüksek olduğu görünmektedir. Ancak İstanbul'un endeks skorunun bu seri için bir uç değer olduğunu belirtmek gerekmektedir. Dolayısıyla Kayseri'nin sıralamadaki yeri dikkate alındığında iyi bir sırada olduğu görülmektedir. Kayseri'nin içinde yer aldığı TR72 Bölgesi'nde bulunan Sivas ve Yozgat illerinin sıra numaralarına bakıldığında 25 ve 54 olduğu görülmektedir. Ayrıca söz konusu illerin skorları ise 16,64 ve 15,64'tür. Bu durum iller arasındaki skor dağılımın değişkenliğinin az olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra girişimcilik endeksi skorları açısından TR72 Bölgesi'nde Kayseri ilinin birinci olduğu söylenebilmektedir.

Girişimcilik endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 3, üçüncü kümede 3 il, dördüncü kümede 14 il ve son kümede ise 60 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun beşinci kümede olduğu görülmektedir.

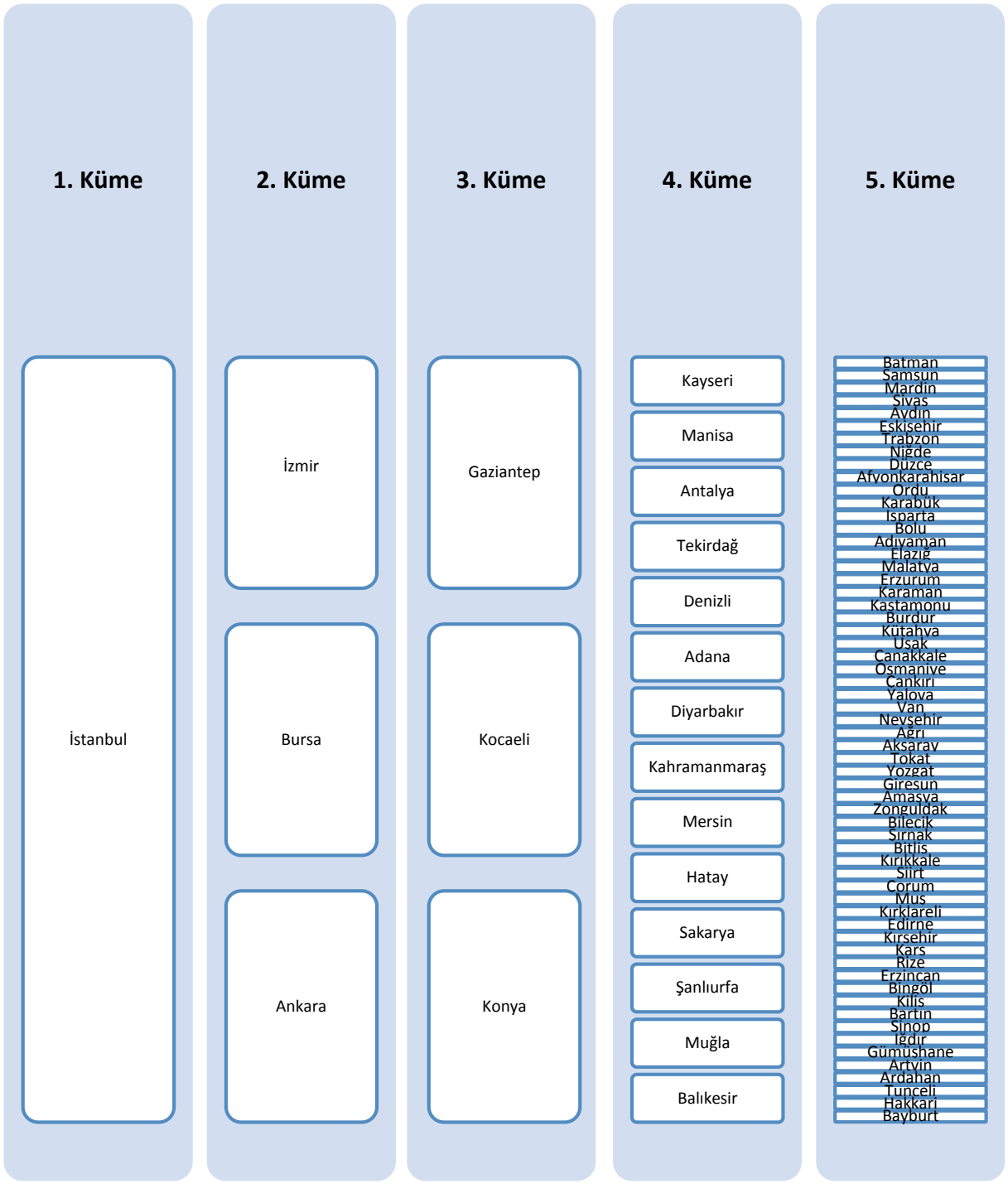
Grafik 14. Girişimcilik Endeksi

Harita 14. Girişimcilik Endeksi

Şekil 18. Girişimcilik Endeksi - Kümeleme Analizi

Birinci kümede yalnız başına yer alan İstanbul ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. İkinci kümede yer alan İzmir, Bursa ve Ankara illeri birbirine yüksek oranda benzemekle beraber diğer illere daha az benzemektedir. Girişimcilik endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin dördüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Manisa, Antalya, Tekirdağ, Denizli, Adana, Diyarbakır, Kahramanmaraş, Mersin ve Hatay illeri dahil olmak üzere 14 il bulunmaktadır.

2.15. YÜKSEKÖĞRETİM ENDEKSİ

Girişimcilik ve inovasyon göstergelerinden biri olan yükseköğretim endeksi, rekabet endeksinin bileşenlerindendir. Yükseköğretim endeksinde lisansüstü diploma programlarına ait bilgiler ile yükseköğretim altyapısı incelenmiştir. Bu amaçla ilde bin kişi başına düşen doktora mezunu, ildeki profesör sayısının toplam akademisyen sayısına oranı, ildeki akademisyen sayısının ülkedeki akademisyen sayısına oranı, akademisyen başına düşen öğrenci sayısı, ilde yükseköğretimdeki öğrenci sayısının ülkede yükseköğretimdeki öğrenci sayısına oranı vb. değişkenler ele alınmıştır. Bu hususta on değişken kullanılmıştır. Bu değişkenlere ait veriler, TÜİK ve ÖSYM istatistiklerinden elde edilmiştir. Söz konusu veriler, 2012 ve 2013 yıllarını kapsamaktadır. Yükseköğretim endeksinin rekabet endeksi içindeki ağırlığı ise %6'dır.

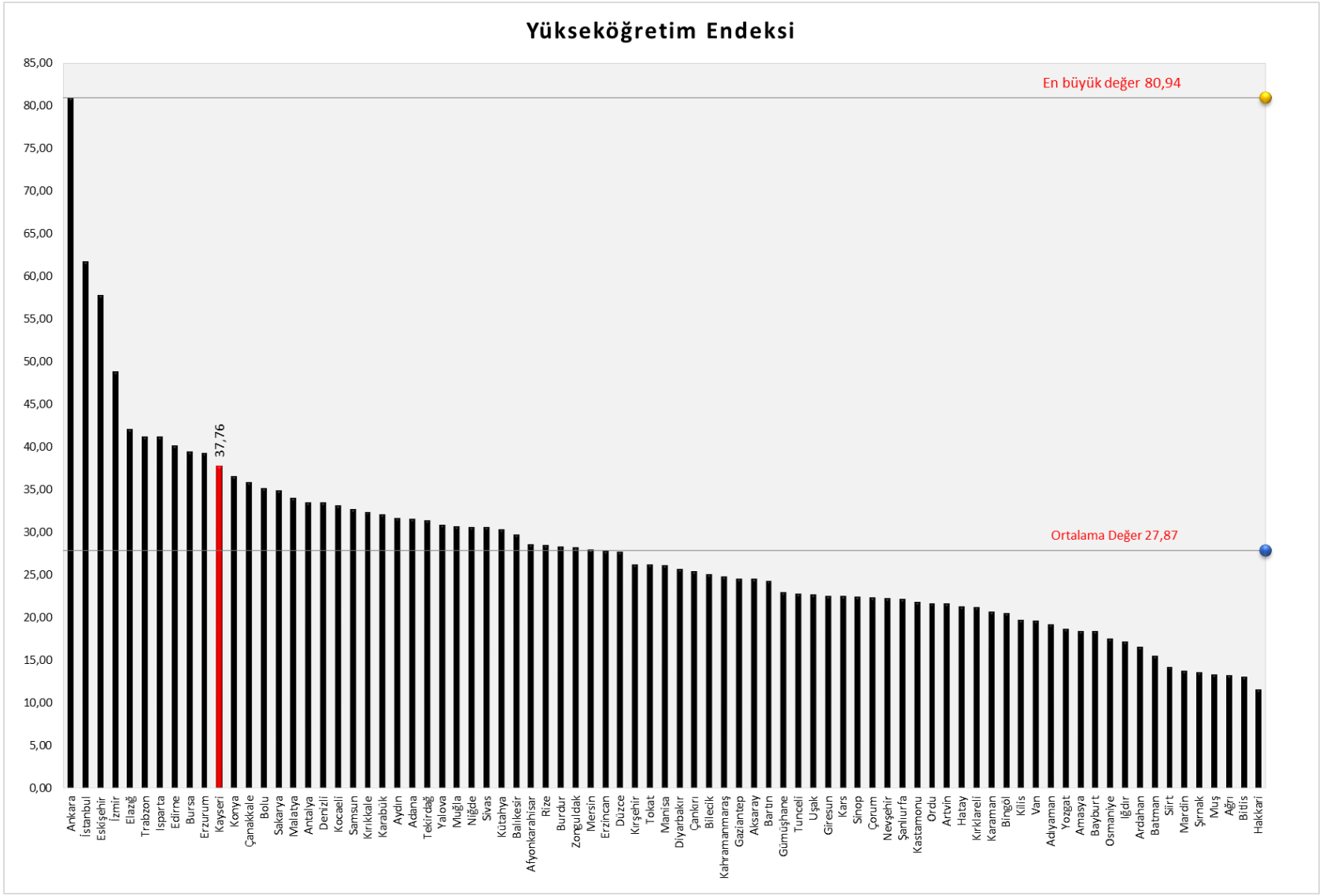
Yükseköğretim endeksi skorları incelendiğinde 80,94 değeri ile Ankara'nın ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Ankara'yı sırasıyla 61,72 ile İstanbul ve 57,77 ile Eskişehir takip etmektedir. Üç ilin skorlarına bakıldığında Ankara ile diğer iki il arasında önemli bir fark olduğunu görülmektedir. Bu illeri sırasıyla İzmir, Elazığ, Trabzon, Isparta, Edirne, Bursa ve Erzurum izlemektedir. Yükseköğretim endeksinde ilk onda yer alan bu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 49,28'dir. Ayrıca söz konusu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde Güneydoğu Anadolu Bölgesi hariç diğer bölgelerde yer aldığı görülmektedir.

Yükseköğretim endeksi skorları itibariyle oluşan sıralama incelendiğinde Iğdır, Ardahan, Batman, Siirt, Mardin, Şırnak, Muş, Ağrı, Bitlis ve Hakkari illerinin alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması ise 14,20'dir. Söz konusu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde yer aldıkları görülmektedir.

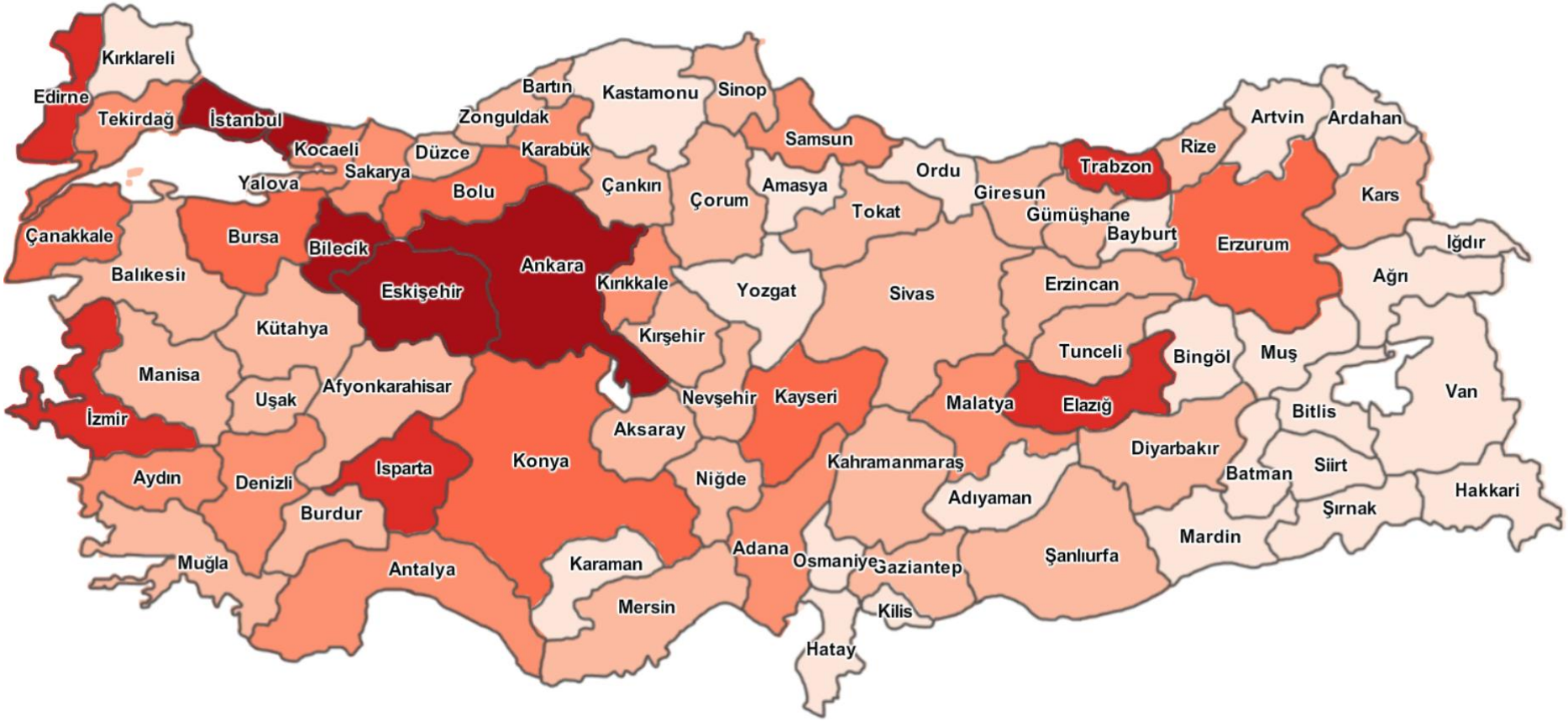
Yükseköğretim endeksinin skor aralığı 0 ile 100 arasında belirlenmiştir. Ancak hiçbir il, 100 değerini alamamıştır. İncelenen 81 il içinde en yüksek değer 80,94 en düşük değer ise 11,58'dir. Yükseköğretim endeksinde yer alan illerin skorlarının ortalaması ise 27,87'dir. Ayrıca 81 ilin 36'sının ortalamanın üstünde geri kalan 45'inin de altında kaldığı görülmektedir.

Kayseri ilinin yükseköğretim endeksi skoru 37,76 olup 81 il içindeki sırası 11'dir. Kayseri sahip olduğu skoru ile endeks ortalamasının üstünde yer almaktadır. Kayseri'yi sırasıyla Konya, Çanakkale, Bolu, Sakarya ve Malatya izlemektedir. Bu beş ilin endeks skorlarının ortalaması 35,32'dir. Yükseköğretim endeksi skorları açısından Kayseri'nin muhtemel rakipleri olarak Trabzon, Isparta, Edirne, Bursa ve Erzurum görülmektedir. Söz konusu beş ilin endeks skorlarının ortalaması ise 40,28'dir. Yükseköğretim endeksinde ilk sırada yer alan Ankara ile Kayseri arasındaki farka bakıldığında 43,18 olduğu görülmektedir. Ancak Ankara ilinin endeks skorunun bu seri için bir uç değer olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bunun yanı sıra Kayseri'nin içinde yer aldığı TR72 Bölgesi'ndeki durumu da incelemek gerekmektedir. TR72 Bölgesi'nde yer alan Sivas ve Yozgat illerinin 30,56 ve 18,67 skorlarına sahip olduğu görülmektedir. Bu illerin sıra numaraları ise 29 ve 68'dir. Dolayısıyla yükseköğretim endeksi skorları itibariyle TR72 Bölgesi'nde Kayseri'nin birinci olduğu söylenebilmektedir.

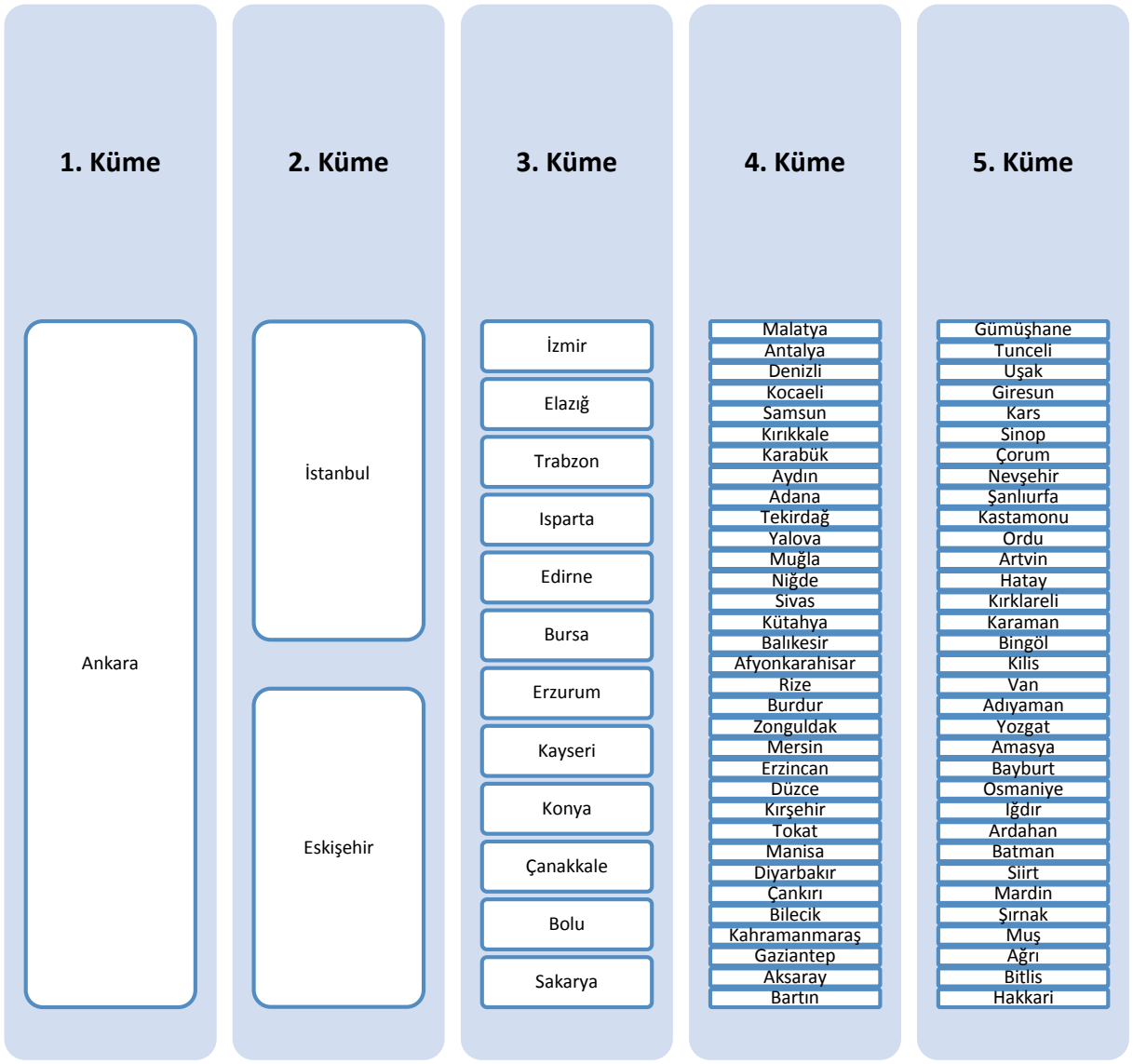
Grafik 15. Yükseköğretim Endeksi

Harita 15. Yükseköğretim Endeksi

Şekil 19. Yükseköğretim Endeksi - Kümeleme Analizi

Yükseköğretim endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 1 il, ikinci kümede 2, üçüncü kümede 12 il, dördüncü kümede 33 il ve son kümede ise 33 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun dördüncü ve beşinci kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak birinci kümede yalnız başına yer alan Ankara ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. İkinci kümede yer alan İstanbul ve Eskişehir illeri birbirine yüksek oranda benzemekle beraber diğer illere daha az benzemektedir.

Yükseköğretim endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin üçüncü kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede İzmir, Elazığ, Trabzon, Isparta, Edirne, Bursa, Erzurum, Konya ve Çanakkale illeri dahil olmak üzere 14 il bulunmaktadır.

2.16. TEKNOLOJİK ALTYAPI ENDEKSİ

Teknolojik altyapı endeksi, girişimcilik ve inovasyon göstergeleri başlığı altında yer almakta olup rekabet endeksinin bileşenlerinden biridir. Bu endekste illerin telefon ve internet altyapıları dikkate alınmıştır. Bu amaçla nüfusun sabit telefon erişim hat sayısına oranı, nüfusun fiber abone sayısına oranı, ilin yüzölçümünün genişbant internet abone sayısına oranı vb. değişkenler ele alınmıştır. Söz konusu değişkenlere ait verilere, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) istatistiklerinden ulaşılmıştır. Bu veriler, 2012 yılını kapsamaktadır. Teknolojik altyapı endeksi, rekabet endeksi içindeki ağırlığı ise %4'tür.

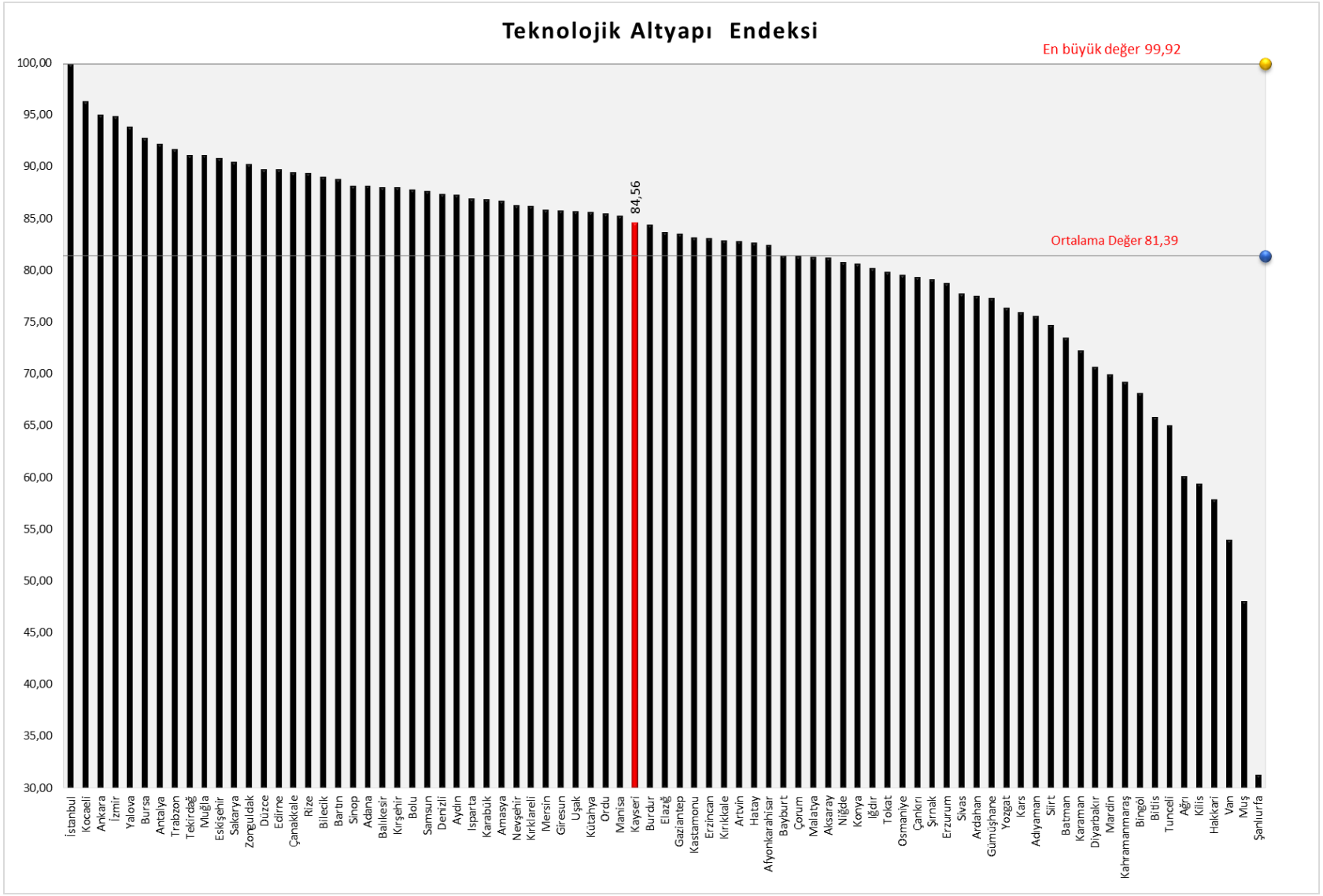
Teknolojik altyapı endeksi skorları incelendiğinde 99,92 değeri ile İstanbul'un ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İstanbul ili, 0 ile 100 arasında belirlenen skor aralığında neredeyse tepe noktasına ulaşmıştır. İstanbul'u sırasıyla 96,31 değeri ile Kocaeli ve 95 değeri ile Ankara takip etmektedir. İlk üç ilin skorları incelendiğinde değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ayrıca bu üç ilin endeks skorlarının ortalaması 97,08'dir. Bu illeri sırasıyla İzmir, Yalova, Bursa, Antalya, Trabzon, Tekirdağ ve Muğla izlemektedir. Teknolojik altyapı endeksinde ilk on sırada yer alan illerin endeks skorlarının ortalaması ise 93,90'dır. Bu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde yarısının Marmara Bölgesi'nde yer aldığı görülmektedir.

Teknolojik altyapı endeksi sıralaması incelendiğinde Kahramanmaraş, Bingöl, Bitlis, Tunceli, Ağrı, Kilis, Hakkari, Van, Muş ve Şanlıurfa illerinin alt sıralarda yer aldıkları görülmektedir. Bu illerin endeks skorlarının ortalaması 57,89'dur. Söz konusu illerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde çoğunun Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı görülmektedir.

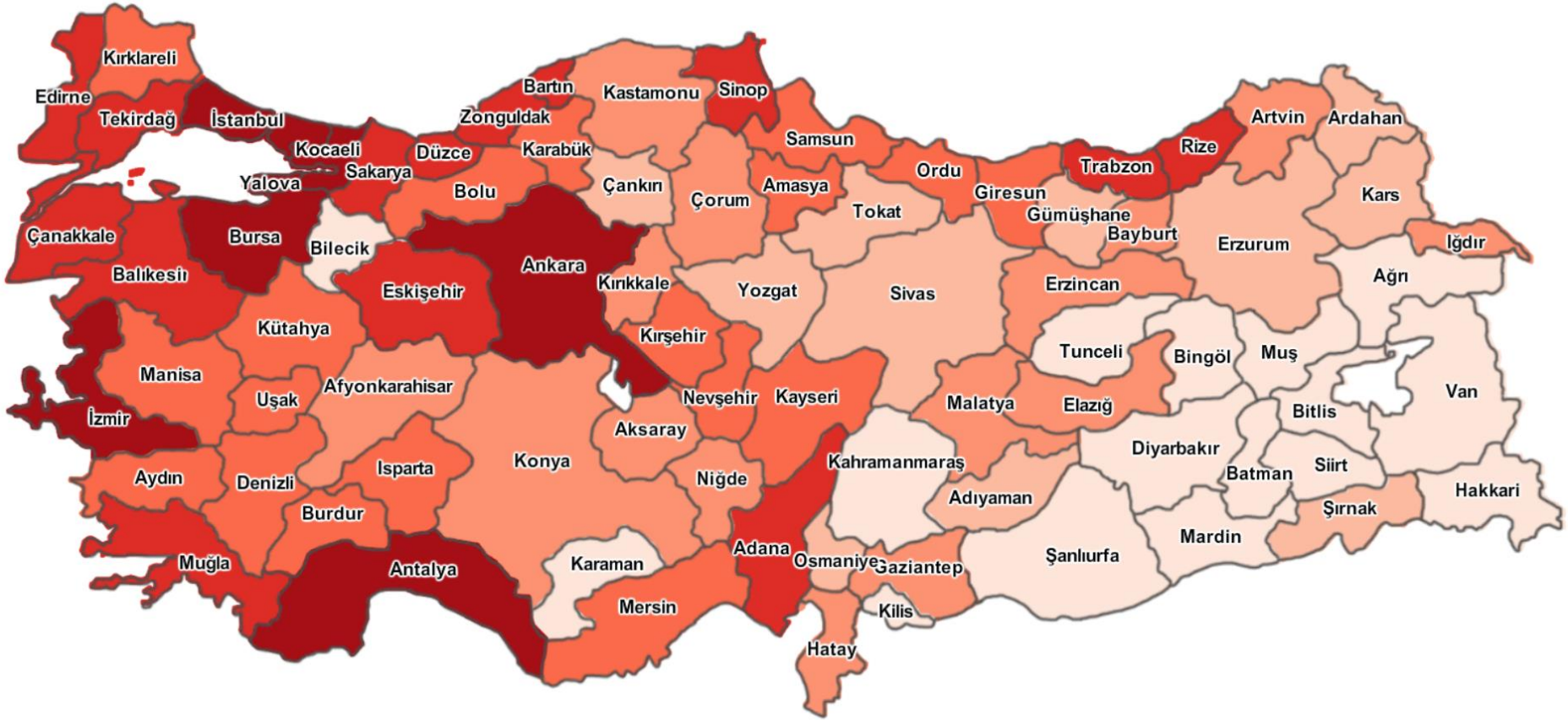
Teknolojik altyapı endeksinin skor aralığı 0 ile 100 arasında belirlenmiştir. İncelenen 81 il içinde en yüksek skor 99,92 en düşük skor 31,26'dır. Teknolojik altyapı endeksinin skor ortalaması 81,39'dur. İncelenen illerin 49'u endeks ortalamasının üstünde yer alırken geri kalan 32'si ortalamanın altında kalmıştır.

Kayseri ilinin teknolojik altyapı endeks skoru 84,56 olup sırası 39'dur. Kayseri sahip olduğu endeks skoru ile ortalamanın üstünde yer almaktadır. Kayseri'yi sırasıyla Burdur, Elazığ, Gaziantep, Kastamonu ve Erzincan izlemektedir. Bu beş ilin endeks skorlarının ortalaması 83,58'dir. Teknolojik altyapı endeksi açısından Kayseri'nin muhtemel rakipleri ise Giresun, Uşak, Kütahya, Ordu ve Manisa'dır. Söz konusu illerin endeks skorlarının ortalaması 85,57 olarak hesaplanmıştır. Görüldüğü üzere, endeks skorlarının birbirine yakın olduğu söylenebilmektedir. Teknolojik altyapı endeksinde ilk sırada yer alan İstanbul ile Kayseri arasındaki fark ise 15,37'dir. Bunun yanı sıra Kayseri'nin içinde yer aldığı TR72 Bölgesi'nde bulunan Sivas ve Yozgat illerinin de durumunu incelemek gerekmektedir. Söz konusu iki ilin skorları sırasıyla 77,73 ve 76,36'dır. Bu illerin sıra numaraları ise 61 ve 64'tür. Bu durum skorların birbirine yakın olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla teknolojik altyapı endeksi skorları itibariyle TR72 Bölgesi'nde Kayseri ilinin birinci olduğu söylenebilmektedir.

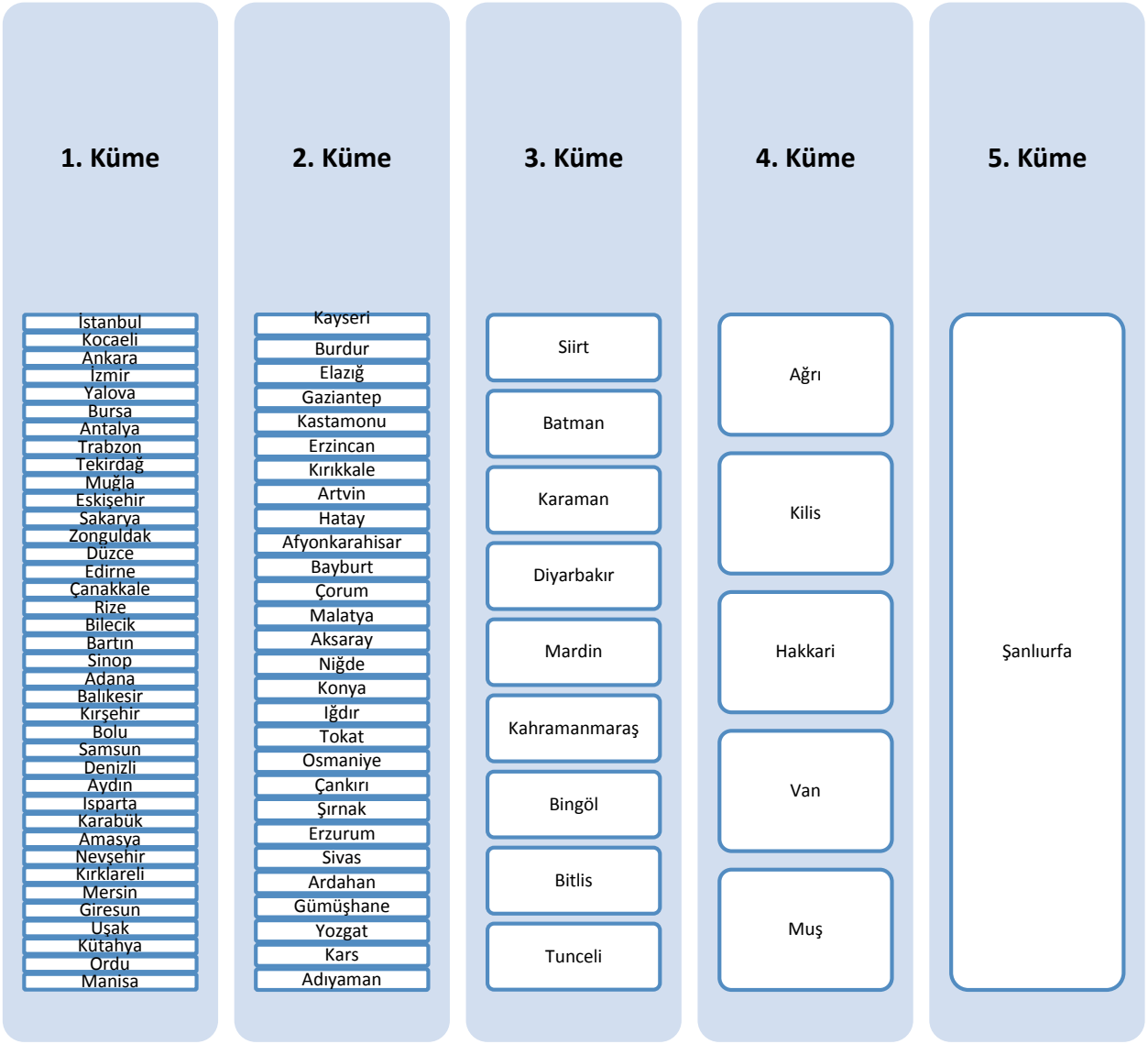
Grafik 16. Teknolojik Altyapı Endeksi

Harita 16. Teknolojik Altyapı Endeksi

Şekil 20. Teknolojik Altyapı Endeksi - Kümeleme Analizi

Teknolojik altyapı endeksinde yer alan değişkenler dikkate alınarak uygulanan kümeleme analizinde k-ortalamalar tekniği kullanılmış olup 5 küme oluşturulmuştur. İlk kümede 38 il, ikinci kümede 28, üçüncü kümede 9 il, dördüncü kümede 5 il ve son kümede ise 1 il bulunmaktadır. 81 ilin kümelere göre dağılımlarına bakıldığında yoğunluğun birinci ve ikinci kümede olduğu görülmektedir. Kümeleme analizinde illerin benzerlikleri dikkate alındığından aynı kümede yer alan illerin birbirine benzediği söylenebilmektedir. Bu durumla ilgili olarak beşinci kümede yalnız başına yer alan Şanlıurfa ilinin diğer illerle benzerliğinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. Dördüncü kümede yer alan Ağrı, Kilis, Hakkari, Van ve Muş illeri birbirine yüksek oranda benzemekle beraber diğer illere daha az benzemektedir.

Teknolojik altyapı endeksinde yer alan değişkenler kullanılarak uygulanan kümeleme analizi neticesinde Kayseri'nin ikinci kümede yer aldığı görülmektedir. Bu kümede Burdur, Elazığ, Gaziantep, Kastamonu, Erzincan, Kırıkkale, Artvin ve Hatay illeri dahil olmak üzere 28 il bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KAYSERİ İLİNİN REKABET GÜCÜ

DEMOGRAFİK YAPI

ENDEKS SIRASI **11**

Nüfus
2014

1.322.376

Kayseri Türkiye'nin en kalabalık nüfusa sahip 15. ilidir. Bir milyonu aşan nüfusu ile talep potansiyeli yüksek iller arasındadır.

Okur Yazar Oranı
2013

%96,9

Kayseri'de okur yazar olanların toplam nüfusa oranı %96,9 olarak gerçekleşmektedir. Bu alanda Kayseri Türkiye ortalaması olan %94,9 değerinin üzerinde yer almaktadır.

Nüfus Artış Hızı
2009-2014

%9,7

Türkiye'de ortalama nüfus artış hızı son beş yılda % 4,3 iken Kayseri'de bu oran % 9,7 dir. Kayseri en hızlı nüfus artışına sahip 13. ildir.

Üniversite Mezunu Oranı
2013

%9,7

Kayseri'de yaşayanların % 9,7 si üniversite mezunudur. Üniversite mezunu kadınların oranı ise % 8,0 düzeyindedir.

Şehirleşme Oranı
2014

%87,6

Kayseri % 87,6 lık şehirleşme oranı ile Türkiye ortalaması olan % 65,2 değerinin üzerinde yer almaktadır. Kayseri şehirleşme oranının en yüksek olduğu 9. ildir.

Aktif Nüfus Oranı
2014

%66,8

Kayseri'de 15-65 yaş arasında yer alan aktif nüfusun toplam nüfusa oranı %66,8 olarak gerçekleşmektedir. Kayseri bu kritere göre en yüksek değere sahip 57. il durumundadır.

Net Göç Hızı
2013

%2,2

Kayseri % 2,20 net göç hızına sahiptir. Aldığı göç/nüfus oranına göre 66. sırada, verdiği göç/nüfus oranına göre 77. sırada yer almaktadır.

Hane Halkı Büyüklüğü
2014

3,7

Kayseri'de ortalama hane halkı büyüklüğü Türkiye ortalaması olan 3,8'e oldukça yakın ve 3,7 olarak gerçekleşmektedir.

ALTYAPI

ENDEKS SIRASI 12

Kanalizasyon Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu Oranı 2012

%98,2

Kayseri belediye nüfusunun %98,2 si kanalizasyon hizmetinden yararlanabilmektedir. Bu kriterde Kayseri Türkiye'de en yüksek 6. değere sahiptir.

Kükürtdioksit Ortalamaları 2011

22 µg/m³

Kayseri ilinin 8 ilçesinde doğalgaz altyapısı bulunmaktadır. Kayseri ili genelinde kükürtdioksit yoğunluğu değeri 22 µg/m³ iken, Türkiye ortalaması olan 35,7 µg/m³ değerinin oldukça altında kalmaktadır.

Arıtma Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu Oranı 2012

%91,0

Türkiye'de arıtma tesisi hizmetinden yararlanabilen belediye nüfusu oranı ortalama % 39,9 düzeyinde iken Kayseri bu alanda % 91,0 oranı ile en yüksek değere sahip 5. il konumundadır.

Partiküler Madde Konsatrasyonu 2012

56,9 µg/m³

Türkiye'de partiküler madde konsantrasyonu ortalama 56,9 µg/m³ olarak gerçekleşmektedir. Kayseri'de partiküler madde konsatrasyonu ise Türkiye ortalamalarının üzerinde ve 67 µg/m³ değerine sahip bulunmaktadır.

Atık Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu Oranı 2012

%99,2

Kayseri belediye nüfusunun % 99,2 si atık hizmetlerinden yararlanabilirken, atık hizmetinden yararlananların toplam il nüfusuna oranı ise % 91,7 düzeyinde gerçekleşmektedir.

İçme-Kullanma Suyu Hizmeti Verilen Belediye Nüfusu Oranı 2012

%98,2

Kayseri belediye nüfusunun % 98,2 si içme-kullanma suyu hizmetinden yararlanabilmektedir. Bu kriterde Kayseri Türkiye'de en yüksek 54. değere sahiptir.

ULAŞIM

ENDEKS SIRASI **25**

Bin Kişiye Düşen Otomobil Sayısı

2014

148

Kayseri'de otomobil sahipliği oranının Türkiye ortalaması olan bin kişiye 165 otomobil değerinden daha düşük ve bin kişiye 148 adet olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Demiryolu Hat Uzunluğu

2014

216

Kayseri ili demiryolu ağı uzunluğu olarak 216 km ile Türkiye'de 16. sırada yer almaktadır.

Bölünmüş Yol Oranı

2014

%31,8

Kayseri % 31,8' lik bölünmüş yol / toplam yol oranı ile bu alanda Türkiye'de en yüksek 11. değere sahip bulunmaktadır.

Demiryolu Ağı Yoğunluğu

2014

12,8

Kayseri ilinde 1.000 kilometrekarelik alana 12,8 km demir yolu ağı düşmektedir. Kayseri bu alanda Türkiye'de 34.sırada yer almaktadır.

Uçak Trafiği İçindeki Pay

2014

%1,14

Türkiye'de gerçekleşen toplam uçak trafiğinin % 1,14' lük kısmı Kayseri havalimanında gerçekleşmektedir.

Ulaştırma Alanında Kamu Yatırımı

2014

%1,2

Türkiye'de 2014 yılında gerçekleştirilen ulaşım alanındaki kamu yatırımlarının % 1,2' si Kayseri iline yapılmıştır.

Hava Yük Trafiği İçindeki Pay

2014

%0,78

Türkiye'de gerçekleşen toplam hava yük trafiğinin % 0,78' lik kısmına sahip olan Kayseri bu alanda en yüksek 9. değere sahiptir.

Kişi Başı Ulaştırma Yatırımı

2014

58,9

Kayseri'de ulaştırma alanında yapılan kişi başı kamu yatırımı tutarı 58,9 Tl ile Türkiye'de en yüksek 24. değere sahiptir.

SAĞLIK ENDEKSİ

13. SIRASI

Hastane Sayısı 2013

30

Kayseri il sınırları içerisinde 30 adet hastane bulunmaktadır. Bu açıdan Kayseri en fazla hastaneye sahip 7. il durumundadır.

10.000 Kişiye Düşen Hekim Sayısı 2013

19,2

Kayseri'de 10.000 kişiye düşen hekim sayısı Türkiye ortalaması olan 14,9 değerinin üzerinde ve 19,2 düzeyinde gerçekleşmektedir. Kayseri Bu alanda en yüksek 15. değere sahip il durumundadır.

10.000 Kişiye Düşen Yatak Sayısı 2013

30,7

Kayseri'de 10.000 kişiye düşen yatak sayısı Türkiye'de 16. en yüksek değer olan 30,7 olarak gerçekleşmektedir.

10.000 Kişiye Düşen Yardımcı Sağlık Personeli Sayısı 2013

53,9

Kayseri'de 10.000 kişiye düşen yardımcı sağlık personeli sayısı Türkiye'deki en yüksek 25. değer olan 53,9 olarak gerçekleşmektedir.

Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus 2014

3.436

Türkiye'de Aile Hekimi başına ortalama 3.500 kişi düşerken, Kayseri'de bu rakam 3.436 olmaktadır.

Kaba İntihar Hızı 2013

4,43

Kayser'de kaba intihar hızı Türkiye ortalaması olan yüzbinde 4,40 oranına oldukça yakın ve yüzbinde 4,43 olarak gerçekleşmektedir.

112 Ambulans Başına Düşen Nüfus 2013

24.441

Kayseri ilinde 112 Ambulans başına 24.441 kişi düşerken, Türkiye ortalaması olan 18.039 kişi değerinden daha kötü bir düzeyde gerçekleşmektedir.

Bebek Ölüm Hızı 2013

9,7

Türkiye'de bebek ölüm hızı oranları ortalama ‰ 10,8 düzeyinde iken, Kayseri'de bu oran ‰ 9,7 düzeyindedir.

EĞİTİM

ENDEKS SIRASI **34**

Eğitime Katılım Oranı

(okul öncesi) 2013-2014

%24,6

Kayseri okul öncesi eğitime katılım oranı olarak Türkiye'de 66. sırada yer almaktadır.
% 24,6 lık oranı ile Türkiye ortalaması olan %30,4 ün altında bir değere sahiptir.

Şube Başına Öğrenci Sayısı

(orta öğretim) 2013-2014

22,9

Kayseri orta öğretim düzeyinde şube başına düşen 22,9 öğrenci ile Türkiye ortalaması olan 21,9 değerinin üzerinde olup bu alanda en yüksek 28.değere sahip bulunmaktadır.

Şube Başına Öğrenci Sayısı

(ilköğretim) 2013-2014

24,5

Türkiye'de ilköğretimde şube başına düşen öğrenci sayısı 21,9 iken Kayseri bu kriterde 24,5 değeri ile 18. sırada yer almaktadır.

Okullaşma Oranı

(orta öğretim) 2013-2014

%81,7

Kayseri orta öğretimde Türkiye'de en yüksek 38. değer olan % 81,7 oranına sahip bulunmaktadır.

Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı

(ilköğretim) 2013-2014

18,5

Kayseri öğretmen başına düşen 18,5 öğrenci ile Türkiye'de ilköğretimde öğretmen başına en fazla öğrencinin düştüğü 22. il konumundadır.

LYS Puan Sırası (MF)

2013

27

2013 yılı LYS sınav sonuçlarına göre Kayseri ilinden sınava katılan öğrenciler ortalama 208,9 (MF) puan elde ederek, il ortalaması olarak Türkiye'de 27. sırada yer almışlardır.

Özel Okulda Okuyan Öğrenci Oranı

(ilköğretim) 2013-2014

%3,8

Kayseri'de ilköğretimde okuyan her 100 öğrenciden 3,8'i özel okulda eğitim görürken 96,2'si ise devlet okullarında eğitim almaktadır.

LYS Puan Sırası (TM)

2013

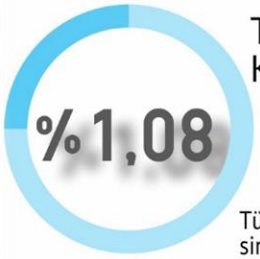
18

Kayseri ili LYS (TM) puanı olarak 2013 yılında ortalama 214,7 puan ile Türkiye'de en yüksek 18. ortalamaya sahip bulunmaktadır.

SOSYAL YAŞAM

ENDEKS SIRASI **14**

Toplam Sinema Koltuk Sayısı Payı 2013

Türkiye'de mevcut bulunan sinema koltuk sayısının % 1,08' i Kayseri'de bulunmaktadır. Kayseri en fazla sinema koltuğunun bulunduğu 18. il konumundadır.

Toplam Sporcu Sayısı Payı 2014

Türkiye'de lisanslı sporcuların nüfusa oranının en yüksek olduğu 13. il konumunda olan Kayseride her 100 kişiden ortalama 1,8 kişinin lisanslı sporcu olduğu görülmektedir.

Sinema Seyirci Yoğunluğu 2013

Kayseri'de nüfus başına düşen sinema izleyicisi oranı Türkiye'de en yüksek 14. değer olan % 52 olarak gerçekleşmektedir.

Toplam Faal Dernek Sayısı Payı 2014

Türkiye'de faal derneklerin % 1,3'ü Kayseride yer almaktadır. Kayseri bu alanda en yüksek değere sahip 18. il konumundadır.

Toplam Tiyatro Koltuk Sayısı Payı 2013

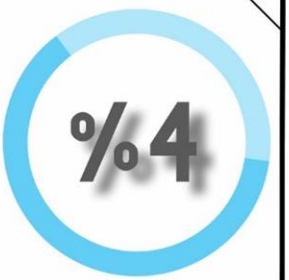
Türkiye'de mevcut bulunan tiyatro koltuk sayısının % 1,69'u Kayseri'de bulunmaktadır. Kayseri en fazla tiyatro koltuğunun bulunduğu 12. il konumundadır.

Toplam Gazete Sayısı Payı 2014

Türkiye' de yayın yapan gazetelerin %2,8'i Kayseri'de bulunmaktadır. Kayseri bu alanda en yüksek 15. il konumundadır

Tiyatro Seyirci Yoğunluğu 2013

Kayseri'de nüfus başına düşen tiyatro izleyicisi oranı Türkiye'de en yüksek 21. değer olan % 4 olarak gerçekleşmektedir.

Seçime Katılma Oranı 2014

Kayseri 2014 yılında gerçekleşen yerel seçimlere % 91,2 katılım oranı ile katılımın en yüksek gerçekleştiği 9. il konumundadır.

MAKRO EKONOMİ

ENDEKS SIRASI **16**

Enflasyon Oranı
2013

Kayseri'de 2013 yılı enflasyon oranı % 7,4 oranında gerçekleşmiştir. Kayseri ilinin bu alanda Türkiye ortaalaması olan % 7,48 değerinin altında kalması söz konusudur.

Kişi Başına Ödenen Vergi
2014

Kayseri ili Türkiye'de kişi başına en fazla verginin ödendiği 23. il konumundadır. Türkiye ortalaması olan 11.840 TL değerinin altında ve 9.406 TL düzeyinde gerçekleşmektedir.

İşgücüne Katılma Oranı
2013

Kayseri ilinde işgücüne katılma oranı % 51 olarak gerçekleşmektedir. Kayseri en yüksek işgücüne katılma oranının olduğu 41. il konumundadır.

Kurumlar Vergisi İçindeki Pay
2014

Türkiye'de toplanan kurumlar vergisi gelirlerinin yaklaşık %1,3'lik kısmı Kayseri ilinden elde edilmektedir. Kayseri bu açıdan en yüksek kurumlar vergisi geliri sağlanan 12. il konumundadır.

İşsizlik Oranı
2013

Türkiye'de 2013 yılı işsizlik oranı ortalama % 8,8 olarak gerçekleşirken, Kayseri'de işsizlik oranının % 9,9 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Kayseri işsizlik oranının en yüksek olduğu 22. il durumundadır.

Toplam Kamu Yatırımı İçindeki Payı
2013

2013 yılında Türkiye'de yapılan toplam kamu yatırımı tutarının %1,5'lik kısmı Kayseri ili için gerçekleşmiştir. Kayseri en fazla kamu yatırımı yapılan 17. il konumundadır.

Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı
2014

Türkiye'de toplanan vergi gelirlerinin yaklaşık %1,2'lik kısmı Kayseri ilinden elde edilmektedir. Kayseri bu açıdan en yüksek vergi geliri sağlanan 13. il konumundadır.

Konut Satış
2014

Kayseri'de 2014 yılı içerisinde 11.404 adet ilk satış ve 16.971 adet ikinci el satış olmak üzere toplam 28.375 konut satışı gerçekleşmiştir.

DIŞ TİCARET - SANAYİ

ENDEKS SIRASI **20**

Toplam İhracat İçindeki Payı 2014

%1,19

Kayseri Türkiye'nin 2014 yılında gerçekleştirdiği toplam ihracatı içerisindeki payı en yüksek olan 12. ili olup toplam ihracatın % 1,19'una sahiptir.

Toplam Sanayi İstihdamı İçindeki Payı 2013

%1,59

Türkiye'de mevcut sanayi istihdamının % 1,59' luk kısmı Kayseri ilinde gerçekleşmektedir.

Toplam İthalat İçindeki Payı 2014

%0,81

Kayseri Türkiye'nin 2014 yılında gerçekleştirdiği toplam ithalatı içerisindeki payı en yüksek olan 11. ili olup toplam ithalatın % 0,81'ine sahiptir.

İlk 1000 İhracatçı Firma Sayısı 2013

%1,3

Türkiye'de en fazla ihracat gerçekleştiren 1000 firmadan 13 adeti Kayseri'de bulunmaktadır. Kayseri bu kriterde Türkiye'de 10. sırada yer almaktadır.

İhracatın İthalatı Karşılama Oranı 2014

% 110

Kayseri ilinin 2014 yılında gerçekleşen ihracat ve ithalat verilerine göre net dış ticaret hesabı pozitif değere sahiptir.

Yabancı Sermayeli Firma Yoğunluğu 2014

%0,17

Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli firmaların % 0,17'lik kısmı Kayseride bulunmaktadır.

OSB Sayısı 2014

3

Türkiye'de bulunan 278 adet OSB'den 3 adeti Kayseri'de bulunmaktadır. Kayseri en çok OSB bulunan 27. il konumundadır.

100 Milyon $ İhracatı Aşan Firma Sayısı 2014

3

Kayseri ilinde 100 Milyon $ tutarının üzerinde ihracat gerçekleştiren 3 adet firma bulunmaktadır.

FİNANSAL PİYASALAR

ENDEKS SIRASI **25**

Nakdi Krediler İçindeki Payı

2014

Türkiye'de 2014 yılında kullanılan nakdi kredilerin % 1,2' lik kısmı Kayseri iline aittir. Kayseri en fazla nakdi kredi hacminin gerçekleştiği 13. il konumunda bulunmaktadır.

Kredi Kartı İçindeki Payı

2014

Türkiye'de mevcut kredi kartlarının % 1,18'lik kısmı Kayseri ilinkde bulunmaktadır. Bu açıdan kayseri en fazla kredi kartının bulunduğu 14. il konumundadır.

Tüketici Kredileri İçindeki Payı

2014

Türkiye'de en fazla tüketici kredisinin kullanıldığı 17. il durumunda olan Kayseri ülke genelindeki toplam tüketici kredilerinin % 1,36' lık payına sahip bulunmaktadır.

Kredi Kartı Yoğunluğu

2014

Türkiye'de illerde ortalama 2,05 kişiye bir adet kredi kartı düşerken Kayseri'de her 1,5 kişiye bir adet kredi kartı düşmektedir.

Taşıt Kredileri İçindeki Payı

2014

Türkiye'de toplam taşıt kredilerinin % 1,08 lik kısmı Kayseri iline aittir. Kayseri en fazla taşıt kredisinin kullanıldığı 18. il durumundadır.

Takipteki Krediler Oranı

2014

Türkiye'de nakdi kredilerin takibe düşme oranı illerde ortalama % 2,95 seviyesinde gerçekleşirken, Kayseri'de bu oran % 3,03 olarak gerçekleşmektedir.

Konut Kredileri İçindeki Payı

2014

Kayseri Türkiye'de en fazla konut kredisinin kullanıldığı 13. il durumundadır.Kayseri ülke genelindeki toplam konut kredilerinin % 1,31' lik payına sahip bulunmaktadır.

Tasarruf Mevduatı İçindeki Payı

2014

Tasarruf mevduatının en yüksek olduğu 15. il konumundaki Kayseri, Türkiye'de mevcut tasarruf mevduatının % 1,12' lik kısmına sahip bulunmaktadır.

TURİZM

ENDEKS SIRASI **27**

Toplam Tesis Sayısı İçindeki Payı 2013

%0,81

Kayseri Türkiye'de bulunan toplam turistik tesislerin %0,81 lik kısmına sahip bulunmaktadır. Kayseri en fazla turistik tesisin bulunduğu 19. il durumundadır.

Ortalama Kalış Süresi 2013

1,48

Kayseri'de bulunan turistik tesislerde yerli ve yabancı turistlerin ortalama kalış süresi 1,48 gün olarak gerçekleşmektedir.

Toplam Yatak Sayısı İçindeki Payı 2013

Türkiye'de mevcut turistik tesis yatak kapasitesinin % 0,53' lük kısmı Kayseri ilinde yer almaktadır. Kayseri turistik yatak kapasitesi olarak Türkiye'de 19. sırada yer almaktadır.

%0,53

Doluluk Oranı 2013

%32,4

Türkiye'de turistik tesislerde doluluk oranı ortalama olarak %35,7 iken, Kayseri ilinde doluluk oranı ortalama % 32,4 olarak gerçekleşmektedir.

Tesise Geliş Sayısı (Yerli) 2013

Kayseri ilinde yer alan turistik tesisleri 2013 yılı içerisinde 198.538 adet yerli turist ziyaret etmiştir. Bu rakam Kayseri'yi en fazla yerli turist ağırlayan 21. il durumuna getirmektedir.

198.538

Kültür Varlığı Sayısı İçindeki Payı 2014

Türkiye'de en fazla kültür varlığının bulunduğu 21. il konumunda bulunan Kayseri ilinde, Türkiye'de mevcut bulunan kültür varlıklarının % 1,1'lik kısmı bulunmaktadır.

%1,1

Tesise Geliş Sayısı (Yabancı) 2013

30.216

Kayseri ilinde yer alan turistik tesisleri 2013 yılı içerisinde 30.216 adet yabancı turist ziyaret etmiştir

Müze ve Ören Yeri Sayısı İçindeki Payı 2014

%1,1

Türkiye'deki müze ve ören yerlerinin % 1,1'lik kısmı Kayseri ilinde yer almaktadır. Kayseri bu alanda Türkiye'de 16. sıradadır.

TARIM

ENDEKS SIRASI **35**

Tarımsal Alan İçindeki Payı

2013

Türkiye'de en fazla tarımsal alana sahip 5. il konumunda bulunan Kayseri ilinin 2013 yılı itibari ile toplam tarımsal alan içerisindeki payı % 2,54 olarak gerçekleşmektedir.

Hayvansal Ürün Değeri İçindeki Payı

2013

Türkiye'de üretilen toplam hayvansal ürün değerinin % 1,66 'lık kısmı Kayseri'de gerçekleşmektedir. Kayseri en fazla hayvansal ürün üretim değerine sahip 20. il konumundadır.

Bitkisel Üretim Değeri İçindeki Payı

2013

Kayseri bitkisel üretim değeri olarak Türkiye'de 23. sırada yer almaktadır. 2013 yılı itibari ile Türkiye'de gerçekleşen bitkisel üretim değerinin % 1,35'lik kısmı Kayseri iline ait durumdadır.

Organik Tarım Üretim Miktarı

2013

Kayseri ilinde 2013 yılı içerisinde 81,12 tonluk organik bitkisel tarım üretimi gerçekleştirilmiştir. Aynı dönem içerisinde Türkiye'de toplam üretim düzeyi ise 922.681 ton seviyelerinde gerçekleşmiştir.

Canlı Hayvan Değeri İçindeki Payı

2013

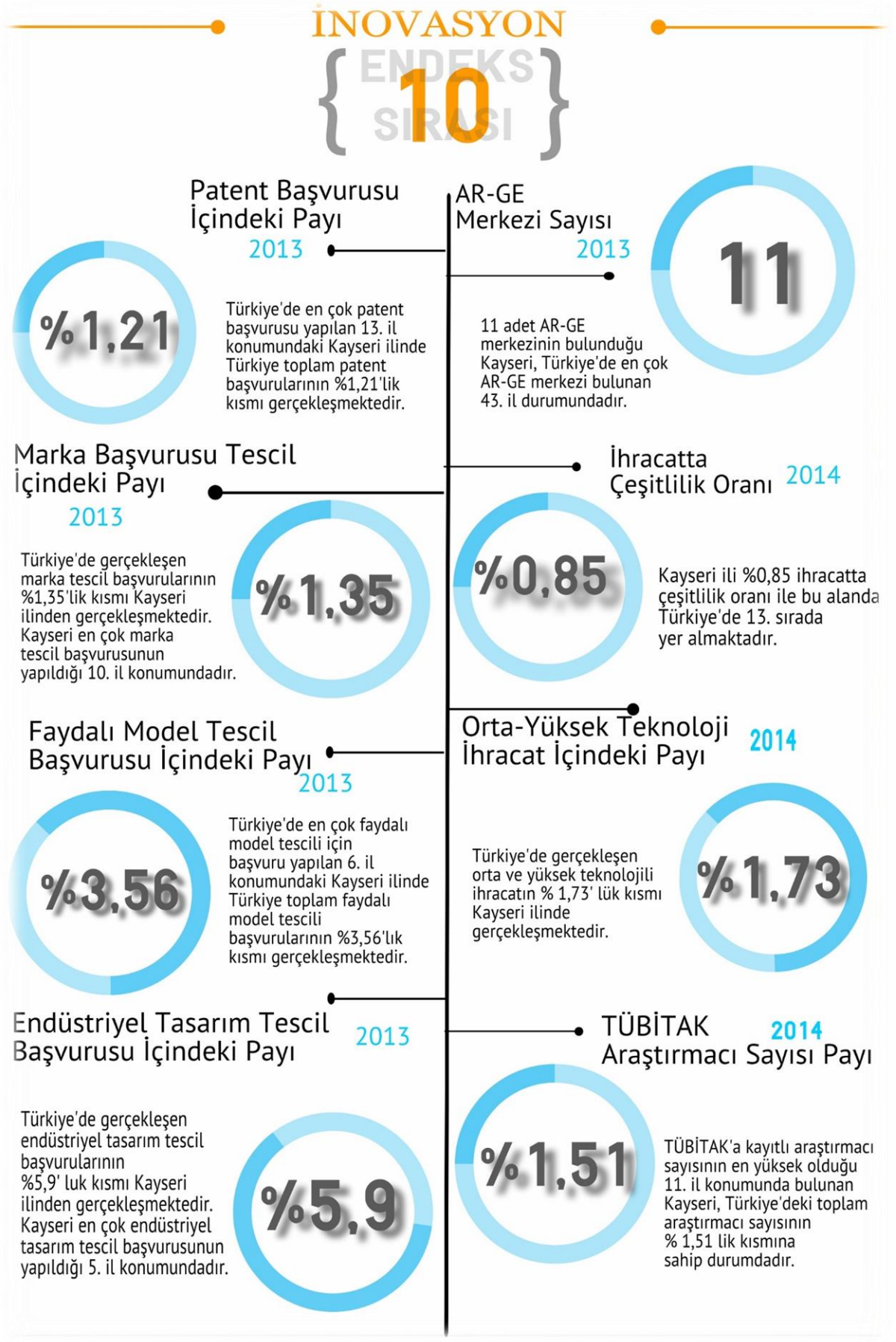
İlde bulunan canlı hayvanların toplam değeri olarak Kayseri Türkiye'de 15. sırada yer almaktadır. Türkiye'deki toplam canlı hayvan değerinin %1,84'lük kısmı Kayseri ilinde bulunmaktadır.

Organik Üretim Alanı

2013

Türkiye'de organik tarım yapılan 558.837 hektarlık alanın 81,7 hektarlık kısmı Kayseri ilinde yer almaktadır.

İNOVASYON
ENDEKS
SIRASI
10
Patent Başvurusu İçindeki Payı
2013
%1,21
Türkiye'de en çok patent başvurusu yapılan 13. il konumundaki Kayseri ilinde Türkiye toplam patent başvurularının %1,21'lik kısmı gerçekleşmektedir.
AR-GE Merkezi Sayısı
2013
11
11 adet AR-GE merkezinin bulunduğu Kayseri, Türkiye'de en çok AR-GE merkezi bulunan 43. il durumundadır.
Marka Başvurusu Tescil İçindeki Payı
2013
%1,35
Türkiye'de gerçekleşen marka tescil başvurularının %1,35'lik kısmı Kayseri ilinden gerçekleşmektedir. Kayseri en çok marka tescil başvurusunun yapıldığı 10. il konumundadır.
İhracatta Çeşitlilik Oranı 2014
%0,85
Kayseri ili %0,85 ihracatta çeşitlilik oranı ile bu alanda Türkiye'de 13. sırada yer almaktadır.
Faydalı Model Tescil Başvurusu İçindeki Payı
2013
%3,56
Türkiye'de en çok faydalı model tescili için başvuru yapılan 6. il konumundaki Kayseri ilinde Türkiye toplam faydalı model tescili başvurularının %3,56'lık kısmı gerçekleşmektedir.
Orta-Yüksek Teknoloji İhracat İçindeki Payı 2014
%1,73
Türkiye'de gerçekleşen orta ve yüksek teknolojili ihracatın % 1,73' lük kısmı Kayseri ilinde gerçekleşmektedir.
Endüstriyel Tasarım Tescil Başvurusu İçindeki Payı 2013
%5,9
Türkiye'de gerçekleşen endüstriyel tasarım tescil başvurularının %5,9' luk kısmı Kayseri ilinden gerçekleşmektedir. Kayseri en çok endüstriyel tasarım tescil başvurusunun yapıldığı 5. il konumundadır.
TÜBİTAK Araştırmacı Sayısı Payı 2014
%1,51
TÜBİTAK'a kayıtlı araştırmacı sayısının en yüksek olduğu 11. il konumunda bulunan Kayseri, Türkiye'deki toplam araştırmacı sayısının % 1,51 lik kısmına sahip durumdadır.

GİRİŞİMCİLİK

ENDEKS SIRASI **8**

Kurulan Firmalar İçindeki Payı

2014

Türkiye'de 2014 yılında yeni kurulan firmaların % 1,64' lük kısmı Kayseri ilinde kurulmuştur. Kayseri en fazla yeni firmanın kurulduğu 10. il durumundadır.

Fortune 500 Listesine Giren Firma Sayısı

2013

Fortune 500 listesinde Kayseri ilinden 13 adet firma yer almaktadır. Kayseri Fortune 500 listesinde en fazla firmaya sahip bulunan 7. il konumundadır.

Kapanan Firmalar İçindeki Payı

2014

2014 yılı içerisinde Türkiye'de kapanan firma sayısının en yüksek gerçekleştiği iller arasında Kayseri 15. sırada yer almaktadır. Türkiye'de 2014 yılı içerisinde kapanan firmaların % 1,35'lik kısmı Kayseri'de bulunmaktadır.

İSO 1000 Listesine Giren Firma Sayısı

2013

İSO 100 listesinde en fazla firmaya sahip olan 7. il konumundaki Kayseri ilinden İSO 1000 listesinde 27 adet firma yer almaktadır.

Yatırım Teşvik Belge Sayısı İçindeki Payı

2014

Türkiye'de 2014 yılı itibari ile en fazla yatırım teşvik belgesine sahip firmanın bulunduğu 12. il konumunda bulunan Kayseri, Türkiye'de mevcut yatırım teşvik belgelerinin %2,05' lik kısmına sahip bulunmaktadır.

Borsada İşlem Gören Şirket Sayısı İçindeki Payı

2014

Borsa İstanbul'da hisse senetleri işlem gören şirketlerin % 7 lik kısmı Kayseri ilinde bulunmaktadır. Kayseri borsaya kote firma sayısının en yüksek olduğu 6.il konumundadır.

YÜKSEK ÖĞRETİM

ENDEKS SIRASI **11**

Bin Kişi Başına Yüksek Lisans Mezunu Sayısı

2013

6,23

Türkiye'de 1.000 kişi başına düşen yüksek lisans mezunu sayısı 4,7 iken Kayseri'de bu rakam 6,23 düzeyindedir. Kayseri yüksek lisans mezunu nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu 12. il konumundadır.

Akademisyen Sayısı İçindeki Payı

2013

%1,8

Türkiye'deki akademisyenlerin %1,8'lik kısmı Kayseri'de bulunmaktadır. Kayseri en fazla akademisyene sahip bulunan 9. il konumundadır.

Bin Kişi Başına Doktora Mezunu Sayısı

2013

1,94

Doktora mezunu nüfusu yoğunluğunun en fazla olduğu 14. il konumundaki Kayseri'de her 1.000 kişiden ortalama 1,94' ü doktora mezunudur.

Akademisyen Başına Düşen Öğrenci Sayısı

2013

26,3

Türkiye'de akademisyen başına ortalama 43,9 öğrenci düşmektedir. Kayseri'de ise akademisyen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamalarının altında ve 26,3 düzeyinde gerçekleşmektedir.

Profesör Sayısı İçindeki Payı

2013

%14,93

Kayseri'de bulunan akademisyenlerin %14,93' lük kısmı profesör unvanına sahip bulunmaktadırlar. Bu oran Türkiye'de en yüksek 9. değer durumundadır.

Üniversite Öğrenci Sayısı İçindeki Payı

2014

%1

Kayseri Türkiye'de en fazla üniversite öğrencisinin bulunduğu 14. il konumundadır. Türkiye'deki mevcut üniversite öğrencilerinin %1'lik kısmı Kayseri ilinde eğitimlerini sürdürmektedir.

TEKNOLOJİK ALTYAPI

ENDEKS SIRASI **39**

Sabit Telefon Erişim Hat Sayısı Yoğunluğu

2012

6,17

Türkiye'de ortalama 8,84 kişiye bir adet sabit telefon erişim hattı düşerken, Kayseri'de 6,17 kişiye bir adet sabit telefon erişim hattı düşmektedir.

Fiber İnternet Abone Yoğunluğu

2012

148

Türkiye'de ortalama 879 kişiye bir adet fiber internet aboneliği düşerken, Kayseri'de 148 kişiye bir adet fiber internet aboneliği düşmektedir.

Mobil Telefon Abone Yoğunluğu

2012

1,29

Kayseri mobil telefon abone yoğunluğunun en yüksek gerçekleştiği 30. il durumundadır. Kayseri'de 1,29 kişiye bir adet mobil telefon aboneliği düşmektedir.

Fiber-Optik Kablo Altyapısı

2012

4,11

Kilometrekareye düşen fiber-optik kablo altyapısı uzunluğunun 4,11 km olduğu Kayseri bu alanda Türkiye ortalaması olan 4,62 km değerinin altında yer almaktadır.

Genişbant İnternet Abone Yoğunluğu

2012

5,46

Türkiye'de ortalama 4,93 kişiye bir adet genişbant internet aboneliği düşmektedir. Kayseri'de ise her 5,46 kişiye bir adet genişbant internet aboneliği düşmekte ve bu kriterde Türkiye'de 39. sırada yer almaktadır.

Mobil Genişbant İnternet Abone Yoğunluğu

2012

8,88

Kayseri Türkiye'de en mobil genişbant internet aboneliğinin en yoğun olduğu 23. il durumundadır. Kayseri'de her 8,88 kişiden biri mobil genişbant internet aboneliğine sahip bulunmaktadır.

EK 1: REKABET ENDEKSLERİ – 81 İL

Tablo 16. Rekabet Endeksi (Ana Endeks)

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	77,144
2	Ankara	50,437
3	İzmir	44,276
4	Kocaeli	38,109
5	Antalya	37,838
6	Bursa	37,306
7	Eskişehir	34,961
8	Konya	32,442
9	Adana	31,000
10	Muğla	30,473
11	Kayseri	30,355
12	Balıkesir	30,016
13	Tekirdağ	29,998
14	Trabzon	29,819
15	Samsun	29,543
16	Mersin	29,148
17	Aydın	29,080
18	Çanakkale	29,026
19	Denizli	28,744
20	Edirne	28,720
21	Sakarya	28,645
22	Yalova	28,296
23	Isparta	27,994
24	Gaziantep	27,273
25	Manisa	27,200
26	Kırklareli	26,681
27	Bolu	26,312
28	Rize	26,183
29	Kütahya	26,135
30	Sivas	26,035
31	Elazığ	26,002
32	Erzurum	25,975
33	Hatay	25,901
34	Zonguldak	25,757
35	Malatya	25,359
36	Karabük	25,293
37	Bilecik	25,064
38	Nevşehir	24,716
39	Düzce	24,711
40	Uşak	24,524

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Kırıkkale	24,384
42	Burdur	24,240
43	Erzincan	24,078
44	Amasya	23,922
45	Karaman	23,803
46	Afyonkarahisar	23,772
47	Artvin	23,563
48	Kırşehir	23,553
49	Sinop	23,311
50	Giresun	23,241
51	Tokat	22,957
52	Kastamonu	22,845
53	Niğde	22,816
54	Tunceli	22,776
55	Diyarbakır	22,772
56	Çorum	22,743
57	Ordu	22,320
58	Aksaray	22,300
59	Çankırı	22,256
60	Kahramanmaraş	22,023
61	Bartın	21,667
62	Osmaniye	21,478
63	Gümüşhane	21,202
64	Kars	20,664
65	Bayburt	20,644
66	Yozgat	20,292
67	Adıyaman	19,573
68	Kilis	19,350
69	Batman	18,983
70	Şanlıurfa	18,746
71	Van	18,695
72	Bingöl	18,579
73	Iğdır	18,531
74	Ardahan	18,427
75	Mardin	17,902
76	Siirt	17,298
77	Şırnak	16,924
78	Ağrı	16,809
79	Bitlis	16,624
80	Muş	14,959
81	Hakkari	13,522

Tablo 17. Demografik Yapı Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	81,246
2	Ankara	77,236
3	İzmir	69,311
4	Eskişehir	67,749
5	Antalya	63,254
6	Kocaeli	63,069
7	Bursa	60,525
8	Yalova	60,008
9	Tekirdağ	58,661
10	Kırklareli	56,850
11	Kayseri	55,652
12	Mersin	55,537
13	Muğla	55,340
14	Bilecik	55,117
15	Çanakkale	55,090
16	Edirne	55,082
17	Adana	54,852
18	Denizli	54,757
19	Isparta	54,609
20	Balıkesir	52,280
21	Sakarya	52,259
22	Kırıkkale	52,151
23	Tunceli	52,063
24	Aydın	51,821
25	Karabük	51,693
26	Bolu	51,207
27	Konya	50,032
28	Trabzon	49,690
29	Uşak	49,668
30	Samsun	49,600
31	Kırşehir	49,504
32	Rize	49,304
33	Kütahya	49,008
34	Burdur	48,622
35	Artvin	47,980
36	Manisa	47,951
37	Elazığ	47,618
38	Karaman	47,057
39	Düzce	46,810
40	Malatya	46,584
41	Amasya	46,358

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
42	Erzincan	46,350
43	Osmaniye	44,898
44	Gümüşhane	44,466
45	Hatay	44,251
46	Gaziantep	44,149
47	Giresun	44,010
48	Sivas	43,796
49	Nevşehir	43,285
50	Tokat	42,357
51	Zonguldak	42,134
52	Afyonkarahisar	41,486
53	Kilis	39,545
54	Çankırı	39,538
55	Bayburt	39,517
56	Niğde	39,344
57	Çorum	39,216
58	Erzurum	38,925
59	Ordu	38,820
60	Sinop	38,263
61	Kahramanmaraş	37,565
62	Aksaray	37,517
63	Yozgat	36,790
64	Bartın	36,739
65	Kastamonu	35,799
66	Adıyaman	34,455
67	Diyarbakır	32,575
68	Batman	31,547
69	Bingöl	30,949
70	Iğdır	30,452
71	Kars	29,221
72	Hakkari	29,064
73	Ardahan	27,584
74	Bitlis	25,200
75	Van	24,205
76	Mardin	23,135
77	Siirt	22,604
78	Şanlıurfa	21,068
79	Şırnak	20,178
80	Ağrı	19,511
81	Muş	17,098

Tablo 18. Altyapı Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	Ankara	88,159
2	Eskişehir	78,488
3	İstanbul	77,638
4	Karaman	77,536
5	Konya	77,462
6	Adana	76,449
7	Yalova	74,824
8	Sivas	74,748
9	Kocaeli	74,421
10	Trabzon	72,740
11	Mersin	72,297
12	Kayseri	72,123
13	Bursa	72,104
14	Diyarbakır	71,069
15	Nevşehir	70,718
16	Edirne	70,502
17	Aksaray	70,290
18	Kırklareli	69,985
19	Rize	68,590
20	Karabük	68,162
21	Bolu	67,780
22	İzmir	67,505
23	Isparta	67,185
24	Kilis	66,998
25	Çorum	66,552
26	Düzce	66,138
27	Zonguldak	66,055
28	Elazığ	66,051
29	Erzurum	65,334
30	Sinop	65,257
31	Kütahya	65,181
32	Samsun	65,122
33	Antalya	65,105
34	Giresun	65,099
35	Uşak	64,637
36	Şanlıurfa	64,498
37	Gaziantep	64,269
38	Niğde	64,215
39	Balıkesir	63,760
40	Bayburt	62,659

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Sakarya	61,440
42	Çankırı	60,831
43	Erzincan	60,789
44	Kırıkkale	60,211
45	Çanakkale	59,158
46	Gümüşhane	59,071
47	Tokat	58,914
48	Manisa	58,707
49	Denizli	58,267
50	Batman	58,220
51	Kırşehir	57,887
52	Afyonkarahisar	56,857
53	Aydın	56,476
54	Adıyaman	55,820
55	Siirt	55,801
56	Bartın	55,778
57	Kars	55,503
58	Kastamonu	54,973
59	Osmaniye	54,887
60	Bilecik	54,821
61	Tekirdağ	53,129
62	Yozgat	53,102
63	Amasya	53,073
64	Burdur	52,984
65	Ordu	52,589
66	Hatay	52,451
67	Van	52,064
68	Malatya	51,674
69	Kahramanmaraş	51,429
70	Muğla	50,561
71	Artvin	50,345
72	Tunceli	47,623
73	Mardin	46,573
74	Şırnak	45,050
75	Ardahan	44,936
76	Ağrı	44,140
77	Bingöl	41,133
78	Iğdır	33,960
79	Bitlis	33,558
80	Muş	33,362
81	Hakkari	13,153

Tablo 19. Ulaşım Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	87,130
2	İzmir	53,907
3	Ankara	49,465
4	Antalya	48,701
5	Adana	45,643
6	Muğla	45,130
7	Balıkesir	43,062
8	Samsun	42,984
9	Hatay	42,372
10	Zonguldak	41,609
11	Bursa	40,260
12	Trabzon	40,045
13	Tekirdağ	39,741
14	Eskişehir	38,175
15	Kocaeli	36,333
16	Çanakkale	36,267
17	Konya	35,234
18	Kastamonu	34,519
19	Kütahya	33,270
20	Sinop	32,549
21	Gaziantep	32,465
22	Sakarya	30,823
23	Amasya	30,145
24	Kayseri	30,025
25	Elazığ	29,978
26	Malatya	28,541
27	Şanlıurfa	28,104
28	Erzurum	28,065
29	Diyarbakır	27,413
30	Iğdır	27,026
31	Erzincan	26,533
32	Batman	26,385
33	Muş	26,251
34	Tokat	26,183
35	Sivas	25,946
36	Mardin	25,584
37	Kars	25,117
38	Ağrı	25,089
39	Kahramanmaraş	24,103
40	Bingöl	23,064

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Şırnak	22,668
42	Adıyaman	21,981
43	Siirt	21,600
44	Uşak	20,631
45	Mersin	20,537
46	Edirne	20,481
47	Aydın	19,547
48	Nevşehir	19,286
49	Rize	18,431
50	Yalova	18,298
51	Kırklareli	18,245
52	Van	17,679
53	Ordu	17,589
54	Isparta	16,340
55	Artvin	16,324
56	Denizli	15,415
57	Bartın	15,376
58	Giresun	14,770
59	Bilecik	11,673
60	Aksaray	11,098
61	Afyonkarahisar	9,618
62	Kırıkkale	9,468
63	Düzce	9,408
64	Manisa	8,577
65	Niğde	7,076
66	Karabük	6,911
67	Çankırı	6,397
68	Osmaniye	5,792
69	Yozgat	5,559
70	Kilis	4,604
71	Bolu	4,344
72	Karaman	4,331
73	Bitlis	4,248
74	Burdur	4,202
75	Kırşehir	4,061
76	Çorum	3,869
77	Hakkari	2,842
78	Bayburt	2,676
79	Ardahan	1,680
80	Tunceli	1,352
81	Gümüşhane	1,208

Tablo 20. Sağlık Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	65,698
2	Ankara	64,756
3	İzmir	46,151
4	Trabzon	44,969
5	Edirne	43,816
6	Antalya	43,663
7	Bolu	43,162
8	Isparta	43,020
9	Konya	42,495
10	Erzurum	41,058
11	Eskişehir	40,705
12	Samsun	40,668
13	Kayseri	39,693
14	Rize	38,128
15	Adana	37,315
16	Bursa	37,241
17	Elazığ	37,240
18	Diyarbakır	36,749
19	Manisa	36,229
20	Aydın	36,125
21	Malatya	36,112
22	Kocaeli	35,790
23	Giresun	35,632
24	Tokat	35,592
25	Kırıkkale	35,576
26	Sivas	35,452
27	Gaziantep	35,327
28	Denizli	34,586
29	Hatay	34,271
30	Tekirdağ	33,923
31	Zonguldak	33,538
32	Şanlıurfa	33,402
33	Van	33,375
34	Yalova	33,076
35	Muğla	32,968
36	Balıkesir	32,870
37	Karabük	31,926
38	Ordu	31,893
39	Mersin	31,842
40	Düzce	31,547
41	Kırşehir	31,498

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
42	Çanakkale	31,387
43	Bayburt	31,319
44	Yozgat	31,315
45	Afyonkarahisar	31,162
46	Amasya	31,113
47	Kahramanmaraş	31,104
48	Tunceli	31,059
49	Gümüşhane	30,543
50	Kastamonu	30,112
51	Sakarya	30,013
52	Erzincan	30,003
53	Siirt	29,831
54	Batman	29,586
55	Kars	29,443
56	Şırnak	29,439
57	Bitlis	29,416
58	Nevşehir	29,373
59	Niğde	29,307
60	Osmaniye	29,298
61	Uşak	29,287
62	Çankırı	29,150
63	Çorum	29,092
64	Burdur	28,688
65	Muş	27,433
66	Artvin	27,352
67	Ağrı	26,784
68	Karaman	26,673
69	Aksaray	26,654
70	Iğdır	25,898
71	Adıyaman	25,824
72	Kütahya	25,728
73	Bartın	25,706
74	Mardin	25,702
75	Ardahan	25,372
76	Sinop	25,318
77	Kırklareli	24,906
78	Bilecik	23,141
79	Hakkari	22,896
80	Bingöl	22,791
81	Kilis	17,988

Tablo 21. Eğitim Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	Ankara	78,57
2	Eskişehir	71,84
3	İzmir	67,54
4	İstanbul	66,57
5	Isparta	65,95
6	Edirne	65,48
7	Antalya	62,90
8	Denizli	60,44
9	Muğla	60,44
10	Çanakkale	60,04
11	Karabük	59,84
12	Tunceli	59,67
13	Yalova	59,46
14	Kırklareli	59,37
15	Trabzon	59,07
16	Bilecik	58,81
17	Bursa	58,21
18	Burdur	58,20
19	Bolu	57,84
20	Aydın	57,79
21	Balıkesir	57,77
22	Bartın	57,11
23	Nevşehir	56,57
24	Kütahya	56,50
25	Kırıkkale	56,22
26	Amasya	55,32
27	Rize	55,24
28	Kocaeli	54,85
29	Erzincan	54,75
30	Kırşehir	54,05
31	Karaman	53,98
32	Tekirdağ	53,47
33	Uşak	53,14
34	Kayseri	52,61
35	Artvin	52,48
36	Sinop	52,46
37	Kastamonu	52,39
38	Mersin	51,93
39	Samsun	51,91
40	Giresun	51,76

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Sakarya	51,29
42	Zonguldak	51,10
43	Malatya	50,94
44	Konya	50,59
45	Manisa	50,50
46	Düzce	50,02
47	Bayburt	49,83
48	Niğde	49,19
49	Sivas	48,70
50	Adana	47,72
51	Afyonkarahisar	46,80
52	Erzurum	46,61
53	Elazığ	46,45
54	Osmaniye	46,03
55	Çorum	45,54
56	Çankırı	43,87
57	Tokat	43,68
58	Ordu	43,21
59	Gümüşhane	42,59
60	Kilis	42,48
61	Aksaray	41,91
62	Hatay	41,56
63	Yozgat	39,96
64	Ardahan	38,87
65	Kahramanmaraş	38,39
66	Iğdır	35,80
67	Adıyaman	35,13
68	Kars	34,42
69	Gaziantep	33,93
70	Bitlis	33,65
71	Siirt	32,81
72	Bingöl	30,69
73	Diyarbakır	29,32
74	Batman	28,80
75	Mardin	24,92
76	Şanlıurfa	24,59
77	Muş	22,55
78	Ağrı	20,68
79	Van	20,31
80	Şırnak	19,37
81	Hakkari	17,53

Tablo 22. Sosyal Yaşam Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	76,278
2	Ankara	46,044
3	İzmir	33,421
4	Eskişehir	29,494
5	Kocaeli	28,858
6	Bursa	27,860
7	Konya	26,818
8	Adana	26,445
9	Antalya	26,394
10	Trabzon	26,174
11	Sinop	24,742
12	Balıkesir	24,396
13	Sakarya	24,328
14	Kayseri	24,124
15	Muğla	23,819
16	Yalova	23,796
17	Aydın	23,242
18	Samsun	23,231
19	Karabük	23,209
20	Kütahya	22,956
21	Zonguldak	22,941
22	Artvin	22,655
23	Malatya	21,881
24	Erzurum	21,827
25	Bayburt	21,783
26	Denizli	21,453
27	Kırklareli	21,255
28	Manisa	21,189
29	Çankırı	21,148
30	Çanakkale	21,125
31	Tunceli	21,058
32	Bilecik	20,762
33	Edirne	20,705
34	Nevşehir	20,492
35	Rize	19,775
36	Kastamonu	19,728
37	Sivas	19,536
38	Düzce	19,396
39	Kırşehir	19,122
40	Afyonkarahisar	19,101

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Mersin	18,803
42	Erzincan	18,391
43	Isparta	18,374
44	Bolu	18,353
45	Karaman	18,221
46	Uşak	18,099
47	Bitlis	17,180
48	Ordu	17,020
49	Yozgat	16,698
50	Amasya	16,273
51	Çorum	16,211
52	Kırıkkale	16,104
53	Burdur	15,964
54	Hatay	15,616
55	Aksaray	15,566
56	Bartın	15,392
57	Tekirdağ	15,325
58	Kilis	14,988
59	Ardahan	14,894
60	Gümüşhane	14,882
61	Tokat	14,489
62	Niğde	13,949
63	Elazığ	13,806
64	Gaziantep	13,586
65	Kahramanmaraş	13,287
66	Diyarbakır	12,433
67	Osmaniye	12,110
68	Giresun	12,040
69	Iğdır	11,564
70	Batman	10,686
71	Adıyaman	10,399
72	Bingöl	9,876
73	Van	9,616
74	Muş	8,180
75	Siirt	7,970
76	Mardin	7,626
77	Kars	7,619
78	Hakkari	7,446
79	Şanlıurfa	7,081
80	Şırnak	5,583
81	Ağrı	4,900

Tablo 23. Makroekonomi Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	81,733
2	Ankara	39,375
3	Kocaeli	32,836
4	İzmir	31,859
5	Antalya	21,423
6	Bursa	19,849
7	Tunceli	16,985
8	Tekirdağ	16,157
9	Mersin	15,991
10	Konya	15,858
11	Çanakkale	15,756
12	Muğla	15,176
13	Manisa	14,610
14	Denizli	14,464
15	Aydın	14,237
16	Kayseri	14,127
17	Hatay	13,965
18	Gaziantep	13,776
19	Adana	13,736
20	Samsun	13,599
21	Zonguldak	13,478
22	Sakarya	12,963
23	Artvin	12,936
24	Balıkesir	12,916
25	Eskişehir	12,847
26	Kırklareli	12,812
27	Kütahya	12,546
28	Yalova	12,282
29	Afyonkarahisar	12,251
30	Bilecik	12,215
31	Karabük	12,185
32	Edirne	11,985
33	Uşak	11,948
34	Burdur	11,923
35	Ardahan	11,691
36	Elazığ	11,689
37	Karaman	11,670
38	Bingöl	11,583
39	Malatya	11,392
40	Bolu	11,347

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Ağrı	11,064
42	Ordu	11,039
43	Çorum	11,020
44	Kahramanmaraş	11,013
45	Trabzon	10,958
46	Rize	10,957
47	Kars	10,817
48	Sivas	10,694
49	Isparta	10,692
50	Tokat	10,585
51	Giresun	10,506
52	Kastamonu	10,491
53	Gümüşhane	10,384
54	Erzincan	10,350
55	Şırnak	10,308
56	Kırıkkale	10,295
57	Bartın	10,286
58	Amasya	10,274
59	Iğdır	10,184
60	Düzce	10,163
61	Yozgat	10,107
62	Sinop	10,076
63	Çankırı	10,036
64	Osmaniye	9,978
65	Aksaray	9,833
66	Erzurum	9,777
67	Şanlıurfa	9,737
68	Bayburt	9,668
69	Nevşehir	9,484
70	Niğde	9,280
71	Van	9,255
72	Mardin	8,808
73	Kırşehir	8,788
74	Diyarbakır	8,721
75	Hakkari	8,557
76	Muş	8,465
77	Bitlis	8,190
78	Adıyaman	7,651
79	Kilis	7,476
80	Siirt	6,795
81	Batman	6,129

Tablo 24. Dış Ticaret-Sanayi Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	92,402
2	İzmir	33,195
3	Kocaeli	27,078
4	Bursa	23,643
5	Ankara	14,929
6	Tekirdağ	12,340
7	Gaziantep	10,666
8	Mersin	10,605
9	Antalya	9,955
10	Hatay	9,249
11	Adana	8,071
12	Samsun	7,386
13	Manisa	7,372
14	Konya	7,169
15	Balıkesir	6,801
16	Denizli	6,558
17	Trabzon	6,387
18	Muğla	6,188
19	Sakarya	5,971
20	Kayseri	5,504
21	Aydın	4,907
22	Çanakkale	4,515
23	Zonguldak	4,303
24	Afyonkarahisar	4,255
25	Kastamonu	3,450
26	Sivas	3,217
27	Kahramanmaraş	3,195
28	Mardin	3,184
29	Ordu	3,119
30	Rize	3,056
31	Eskişehir	2,939
32	Kütahya	2,866
33	Şanlıurfa	2,792
34	Kırklareli	2,755
35	Bilecik	2,562
36	Edirne	2,485
37	Giresun	2,451
38	Sinop	2,202
39	Tokat	2,172
40	Yozgat	2,071

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Bolu	2,027
42	Malatya	2,027
43	Van	2,022
44	Şırnak	1,946
45	Amasya	1,868
46	Düzce	1,840
47	Uşak	1,722
48	Kırşehir	1,692
49	Diyarbakır	1,656
50	Adıyaman	1,630
51	Çorum	1,619
52	Çankırı	1,541
53	Erzurum	1,536
54	Burdur	1,524
55	Bartın	1,514
56	Nevşehir	1,445
57	Isparta	1,431
58	Elazığ	1,386
59	Yalova	1,250
60	Osmaniye	1,159
61	Artvin	1,150
62	Erzincan	1,138
63	Hakkari	1,041
64	Muş	1,028
65	Niğde	0,967
66	Aksaray	0,956
67	Ağrı	0,924
68	Karaman	0,915
69	Kırıkkale	0,897
70	Karabük	0,877
71	Bitlis	0,822
72	Kilis	0,706
73	Batman	0,691
74	Bingöl	0,679
75	Kars	0,593
76	Ardahan	0,579
77	Iğdır	0,460
78	Gümüşhane	0,383
79	Siirt	0,226
80	Bayburt	0,221
81	Tunceli	0,218

Tablo 25. Finansal Piyasalar Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	93,227
2	Ankara	45,810
3	İzmir	29,082
4	Antalya	26,306
5	Bursa	24,063
6	Kocaeli	23,935
7	Gaziantep	22,477
8	Denizli	21,192
9	Muğla	20,762
10	Tekirdağ	20,583
11	Adana	18,799
12	Eskişehir	18,267
13	Edirne	18,120
14	Kırklareli	17,946
15	Mersin	17,874
16	Konya	17,824
17	Yalova	17,637
18	Manisa	17,217
19	Hatay	17,202
20	Aydın	17,061
21	Balıkesir	16,900
22	Kırşehir	16,808
23	Rize	16,771
24	Trabzon	16,758
25	Kayseri	16,262
26	Samsun	16,028
27	Sakarya	15,679
28	Kahramanmaraş	15,319
29	Karabük	15,274
30	Çorum	14,912
31	Amasya	14,890
32	Karaman	14,766
33	Artvin	14,612
34	Isparta	14,481
35	Nevşehir	14,478
36	Bolu	14,293
37	Bilecik	14,167
38	Uşak	13,979
39	Niğde	13,941
40	Malatya	13,897

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Düzce	13,756
42	Tunceli	13,715
43	Burdur	13,670
44	Ordu	13,654
45	Çanakkale	13,531
46	Sinop	13,430
47	Elazığ	13,220
48	Erzurum	13,033
49	Siirt	13,031
50	Zonguldak	13,008
51	Erzincan	12,991
52	Afyonkarahisar	12,943
53	Çankırı	12,890
54	Ardahan	12,819
55	Bartın	12,664
56	Giresun	12,637
57	Osmaniye	12,525
58	Şanlıurfa	12,509
59	Kilis	12,163
60	Sivas	12,144
61	Diyarbakır	12,137
62	Mardin	12,093
63	Kütahya	12,020
64	Van	11,963
65	Kastamonu	11,783
66	Bitlis	11,698
67	Kırıkkale	10,981
68	Iğdır	10,957
69	Yozgat	10,800
70	Bingöl	10,785
71	Adıyaman	10,683
72	Kars	10,555
73	Bayburt	10,350
74	Gümüşhane	10,227
75	Şırnak	10,094
76	Aksaray	10,026
77	Muş	9,892
78	Tokat	8,813
79	Hakkari	8,004
80	Ağrı	6,768
81	Batman	5,440

Tablo 26. Turizm Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	Antalya	86,580
2	İstanbul	47,911
3	Muğla	43,980
4	Aydın	29,001
5	İzmir	28,873
6	Nevşehir	20,270
7	Ankara	19,215
8	Balıkesir	16,875
9	Kocaeli	16,496
10	Bursa	16,329
11	Osmaniye	15,571
12	Afyonkarahisar	15,560
13	Trabzon	15,333
14	Çanakkale	15,070
15	Konya	15,061
16	Malatya	14,670
17	Mersin	14,622
18	Yalova	14,250
19	Adana	14,197
20	Gaziantep	13,740
21	Denizli	13,628
22	Erzurum	13,459
23	Eskişehir	13,199
24	Samsun	12,850
25	Şanlıurfa	12,809
26	Düzce	12,673
27	Kayseri	11,804
28	Bolu	11,793
29	Hatay	11,677
30	Sakarya	11,645
31	Diyarbakır	11,440
32	Tekirdağ	10,531
33	Mardin	10,400
34	Şırnak	10,331
35	Ordu	10,008
36	Kahramanmaraş	9,776
37	Edirne	9,699
38	Isparta	9,638
39	Van	9,608
40	Kırklareli	9,492

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Çorum	9,436
42	Aksaray	9,010
43	Zonguldak	8,860
44	Gümüşhane	7,651
45	Manisa	7,144
46	Karaman	6,603
47	Sivas	6,600
48	Çankırı	6,519
49	Uşak	6,454
50	Bilecik	6,396
51	Batman	6,358
52	Kastamonu	6,128
53	Karabük	5,914
54	Niğde	5,777
55	Kütahya	5,769
56	Rize	5,724
57	Tunceli	5,700
58	Elazığ	5,625
59	Kars	5,572
60	Burdur	5,561
61	Bingöl	5,464
62	Kırşehir	5,407
63	Giresun	5,227
64	Muş	5,118
65	Kırıkkale	5,097
66	Sinop	5,097
67	Artvin	5,072
68	Amasya	5,023
69	Tokat	4,959
70	Yozgat	4,957
71	Ardahan	4,603
72	Iğdır	4,384
73	Bitlis	4,356
74	Hakkari	4,327
75	Adıyaman	4,169
76	Ağrı	4,075
77	Bartın	4,047
78	Erzincan	4,042
79	Kilis	0,075
80	Bayburt	0,049
81	Siirt	0,037

Tablo 27. Tarım Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	Konya	44,150
2	Van	37,911
3	Erzurum	34,508
4	Manisa	32,755
5	Kars	31,586
6	İzmir	28,116
7	Ağrı	26,492
8	Sivas	26,383
9	Muş	26,006
10	Samsun	25,914
11	Ardahan	25,566
12	Şanlıurfa	25,545
13	Aydın	25,368
14	Balıkesir	23,109
15	Antalya	20,937
16	Çanakkale	19,479
17	Niğde	18,245
18	Burdur	18,145
19	Karaman	18,033
20	Ankara	17,541
21	Yozgat	16,810
22	Afyonkarahisar	16,727
23	Mersin	16,658
24	Adana	16,429
25	Aksaray	15,409
26	Denizli	15,274
27	Kırklareli	15,116
28	Diyarbakır	14,795
29	Edirne	14,682
30	Muğla	13,627
31	Kastamonu	13,577
32	Bolu	13,571
33	Elazığ	13,454
34	Çorum	13,307
35	Kayseri	12,787
36	Isparta	12,522
37	Tokat	12,469
38	Bursa	11,811
39	Ordu	11,515
40	Eskişehir	11,312

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Malatya	11,214
42	Çankırı	10,995
43	Mardin	10,985
44	Artvin	10,829
45	Erzincan	10,722
46	Kırşehir	10,581
47	Bitlis	10,348
48	Uşak	10,188
49	Bayburt	10,154
50	Amasya	9,958
51	Kütahya	9,714
52	Kahramanmaraş	9,679
53	Tekirdağ	9,269
54	Bingöl	8,997
55	Rize	8,909
56	Nevşehir	8,805
57	Sakarya	8,660
58	Hatay	8,521
59	Gaziantep	8,429
60	Sinop	8,216
61	Siirt	7,999
62	Tunceli	7,989
63	Gümüşhane	7,919
64	Iğdır	7,296
65	Kilis	7,142
66	Trabzon	7,078
67	Giresun	6,858
68	Batman	6,534
69	Kırıkkale	6,489
70	Adıyaman	6,300
71	Osmaniye	6,152
72	Bilecik	5,625
73	Bartın	5,097
74	Hakkari	4,677
75	Düzce	4,487
76	Zonguldak	4,261
77	Kocaeli	3,676
78	Şırnak	3,649
79	Karabük	2,537
80	İstanbul	2,412
81	Yalova	2,080

Tablo 28. İnovasyon Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	79,727
2	Ankara	48,278
3	Bursa	29,308
4	İzmir	28,304
5	Kocaeli	27,098
6	Eskişehir	22,609
7	Konya	21,233
8	Antalya	18,911
9	Sakarya	18,735
10	Kayseri	17,177
11	Aydın	16,711
12	Balıkesir	16,319
13	Manisa	14,876
14	Diyarbakır	14,753
15	Adana	14,374
16	Gaziantep	14,088
17	Denizli	13,580
18	Çorum	13,049
19	Samsun	12,563
20	Düzce	12,187
21	Tekirdağ	12,131
22	Mersin	11,989
23	Burdur	11,725
24	Hatay	11,385
25	Rize	11,240
26	Isparta	11,220
27	Bitlis	11,150
28	Çankırı	10,976
29	Sivas	10,958
30	Trabzon	10,775
31	Ağrı	10,700
32	Aksaray	10,359
33	Bilecik	10,251
34	Çanakkale	9,965
35	Yalova	9,841
36	Erzurum	9,434
37	Niğde	9,402
38	Şanlıurfa	9,209
39	Muğla	9,014
40	Mardin	8,904

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Kütahya	8,874
42	Nevşehir	8,832
43	Van	8,808
44	Bingöl	8,649
45	Artvin	8,557
46	Kahramanmaraş	8,542
47	Bolu	8,458
48	Malatya	8,322
49	Amasya	8,075
50	Edirne	8,070
51	Kırklareli	8,048
52	Karaman	8,006
53	Şırnak	7,941
54	Kars	7,862
55	Batman	7,839
56	Elazığ	7,717
57	Afyonkarahisar	7,598
58	Kırıkkale	7,551
59	Kilis	7,332
60	Hakkari	7,018
61	Karabük	6,742
62	Giresun	6,602
63	Iğdır	6,507
64	Ordu	6,363
65	Adıyaman	5,969
66	Zonguldak	5,938
67	Gümüşhane	5,824
68	Osmaniye	5,808
69	Bartın	5,802
70	Tokat	5,749
71	Kırşehir	5,739
72	Yozgat	5,671
73	Ardahan	5,497
74	Uşak	5,415
75	Erzincan	5,406
76	Siirt	5,336
77	Tunceli	4,921
78	Kastamonu	4,844
79	Sinop	3,976
80	Muş	3,826
81	Bayburt	2,457

Tablo 29. Girişimcilik Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	85,000
2	İzmir	28,608
3	Bursa	27,636
4	Ankara	27,224
5	Gaziantep	24,593
6	Kocaeli	24,480
7	Konya	21,725
8	Kayseri	20,339
9	Manisa	19,480
10	Antalya	19,475
11	Tekirdağ	19,214
12	Denizli	18,904
13	Adana	18,865
14	Diyarbakır	18,327
15	Kahramanmaraş	18,311
16	Mersin	18,045
17	Hatay	18,038
18	Sakarya	17,453
19	Şanlıurfa	17,321
20	Muğla	17,267
21	Balıkesir	17,253
22	Batman	16,973
23	Samsun	16,713
24	Mardin	16,659
25	Sivas	16,637
26	Aydın	16,576
27	Eskişehir	16,485
28	Trabzon	16,484
29	Niğde	16,473
30	Düzce	16,439
31	Afyonkarahisar	16,439
32	Ordu	16,230
33	Karabük	16,083
34	Isparta	16,080
35	Bolu	16,060
36	Adıyaman	16,059
37	Elazığ	16,042
38	Malatya	16,041
39	Erzurum	15,985
40	Karaman	15,979
41	Kastamonu	15,936
42	Burdur	15,872
43	Kütahya	15,868
44	Uşak	15,818
45	Çanakkale	15,760
46	Osmaniye	15,745
47	Çankırı	15,743
48	Yalova	15,726
49	Van	15,716
50	Nevşehir	15,691
51	Ağrı	15,687
52	Aksaray	15,666
53	Tokat	15,646
54	Yozgat	15,644
55	Giresun	15,637
56	Amasya	15,636
57	Zonguldak	15,632
58	Bilecik	15,602
59	Şırnak	15,545
60	Bitlis	15,507
61	Kırıkkale	15,501
62	Siirt	15,450
63	Çorum	15,439
64	Muş	15,411
65	Kırklareli	15,379
66	Edirne	15,341
67	Kırşehir	15,334
68	Kars	15,287
69	Rize	15,263
70	Erzincan	15,237
71	Bingöl	15,223
72	Kilis	15,220
73	Bartın	15,209
74	Sinop	15,195
75	Iğdır	15,155
76	Gümüşhane	15,149
77	Artvin	15,106
78	Ardahan	15,029
79	Tunceli	15,005
80	Hakkari	15,004
81	Bayburt	15,002

Tablo 30. Yükseköğretim Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	Ankara	80,938
2	İstanbul	61,722
3	Eskişehir	57,770
4	İzmir	48,898
5	Elazığ	42,066
6	Trabzon	41,242
7	Isparta	41,223
8	Edirne	40,133
9	Bursa	39,470
10	Erzurum	39,308
11	Kayseri	37,758
12	Konya	36,542
13	Çanakkale	35,897
14	Bolu	35,205
15	Sakarya	34,940
16	Malatya	34,027
17	Antalya	33,530
18	Denizli	33,507
19	Kocaeli	33,137
20	Samsun	32,712
21	Kırıkkale	32,339
22	Karabük	32,089
23	Aydın	31,691
24	Adana	31,527
25	Tekirdağ	31,401
26	Yalova	30,857
27	Muğla	30,688
28	Niğde	30,572
29	Sivas	30,562
30	Kütahya	30,317
31	Balıkesir	29,766
32	Afyonkarahisar	28,624
33	Rize	28,453
34	Burdur	28,334
35	Zonguldak	28,256
36	Mersin	27,932
37	Erzincan	27,813
38	Düzce	27,730
39	Kırşehir	26,226
40	Tokat	26,180

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
41	Manisa	26,095
42	Diyarbakır	25,690
43	Çankırı	25,383
44	Bilecik	25,076
45	Kahramanmaraş	24,839
46	Gaziantep	24,579
47	Aksaray	24,532
48	Bartın	24,244
49	Gümüşhane	22,980
50	Tunceli	22,807
51	Uşak	22,697
52	Giresun	22,563
53	Kars	22,552
54	Sinop	22,472
55	Çorum	22,351
56	Nevşehir	22,306
57	Şanlıurfa	22,210
58	Kastamonu	21,853
59	Ordu	21,669
60	Artvin	21,620
61	Hatay	21,313
62	Kırklareli	21,234
63	Karaman	20,671
64	Bingöl	20,525
65	Kilis	19,727
66	Van	19,647
67	Adıyaman	19,195
68	Yozgat	18,673
69	Amasya	18,442
70	Bayburt	18,430
71	Osmaniye	17,524
72	Iğdır	17,198
73	Ardahan	16,545
74	Batman	15,516
75	Siirt	14,190
76	Mardin	13,712
77	Şırnak	13,588
78	Muş	13,312
79	Ağrı	13,252
80	Bitlis	13,062
81	Hakkari	11,583

Tablo 31. Teknolojik Altyapı Endeksi

Sıra No.	İl	Endeks Skoru
1	İstanbul	99,925
2	Kocaeli	96,306
3	Ankara	95,000
4	İzmir	94,900
5	Yalova	93,846
6	Bursa	92,800
7	Antalya	92,228
8	Trabzon	91,720
9	Tekirdağ	91,147
10	Muğla	91,085
11	Eskişehir	90,826
12	Sakarya	90,466
13	Zonguldak	90,246
14	Düzce	89,736
15	Edirne	89,711
16	Çanakkale	89,423
17	Rize	89,356
18	Bilecik	89,016
19	Bartın	88,806
20	Sinop	88,153
21	Adana	88,147
22	Balıkesir	88,006
23	Kırşehir	87,982
24	Bolu	87,759
25	Samsun	87,669
26	Denizli	87,394
27	Aydın	87,307
28	Isparta	86,926
29	Karabük	86,859
30	Amasya	86,731
31	Nevşehir	86,289
32	Kırklareli	86,190
33	Mersin	85,846
34	Giresun	85,765
35	Uşak	85,729
36	Kütahya	85,630
37	Ordu	85,479
38	Manisa	85,239
39	Kayseri	84,558
40	Burdur	84,377
41	Elazığ	83,704
42	Gaziantep	83,532
43	Kastamonu	83,191
44	Erzincan	83,090
45	Kırıkkale	82,873
46	Artvin	82,820
47	Hatay	82,673
48	Afyonkarahisar	82,420
49	Bayburt	81,440
50	Çorum	81,377
51	Malatya	81,272
52	Aksaray	81,230
53	Niğde	80,799
54	Konya	80,653
55	Iğdır	80,200
56	Tokat	79,851
57	Osmaniye	79,561
58	Çankırı	79,361
59	Şırnak	79,089
60	Erzurum	78,734
61	Sivas	77,725
62	Ardahan	77,560
63	Gümüşhane	77,297
64	Yozgat	76,362
65	Kars	75,947
66	Adıyaman	75,546
67	Siirt	74,727
68	Batman	73,464
69	Karaman	72,265
70	Diyarbakır	70,644
71	Mardin	69,966
72	Kahramanmaraş	69,224
73	Bingöl	68,167
74	Bitlis	65,850
75	Tunceli	65,030
76	Ağrı	60,085
77	Kilis	59,369
78	Hakkari	57,885
79	Van	53,967
80	Muş	48,059
81	Şanlıurfa	31,260

EK 2: REKABET VERİTABANI

TEMEL GÖSTERGELER				
ANA KATEGORİ	ALT KATEGORİ	VERİ	Kaynak	Yıl
Demografik	Nüfus ve Yoğunluk	Toplam Nüfus	TÜİK	2014
		Yüzölçümü (km2)	Harita Genel Komutanlığı	2014
		Hanehalkı Ortalama Büyüklüğü	TÜİK	2014
		Nüfus Yoğunluğu	TÜİK	2014
		2009-2014 Nüfus Artış Hızı	TÜİK	2009-2014
		0-14 Yaş Grubu/Nüfus	TÜİK	2014
		15-64 Yaş Grubu/Nüfus	TÜİK	2014
		65 Yaş ve Üzeri/Nüfus	TÜİK	2014
	Göç ve Şehirleşme	Şehirleşme Oranı	TÜİK	2012
		Aldığı Göç Sayısı/Nüfus	TÜİK	2013
		Verdiği Göç Sayısı/Nüfus	TÜİK	2013
		Net Göç Hızı	TÜİK	2013
	Eğitim Demografisi	Okur-Yazar Oranı	TÜİK	2013
		Okur-Yazar Kadın Oranı	TÜİK	2013
		Lise Mezunu Oranı	TÜİK	2013
		Lise Mezunu Kadın Oranı	TÜİK	2013
		Üniversite Mezunu Oranı	TÜİK	2013
		Üniversite Mezunu Kadın Oranı	TÜİK	2013
Altyapı	Altyapı	Dogalgaz Varligi	EPDK	2014
		Kanalizasyon Hizmeti / Belediye Nufüsu	TÜİK	2012
		Aritma Tesisi Hizmeti / Belediye Nufus	TÜİK	2012
		Atik Hizmeti Verilen Nufus	TÜİK	2012
		Atik Hizmeti / Belediye Nufusu	TÜİK	2012
		Icme - Kullanma Suyu Hizmeti / Belediye Nufus	TÜİK	2012
		Icmesuyu - Aritma Tesisi Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusu içindeki oranı	TÜİK	2012
	Hava Kirliliği	Kukurtdioksit Ortalamalari	TÜİK	2011
		Partiküler madde konsantrasyonları	TÜİK	2011
	Deprem Riski	Deprem Riski	AFAD	
	Kara	Asfalt Yol/ToplamYol	KARAYOLLARI G.M.	2014
		Bölünmüş Yol/ToplamYol	KARAYOLLARI G.M.	2014
		Otomobil Sayısı/Nüfus (bin kişi)	TÜİK	2014
		Toplam Motorlu Kara Taşıtları/Alan	TÜİK	2014
	Hava	Havaalanı Varlığı	DHMİ	2014
		Toplam Uçak Trafiği İçindeki Pay	DHMİ	2014
		Toplam Yolcu Trafiği İçindeki Pay	DHMİ	2014
		Toplam Yük Trafiği İçindeki Pay	DHMİ	2014
		Dış Hat Uçak Trafiği/Toplam	DHMİ	2014
		Dış Hat Yolcu Trafiği/Toplam	DHMİ	2014
		Dış Hat Uçak Seferinin Varlığı	DHMİ	2014
		İç Hat Uçak Trafiği/Toplam	DHMİ	2014
		İç Hat Yolcu Trafiği/Toplam	DHMİ	2014
		Ticari Uçak Trafiği/Toplam	DHMİ	2014
	Demir	Demiryolu Hat Varlığı	TCDD	2013
		Demiryolu Hat Uzunluğu	TCDD	2013
		Demiryolu-Birden Fazla Hat Varlığı	TCDD	2013
		Demiryolu/Alan 1000 KM 2 ye düşen	TCDD	2013
	Deniz	Liman Varlığı	Ulaştırma Bakanlığı	2014
	Ulaştırma Yatırımları	Ulaştırma Alanında Kamu Yatırımı/Toplam	Kalkınma Bakanlığı	2014
		Ulaştırma Alanında Kamu Yatırımı/Nüfus	Kalkınma Bakanlığı	2014
	Ulaşım Çeşitliliği	Ulaşım Çeşitliliği		
Sağlık	Sağlık Altyapı	Hastane Sayısı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		10.000 Kişiye Düşen Yatak Sayısı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		10.000 Kişiye Düşen Nitelikli Yatak Sayısı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	
		Özel Kurum Sayısı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		10.000 Kişiye Düşen Özel Hastane Yatak Sayısı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		112 Ambulans Başına Düşen Nüfus	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		Kişi Başı Hekime Başvuru	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013

		Yatak Doluluk Oranı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		Ortalama Kalış Günü	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		10.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		10.000 Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		10.000 Kişiye Düşen Yardımcı Sağlık Personeli (Hemşire, ebe, vd.)	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		10.000 Kişiye Düşen Eczane Sayısı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
		Üniversite Hastane Kurum Sayısı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
	Sağlık Durumu	Kaba İntihar Hızı (100 binde)	TÜİK	2013
		Kaba Doğum Hızı (1.000 kişide)	TÜİK	2013
		Genel Doğurganlık Hızı (1.000 kişide)	TÜİK	2013
		Bebek Ölüm Hızı	TÜİK-SAĞLIK BAK.	2013
Eğitim	**Okul Öncesi Eğitim**	Eğitime Katılım Oranı	ERG	2013-2014
		Eğitime Katılım-Kız/Erkek Oranı	ERG	2013-2014
		Eğitimde Özel Okul Oranı	ERG	2013-2014
	İlköğretim	Net okullaşma oranı	TÜİK	2013-2014
		Okullaşma oranı-Erkek	TÜİK	2013-2014
		Okullaşma oranı-Kız	TÜİK	2013-2014
		Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Özel okullarda okuyan öğrencilerin oranı	ERG	2013-2014
	Ortaöğretim	Net okullaşma oranı	TÜİK	2013-2014
		Okullaşma oranı Erkek	TÜİK	2013-2014
		Okullaşma oranı Kız	TÜİK	2013-2014
		Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
	Genel Ortaöğretim	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Özel okullarda okuyan öğrencilerin oranı	ERG	2013-2014
	Mesleki Ortaöğretim	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
		Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	TÜİK	2013-2014
	Başarı Seviyesi	LYS Puan Ortalamaları - MF	ÖSYM	2013
		LYS Puan Ortalamaları - TM	ÖSYM	2013
		LYS Puan Ortalamaları - TS	ÖSYM	2013
	Yüksek Eğitimli Nüfusu	Yüksek Eğitimli Nüfusu Oranı	TÜİK	2014
	Yüksek Eğitimli Nüfusu Kadın Nüfusu	Yüksek Eğitimli Kadın Nüfusu Oranı	TÜİK	2014
Güvenlik	**Trafik Olayları**	10 Bin Kişiye Düşen Kaza Sayısı	TÜİK	2013
		100 Bin Kişide Ölü Sayısı	TÜİK	2013
		100 Bin Kişide Yaralı Sayısı	TÜİK	2013
	Suç Sayısı	10 Bin Kişide İşlenen Suç Sayısı	TÜİK	2013
Sosyal Yaşam	**Kültür İstatistikleri**	Sinema Koltuk Sayısı/Toplam	TÜİK	2013
		Sinema Toplam Film Sayısı/Toplam	TÜİK	2013
		Sinema Toplam Seyirci Sayısı/Toplam	TÜİK	2013
		Sinema Toplam Seyirci Sayısı/Nüfus	TÜİK	2013
		Tiyatro Koltuk Sayısı/Toplam	TÜİK	2012-2013
		Tiyatro Toplam Eser Sayısı/Toplam	TÜİK	2012-2013
		Tiyatro Toplam Seyirci Sayısı/Toplam	TÜİK	2012-2013
		Tiyatro Toplam Seyirci Sayısı/Nüfus	TÜİK	2013
	Spor İstatistikleri	Sporcu Sayısı/Toplam	SPOR GENEL MD.	2014
		Spor Kulübü Sayıları/Toplam	SPOR GENEL MD.	2014
		Spor Tesisi Sayısı/Toplam	T.C. GENÇLİK VE SPOR BAK.	2014
		Sporcu Sayısı/Nüfus (bin kişi) (Faal)	SPOR GENEL MD.	2014
		Spor Kulübü Sayıları/Nüfus (bin kişi)	SPOR GENEL MD.	2014
		Spor Tesisi Sayısı/Nüfus (bin kişi)	T.C. GENÇLİK VE SPOR BAK.	2014

	Sosyal Yaşam	Faal Dernek Sayısı/Toplam	İÇİŞLERİ BAK.	2014
		Vakıf Sayısı/Toplam	VAKIFLAR G. MÜD.	2014
		Gazete Sayısı/Toplam	BİK	2014
		Faal Dernek Sayısı/Nüfus (bin kişi)	TÜİK	2014
		Vakıf Sayısı/Nüfus (bin kişi)	TÜİK	2014
		Genel Seçim Katılma Oranı (CumhurBaşkanlığı)	TÜİK	2014
		Yerel Seçim Katılma Oranı	TÜİK	2014

EKONOMİK GÖSTERGELER				
ANA KATEGORİ	ALT KATEGORİ	VERİ	Kaynak	Yıl
Makro Ekonomi	Makro Büyüklükler	Talep Potansiyeli	TÜİK	
		Enflasyon Oranı	TÜİK	2013
		İşgücüne Katılma Oranı	TÜİK	2013
		İşsizlik Oranı	TÜİK	2013
		İstihdam oranı	TÜİK	2013
	Kamu Harcamaları ve Gelirleri	Vergi Gelirleri/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2014
		Kişi Başına Ödenen Vergi	GİB-MUHASEBAT	2014
		Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2013
		Kurumlar Vergisi/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2013
		Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2014
		Kişi Başına Merkezi Yönetim Bütçe Geliri	GİB-MUHASEBAT	2014
		Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2014
		Kişi Başına Merkezi Yönetim Bütçe Gideri	GİB-MUHASEBAT	2014
		Merkezi Yönetim Bütçe Gelir/ Gider Karşılama Oranı	GİB-MUHASEBAT	2014
		Mahalli İdareler Bütçe Gelirleri/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2013
		Mahalli İdareler Bütçe Giderleri/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2013
		Kişi Başına Merkezi Yönetim Bütçe Geliri	GİB-MUHASEBAT	2013
		Kişi Başına Merkezi Yönetim Bütçe Gideri	GİB-MUHASEBAT	2013
		Mahalli İdareler Bütçe Dengesi (bin TL)	GİB-MUHASEBAT	2013
		Toplam Kamu Yatırımı/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2013
		Toplam Kamu Yatırımı/Nüfus	GİB-MUHASEBAT	2013
	Vergi Mükellefleri	Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayısı/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2014
		Basit Usul Faal Mükellef sayısı/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2014
		Gelir Stopaj Vergisi Faal Mükellef Sayısı/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2014
		GMSİ Faal Mükellef Sayısı/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2014
		KDV Faal Mükellef Sayısı/toplam	GİB-MUHASEBAT	2014
		Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayısı/Toplam	GİB-MUHASEBAT	2014
	Elektrik Tüketimi	Toplam Elektrik Tüketimi/Nüfus	TÜİK	2012
	Konut	Konut İlk Satış	TÜİK	2014
		Konut İkinci El Satış	TÜİK	2014
		AVM Sayısı	EVA Araştırma Departmanı Akademetre- Mart 2014	2014
Dış Ticaret - Sanayi	İhracat - İthalat Hacmi	İhracat/Top. İhracat	TÜİK	2014
		İthalat/Top. İthalat	TÜİK	2014
		İhracat/İthalat Oranı	TÜİK	2014
	Dış Ticaret - Sanayi Altyapısı	Serbest Bölge Sayısı	EKONOMİ BAK.	2013
		OSB Sayısı	SANAYİ BAK.	2014
		Gümrük Sayısı	GÜMRÜK BAK.	2014
		Limanlarda Toplam Gemi Sayısı/Toplam	GÜMRÜK BAK.	
		Liman Sayısı	Ulaştırma Bakanlığı	2014
		Fuar Sayısı	TOBB	2014
		Küçük Sanayi Sitesi Sayısı	SANAYİ BAK.	2014
		Antrepo Alanı/Top. Antrepo Alanı	İTO	2010
		Serbest Bölge Ticaret Hacmi	EKONOMİ BAK.	2013
		Sanayi İşletmesi Sayısı/Top.	SANAYİ BAK.	2013
		Sanayi Çalışanı/Top.	SANAYİ BAK.	2013
	Firma Büyüklükleri	İlde İlk 500 İhracatçı Firma Sayısı	TİM	2013
		İlde İlk 1.000 İhracatçı Firma Sayısı	TİM	2013
		Yabancı Sermayeli Firma/Top.	EKONOMİ BAKANLIĞI	2014
		100 Milyon $'ı Aşan İhracat-Firma	TİM	2013
Finansal Piyasalar	Krediler	Nakdi Krediler/Toplam	BDDK	2014
		Nakdi Krediler/Nüfus	BDDK	2014
		Tüketici Kredileri/Toplam	BDDK	2014
		Tüketici Kredileri/Nüfus	BDDK	2014
		Taşıt Kredileri/Toplam	BDDK	2014
		Taşıt Kredileri/Nüfus	BDDK	2014
		Konut Kredileri/Toplam	BDDK	2014
		Konut Kredileri/Nüfus	BDDK	2014
		Bireysel Kredi Kartı/Toplam	BDDK	2014
		Bireysel Kredi Kartı/Nüfus	BDDK	2014
		Nüfus/Bireysel Kredi Kartı	BDDK	2014

		Nakdi Krediler/Mevduatlar	BDDK	2014
		Takipteki Alacaklar/Nakdi Krediler	BDDK	2014
	Mevduat ve Yatırımlar	Mevduatlar/Toplam	BDDK	2014
		Mevduatlar/Nüfus	BDDK	2014
		Tasarruf Mevduatları/Toplam	BDDK	2014
		Tasarruf Mevduatları/Nüfus	BDDK	2014
	Finansal Altyapı	ATM Başına Düşen Nüfus	TBB-BDDK	2010
		Şube Başına Düşen Nüfus	TBB-BDDK	2010
		Şube Başına Ortalama Mevduat (bin TL)	TBB-BDDK	2010
		Şube Başına Ortalama Kredi (bin TL)	TBB-BDDK	2010
Turizm	Turizm Altyapısı	Tesis Sayısı/Toplam	KÜLTÜR BAK.	2013
		Oda Sayısı/Toplam	KÜLTÜR BAK.	2013
		Yatak Sayısı/Toplam	KÜLTÜR BAK.	2013
	Doluluk Oranı	Tesise Geliş Sayısı-Yabancı	KÜLTÜR BAK.	2013
		Tesise Geliş Sayısı-Yerli	KÜLTÜR BAK.	2013
		Toplam Tesise Geliş Sayısı	KÜLTÜR BAK.	2013
		Ortalama Kalış Süresi-Yabancı	KÜLTÜR BAK.	2013
		Ortalama Kalış Süresi-Yerli	KÜLTÜR BAK.	2013
		Ortalama Kalış Süresi-Toplam	KÜLTÜR BAK.	2013
		Doluluk Oranı-Yabancı	KÜLTÜR BAK.	2013
		Doluluk Oranı-Yerli	KÜLTÜR BAK.	2013
		Toplam Doluluk Oranı	KÜLTÜR BAK.	2013
	Beş Yıldızlı Oteller	Beş Yıldızlı Otel Sayısı/Toplam	KÜLTÜR BAK.	2013
		Beş Yıldızlı-Yabancı Konuk/Toplam	KÜLTÜR BAK.	2013
		Beş Yıldızlı-Yerli Konuk/Toplam	KÜLTÜR BAK.	2013
		Beş Yıldızlı-Toplam Konuk/Toplam	KÜLTÜR BAK.	2013
		Beş Yıldızlı-Yabancı-Ort.Süre	KÜLTÜR BAK.	2013
		Beş Yıldızlı-Yerli-Ort.Süre	KÜLTÜR BAK.	2013
		Beş Yıldızlı-Toplam-Ort.Süre	KÜLTÜR BAK.	2013
		Beş Yıldızlı-Yabancı-Doluluk	KÜLTÜR BAK.	2013
		Beş Yıldızlı-Yerli-Doluluk	KÜLTÜR BAK.	2013
		Beş Yıldızlı-Toplam-Doluluk	KÜLTÜR BAK.	2013
	Kültür Varlığı	Kültür Varlığı Sayısı/Toplam	KÜLTÜR BAK.	2014
		Müze ve Ören Yeri Sayısı/Toplam	KÜLTÜR BAK.	2014
Tarım	Tarım Verileri	Tarımsal Alan/Toplam	TÜİK	2013
		Bitkisel Üretim Değeri/Toplam	TÜİK	2013
		Canlı Hayvanlar Değeri/Toplam	TÜİK	2013
		Hayvansal Ürünler Değeri/Toplam	TÜİK	2013
		Kişi Başına Bitkisel Üretim Değeri	TÜİK	2013
		Kişi Başına Canlı Hayvanlar Değeri	TÜİK	2013
		Kişi Başına Hayvansal Ürünler Değeri	TÜİK	2013
	Organik Tarım	Organik Çiftçi Sayısı/Toplam	GIDA, TARIM VE HAY. BAK.	2013
		Organik Üretim Alanı/Toplam	GIDA, TARIM VE HAY. BAK.	2013
		Organik Üretim/Toplam	GIDA, TARIM VE HAY. BAK.	2013
		Çiftçi sayısı/Toplam	GIDA, TARIM VE HAY. BAK.	2013
		Hayvan Sayısı/Toplam	GIDA, TARIM VE HAY. BAK.	2013
		Hayvansal Üretim/Toplam	GIDA, TARIM VE HAY. BAK.	2013

İNOVASYON VE GİRİŞİMCİLİK GÖSTERGELERİ				
ANA KATEGORİ	ALT KATEGORİ	VERİ	Kaynak	Yıl
İnovasyon	Patent, Marka, Model Sayıları	Patent Tescil Ortalaması	TPE	2013
		Marka Tescil Ortalaması	TPE	2013
		Faydalı Model Tescil Ortalaması	TPE	2013
		Endüstriyel Tasarım Tescil Ortalaması	TPE	2013
		Patent Başvuru Sayısı/Toplam	TPE	2013
		Patent Başvuru Sayısı/Nüfus (100 bin kişi)	TPE	2013
		Marka Başvuru Sayısı/Toplam	TPE	2013
		Marka Başvuru Sayısı/Nüfus	TPE	2013
		Faydalı Model Başvuru Sayısı/Toplam	TPE	2013
		Faydalı Model Başvuru Sayısı/Nüfus	TPE	2013
		Endüstriyel Tasarım Başvuru Sayısı/Toplam	TPE	2013
		Endüstriyel Tasarım Başvuru Sayısı/Nüfus (100 bin kişi)	TPE	2013
	İnovasyon Altyapısı	ARGE Merkezleri	SANAYİ BAK.	2013
		Teknokent Sayısı	SANAYİ BAK.	2014
		Ar-Ge Birimi Olan Firma Sayısı/Toplam	SANAYİ BAK.	2013
		Ar-Ge Birimi Çalışan Sayısı/Toplam	SANAYİ BAK.	2013
		Mühendis Sayısı/Toplam	SANAYİ BAK.	2013
	Yüksek Teknolojili İhracat	İhracatta Çeşitlilik Oranı	TİM-TÜİK	2014
		Yüksek Teknoloji İhracat/ TR Toplam	TİM-TÜİK	2014
		Yüksek Teknoloji İhracat/İlin Toplam İhracatı	TİM-TÜİK	2014
		Orta-Yüksek Teknoloji İhracat/ TR Toplam	TİM-TÜİK	2014
		Orta-Yüksek Teknoloji İhracat/İlin Toplam İhracatı	TİM-TÜİK	2014
		İhracat Sıradanlık Endeksi	TİM-TÜİK	2014
	Proje Sayıları	TÜBİTAK Projeleri-Üniversite/Toplam	TÜBİTAK	2013
		TÜBİTAK Kayıtlı Araştırmacı/Toplam	TÜBİTAK	2014
Girişimcilik	Firma Sayıları	Kurulan Firma Oranı (Kurulan Firma/ Toplam Kurulan Firma)*100	TOBB	2014
		Kapanan Firma Oranı	TOBB	2014
		Yatırım Teşvik Belge Sayısı/Toplam	EKONOMİ BAK.	2014
	Firma Büyüklükleri	Fortune 500'e Giren Firma Sayısı	FORTUNE	2013
		İSO 1000 Listesine Giren Firma Sayısı	İSO	2010
		Borsada İşlem Gören Şirket/Toplam	SPK	2014
Yükseköğretim	Lisansüstü Mezun Sayısı	Y.Lisans Mezunu/Nüfus (bin kişi)	TÜİK	2013
		Doktora Mezunu/Nüfus (bin kişi)	TÜİK	2013
		Y.Lisans ve Doktora Mezunu/Nüfus (bin kişi)	TÜİK	2013
	Yükseköğretim Altyapısı	Profesör/Top. Akademisyen	ÖSYM	2012-2013
		Doçent/Top. Akademisyen	ÖSYM	2012-2013
		Yard. Doçent/Top. Akademisyen	ÖSYM	2012-2013
		Diğer Öğretim Elemanı/Top. Akademisyen	ÖSYM	2012-2013
		Akademisyen Sayısı/Top.	ÖSYM	2012-2013
		Akademisyen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	ÖSYM	2012-2013
		Öğrenci Sayısı/Top.	ÖSYM	2012-2013
Teknolojik Altyapı	Telefon	Nüfus / Sabit Telefon Erişim Hat Sayısı	BTK	2012
		Nüfus /Mobil Telefon Abone Sayısı - Toplam	BTK	2012
	İnternet	Nüfus / Genişbant İnternet Abone Sayısı - Toplam	BTK	2012
		Nüfus / Fiber Abone Sayısı	BTK	2012
		Yüzölçümü Km2 /Fiber-Optik Kablo Uzunluğu-km	BTK	2012
		Nüfus / Mobil Genişbant İnternet Abone Sayısı - Toplam	BTK	2012

KAYNAKLAR

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), ***İllerin Afetselliği***, http://www.afetacil.gov.tr/

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), ***Finansal Türkiye Haritası***, http://ebulten.bddk.org.tr/haritalama/harita.aspx

Bankalararası Kart Merkezi (BKM), ***Raporlar, Dönemsel Bilgiler***, http://www.bkm.com.tr/donemsel-bilgiler.aspx

Basın İlan Kurumu (BİK), ***Faaliyet Raporları***, http://www.bik.gov.tr/web/basin-odasi/faaliyet-raporlari

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), ***Faaliyet Raporları, İstatistikler***, http://btk.gov.tr/

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, ***Sanayi Bölgeleri Genel Müdürlüğü***, http://kss.sanayi.gov.tr/

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, ***81 İl Durum Raporu***, Nisan 2011, Ankara, http://www.sanayi.gov.tr/Files/Documents/81-il-durum-raporu-2012-11052012113452.pdf

CNBC-e Business, ***Yaşanabilir İller Araştırması 2010,*** Doğuş Yayın Grubu, Eylül 2010.

David J. Ketchen, Jr. And Christopher L. Shook, "The Application Of Cluster Analysis In Strategic Management Research: An Analysis and Critique", **Strategic Management Journal**, Vol.17, pp.441-458, 1996, s.444.

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü (DHMİ), ***İstatistikler***, http://www.dhmi.gov.tr/istatistik.aspx

Devlet Demiryolları (TCDD), ***2007-2011 İstatistik Yıllığı***, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Dairesi, Ankara, http://www.tcdd.gov.tr/Upload/Files/ContentFiles/2010/istatistik/20072011yillik.pdf

Denizcilik Müsteşarlığı, ***İstatistikler***, http://www.denizcilik.gov.tr/dm/istatistikler/ResmiIstatistikler/

DPT, **İlçelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması**, Ankara, 2004,

www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8142/ilce.pdf

DPT, ***İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması,*** Ankara, 2003, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8143/2003-05.pdf

EDAM, ***Türkiye İçin Bir Rekabet Endeksi,*** Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi ve Deloitte Türkiye Ortak Yayını, 2009, http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Turkey/Local%20Assets/Documents/Turkey-tr_cf_RekabetEndeksi_090309.pdf

Eğitim Reformu Girişi (ERG), ***Eğitim İzleme Raporu 2010***, http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/EIR2010_SON_0.pdf

Eğitim Reformu Girişi (ERG), ***81 İlde Temel Eğitim Göstergeleri***, http://erg.sabanciuniv.edu/ilegitimgostergeleri

Ekonomi Bakanlığı, ***İl İl Dış Ticaret Potansiyeli Araştırması***, http://www.ekonomi.gov.tr/upload/7EF56F48-D8D3-8566-452092D48A1F70B1/kitapmakro.pdf

Ekonomi Bakanlığı, ***İstatistik ve Analizler***, http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=index&CFID=1593456&CFTOKEN=51980212#

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), ***Faaliyet Raporları***, http://www.epdk.gov.tr/index.php/epdk-yayinrapor/sgd-yayinrapor3

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), ***Elektrik ve Doğalgaz Piyasa Yatırım Verileri***, http://www2.epdk.org.tr/data/index.htm

Florida State University Center Economic Forecasting and Analysis, ***The Tallahassee Economic, Quality of Life and Investment Climate 2008,*** http://www.cefa.fsu.edu/content/download/47225/327871/file/edctemplate.pdf

Fortune Türkiye, ***Fortune 500 Liste***, http://www.fortuneturkey.com/fortune500-2010/

Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB), ***Vergi İstatistikleri***, http://www.gib.gov.tr/index.php?id=271

Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü (SGM), ***İstatistikler***, http://www.sgm.gov.tr/Sayfalar/Istatistikler.aspx

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, ***Faaliyet Raporları***, http://www.gumrukticaret.gov.tr/kategori/33/yayinlar.html

Hair, Anderson, Tatham, Black, **Multivariate Data Analysis**, Fifth Edition, Prentice-Hall International Inc., 1998, s.474.

IMD Business School, ***World Competitiveness Yearbook 2011,*** http://www.imd.org/research/publications/wcy/

İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı, ***İstatistikler***, http://www.dernekler.gov.tr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=51&Itemid=66&lang=tr

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), ***Yıllık Raporlar, Faaliyet Raporları***, http://www.imkb.gov.tr/Publications/factsheet.aspx

İstanbul Ticaret Odası (İTO), ***Türkiye'de Antrepolar***, Dış Ticaret Dünyası/2, İstanbul, 2010, http://www.ito.org.tr/ito/docs/portal_docs/Antrepolar.pdf

İstanbul Sanayi Odası (İSO), ***Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu***, http://www.iso.org.tr/tr/web/BesYuzBuyuk/turkiye-nin-500-buyuk-sanayi-kurulusu--iso-500-raporunun-sonuclari.html

İstanbul Sanayi Odası (İSO), ***Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu***, http://www.iso.org.tr/tr/web/BesYuzBuyuk/Turkiye-nin-Ikinci-500-Buyuk-Sanayi-Kurulusu--ISO-500-raporunun-sonuclari.html

Kalkınma Bakanlığı, ***Gösterge ve İstatistikler***, http://xn--kalknma-ufb.gov.tr/Kalkinma.portal

Karayolları Genel Müdürlüğü, ***Devlet İl Yolları Envanteri***, http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Istatistikler/DevletveIlYolEnvanteri.aspx

Karayolları Genel Müdürlüğü, ***Karayolları Üzerindeki Seyir ve Taşımalar***, http://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionDocuments/KGMdocuments/Istatistikler/SeyirveTasimalar/SeyirVeTasimalar.pdf

Karayolları Genel Müdürlüğü, ***Trafik ve Ulaşım Bilgileri***, http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Istatistikler/TrafikUlasimBilgileri.aspx

Kültür ve Turizm Bakanlığı, ***Kültür İstatistikleri***, http://sgb.kulturturizm.gov.tr/TR,15235/kultur-istatistikleri.html

Kültür ve Turizm Bakanlığı, ***Turizm İstatistikleri***, http://sgb.kulturturizm.gov.tr/TR,15229/turizm-istatistikleri.html

Master Card Worldwide, ***Worldwide Centers of Commerce Index 2008,*** Master Card Worldwide 2008, http://www.mastercard.com/us/company/en/insights/pdfs/2008/MCWW_WCoC-Report_2008.pdf

Master Card Worlwide, ***Türkiye'nin Şehirleri Sürdürülebilirlik Araştırması 2010,*** Nisan 2011, http://www.mastercard.com/tr/personal/tr/promotions/Turkiyenin_Illeri_Surdurulebilirlik_Arastirmasi.pdf

Milli Eğitim Bakanlığı, ***İstatistikler***, http://www.meb.gov.tr/duyurular/index.asp?ID=13

Muhasebat Genel Müdürlüğü, ***İstatistikler***, https://portal.muhasebat.gov.tr/mgmportal/faces/khb_yeni?_afrLoop=37185761896586&_afrWindowMode=0&_adf.ctrl-state=d99lh4t1s_63

Northern Illinois University, ***Keeping Illinois Competitive 2006,*** Illinois Status Report, 2006, http://www.keepingillinoiscompetitive.niu.edu/ilstem/pdfs/STEM_ed_report.pdf

Organize Sanayi Bölgeleri Derneği (OSBDER), ***Faaliyet Raporları***, http://www.osbder.org/#

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), **2013 - 2014 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri,** http://osym.gov.tr/belge/1-12654/2013-2014-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri.html

Sağlık Bakanlığı, ***İstatistikler***, http://www.saglik.gov.tr/TR/ana-sayfa/1-0/20120711.html

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), ***İstatistiki Veriler***, http://www.spk.gov.tr/

Şeker, Murat; ***İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması,*** İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2010-13, İstanbul, 2011, http://www.ito.org.tr/itoyayin/0023050.pdf

Şeker, M. vd; ***Küresel Rekabet Endeksi 2012 – 81 İl 26 Bölge***, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.

Şeker, M. vd; ***İstanbul Rekabet Endeksi – 39 İlçe***, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.

Şeker, M.; ***İstanbul'da Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması***, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Projem İstanbul, 2012.

Şeker, M., vd.; ***TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Araştırması***, DOĞAKA Yayınları, Hatay, 2014.

The Beacon Hill Institute, ***State Competitiveness Report 2010,*** Suffolk University, Economic Methods Applied to Current Issues, 2010, http://www.beaconhill.org/CompetitivenessHomePage.html

Türk Patent Enstitüsü (TPE), ***İstatistikler***, http://www.tpe.gov.tr/portal/default2.jsp?sayfa=640

Türkiye Bankalar Birliği (TBB), ***İstatistiki Raporlar***, http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Tum_Raporlar.aspx

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), ***İstatistikler, Faaliyet Raporları***, http://www.tubitak.gov.tr/sid/357/index.htm

Türkiye Futbol Federasyonu, ***Futbol Bilgi Bankası***, http://www.tff.org/default.aspx?pageID=328

Türkiye İhracatçılar Meclisi, ***İhracat Rakamları***, http://tim.org.tr/tr/ihracat-ihracat-rakamlari-tablolar.html

Türkiye İhracatçılar Meclisi, ***Türkiye'nin İlk 1000 İhracatçı Firması Araştırması***, http://tim.org.tr/tr/ihracat-arastirma-raporlari-ilk-1000-ihracatci-arastirmasi.html

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), ***Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları***, http://TÜİKapp.TÜİK.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), ***Bölgesel İstatistikleri***, http://TÜİKapp.TÜİK.gov.tr/Bolgesel/menuAction.do

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), ***İstatistik Yayınları***, http://TÜİK.gov.tr/Start.do

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), ***İstatistikler***, http://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.aspx

Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu (URAK), ***İllerarası Rekabetçilik Endeksi 2009-2010,*** http://www.urak.org/haberler/URAK_IllerarasiRekabetcilikendeksi2009-2010.pdf

Ulusoy, A.; Şeker, M.; Aslantürk, O.; Bektaş, H.; ***Trabzon'da Yaşam Kalitesi Araştırması***, DOKA- Ege Basım, İstanbul, 2014.

World Economic Forum, ***The Global Competitiveness Report 2011-2012***, Geneva, Switzerland 2011, www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf

World Economic Forum, ***The Financial Development Report 2011,*** Geneva, Switzerland 2011, http://www3.weforum.org/docs/WEF_FinancialDevelopmentReport_2011.pdf

World Economic Forum, ***The Travel & Tourism Competitiveness Report 2011,*** Geneva, Switzerland 2011, http://www3.weforum.org/docs/WEF_TravelTourismCompetitiveness_Report_2011.pdf

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), ***2013-2014 Yılı Yayın İstatistikleri***, http://www.yok.gov.tr/content/view/320/118/

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı (YSK), ***Seçim İstatistikleri***, http://www.ysk.gov.tr/ysk/index.html

Yazarlar Hakkında

Doç.Dr. Murat ŞEKER

Yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde 2003 yılında tamamladı. ABD Florida Devlet Üniversitesi'nde sürdürdüğü tez çalışmaları sonucunda, 2009 yılında "Rüşvet Ekonomisi" başlıklı tezi ile Doktor unvanı aldı. Yurtdışında bulunduğu sürede bir araştırma kuruluşu olan Florida Tax Watch'de asistan olarak çalıştı. 2011 yılında *"Happiness Economics"* konulu TÜBİTAK projesi için ABD'de misafir öğretim üyesi olarak bulundu. UNDEF, IBP, AB-CFCU, TÜBİTAK ve İSTKA başta olmak üzere ulusal ve uluslararası projelerde yürütücü, danışman, uzman ve araştırmacı olarak görev aldı. Ekonomi, maliye ve çok disiplinli alanlarda ulusal, uluslararası düzeyde yayımlanmış makale, tebliğ ve kitapları bulunan Şeker, 2012 yılında Doçent unvanı aldı. Halen İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Bölümü'nde görev yapmakta, aynı zamanda Yeditepe Üniversitesi ve Deniz Harp Okulu'nda yarı zamanlı olarak ders vermektedir. İlgi alanları kamu ekonomisi, kamu bütçesi, yerel yönetimler, yolsuzluk ekonomisi, proje yönetimi, yaşam kalitesi araştırmaları ve mutluluk ekonomisidir.

Yrd.Doç.Dr. Arif SALDANLI

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İktisat Bölümü'nden 2003 yılında mezun oldu. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Para Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar Bilim Dalı'nda sunduğu "Geleneksel ve Değer Bazlı Performans Ölçüm Yöntemlerinin Karşılaştırılması – İMKB Üzerine Bir Uygulama" adlı teziyle yüksek lisansını tamamladı. 19.11.2012 tarihinde "Kurumsal Yönetimin Firma Değer ve Performansına Etkileri – İMKB 100 Üzerine Bir Uygulama" başlıklı doktora tezi ile İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı doktora programını tamamlamıştır. Halen İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İşletme Bölümünde olarak görev yapmaktadır.

Ar.Gör. Hakan BEKTAŞ

Lisans eğitimini 2005-2009 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri Bölümü'nde bölüm birincisi olarak tamamladı. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Teknoloji ve Sanayi İktisadı Bilim Dalı'nda sunduğu "Türk Bankacılık Sektöründe Finansal Güç Derecelerinin İstatistiksel Yöntemlerle İncelenmesi" başlıklı teziyle 2011 yılı İktisadi Araştırmalar Vakfı Ünal Aysal tez ödülüne layık görüldü. 2010 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapan Bektaş, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı'nda doktora tez çalışmasını sürdürmektedir. Ayrıca ulusal ve uluslararası indekslerce taranan bilimsel dergilerde de birçok makalesi bulunmaktadır.

ORAN Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Middle Anatolia Development Agency

KAYSERİ TİCARET ODASI 1896

TÜRKİYE CUMHURİYETİ KALKINMA BAKANLIĞI

